

Megkeresések fogantatása. L. Felhívások fogantatása.

Megkeresések intézése a csendőrséghez. L. Csendőrség és a hatóságok közötti érintkezés formája.

Megkötése a lovaknak. L. Lovak megkötése.

Megközelítése gyanus helyeknek. L. Gyanus helyek megközelítése.

Megőrzése a betelt írókönyveknek. L. Írókönyvek — beteltek — megőrzése.

Megőrzése a betelt számoló könyveknek. L. Számoló könyvek — beteltek — megőrzése.

Megőrzése a próba-csendőrök életleírásainak. L. Írásbeli első feladata a próba-csendőröknek.

Megrendelt laktanya vagy őrsszemle alkalmával követendő eljárás. Ilyenkor a fogadtatás a laktanya bejáratán belől az őrsparancsnok vagy helyettese és az ügyeleti vagy készütségi csendőr által történik. A csendőrök, ha nem lett másként rendelve, a szobákban egyenként az ágyak elé vagy közé állanak, a szobaparancsnok pedig az ajtó közelében foglal állást. Az előjáró megérkezésénél az őrsparancsnok és ügyeletes vagy készütségi csendőr jelentkezvén, az őrsparancsnok az előjárót a laktanya belsejében kíséri. Az őrsparancsnok a jelentésnél mindig szóval jelenti a létszámot. — A szobaparancsnok a szemlélő beléptekor „Vigyázz!”-t vezényelvén, e minőségben jelentkezik és szobájában az előjáró közelében marad. Fegyverrel való kivonulás esetén az őrsparancsnok vagy helyettese a gyakorlati szabályzat szerint teljesíti a tisztelgést. Befejezett szemle után az előjáró további parancsa szerint kell eljárni. (Lsz. 5/66—70.)

Megsebesített ellenszegülőkkel követendő eljárás. L. Fegyverhasználatnál sérültekkel követendő eljárás.

Megsebesített ellenszegülők ápolása. Ha valamely ellenszegülő fegyverhasználat következtében megsebesített, akkor a csendőr az illetőnek orvosi ápolásáról azonnal gondoskodni tartozik. (Szlgu. 64. §.)

Megsemmisítése a dögöknek. L. Dögök megsemmisítése.

Megsértése a csendőrnek. L. Csendőr megsértése.

Megsérülést okozható tárgyak utcán, udvaron, folyósón, vagy más járt helyen, kellő megerősítés nélkül való felállítása vagy felfüggesztése: testi épség elleni kihágás. (Kbt. 118. §.) *Közigazg. hatóság.*

Megszerzése a közbecsülésnek. L. Közbecsülés megszerzése.

Megszerzése a tiszteletnek. L. Közbecsülés megszerzése.

Megtagadása a csendőr által kért segélynek. L. Segély megtagadása a csendőrnek.

Megujtása a vasalásnak. L. Vasalás megujtása.

Megvesztegetés büntette. Elköveti: azon közhivatalnok, aki az adott vagy ígért ajándékért vagy jutalomért, hivatali kötelességét, akár mulasztás által megszegi (Btk. 467. §.); azon bíró, vizsgálóbíró, vagy esküdtszéki tag, aki habár hivatali kötelességét nem is szegi meg, hivatalánál fogva teljesítendő cselekményért vagy annak mulasztásáért ajándékot vagy jutalmat követel, elfogad, vagy az iránti ígéretet nem utasítja vissza és pedig még azon esetben is, ha az ajándék vagy jutalom az ő beleegyezésével harmadik személynek adatott vagy ígértetett (Btk. 468. §.); azon közhivatalnok, aki valamely hatóság által elrendelt árverésre és szerződésmegkötésre nézve, vagy valamely szállításnál és közmunkánál, az átadásra, átvételre, felügyeletre vagy felülvizsgálatra nézve hivatalánál vagy különös meg-

biztatásánál fogva közreműködik, ha megvesztegetve, megbízatásában törvénytelenül járt el és az ez által okozott kár 10,000 koronát túlhalad. (Btk. 469. §.) *Kir. törvénytörvény.*

Megvesztegetés vétsége. Elköveti: azon közhivatalnok, aki a hivatalánál fogva teljesítendő cselekményért vagy ennek mulasztásáért ajándékot vagy jutalmat követel, elfogad, vagy az ez iránti ígéretet nem utasítja vissza, vagy ha ugyanilyen célból az ajándék vagy jutalom, a közhivatalnok beleegyezésével, harmadik személynek adatott át vagy ígértetett (Btk. 465. §.); aki közhivatalnoknak a végett, hogy az kötelezettségét megszegje, ajándékot vagy jutalmat ad. (Btk. 470. §.) *Kir. törvénytörvény.*

Megvesztegethetlenség és igazságszeretet képezik a csendőr legnélkülözhetetlenebb kellékeit. Ez alatt az értendő, hogy a csendőr ne csak pénzbeli vagy pénzértékű ajándékozás által ne legyen megközelíthető, hanem, hogy magát sem rokonsági kötelék, sem baráti viszony, sem pedig személy-, rokon- vagy ellenszenv és egyáltalában semminemű melléktekintet vagy magánérdek által kötelessége teljesítésétől el ne tántoríttassa s mindennemű jelentését és nyilatkozatát csakis a legtisztább igazság szerint tegye meg. Különösen és szigorúan meg van tiltva szolgálatban egyáltalán, vagy éppen valamely szolgálat teljesítése indokából bármely féltől ajándékot, jutalmat vagy ingyen ellátást elfogadni és pedig még akkor is, ha ilyenek a legaggálytalanabb körülmények között kínálatnak. Épen úgy tilos a szolgálati kötelesség teljesítését bármely ígértől függővé tenni. (Szlgu. 18. §.)

Megvitatása az írásbeli dolgozatoknak. L. írásbeli dolgozatok megvitatása.

Menetlevelen eszközlendő igazolások. L. Menetlevél.

Menetlevél. Az utba indítandó szállítmány parancsnoka, illetve az egyenként utazó altiszt vagy csendőr menetlevéllel látandó el. A menetleveleket,

a vett parancs alapján, a kikülönített őrsöknél az őrsparancsnok állítja ki. A menetlevél a vonatkozó úgydarab iktatószámával látandó el; ha pedig az utazás szóbeli parancs folytán történik, a menetlevél iktatandó és az iktatószámmal ellátandó. A menetlevelen csak a szállítmányvezető neve irandó ki, míg a vele utazó többi legénység csak szám szerint jegyzendő fel. Ha azonban a csendőrök foglyokat kísérek, a foglyok nevei a menetlevelen, esetleg a menetlevélhez csatolandó külön jegyzékben feltüntetendők. A menetleveleken az elindulás, megérkezés, vagy a továbbutazás napja, az arra hivatott parancsnokság által igazolandó. Katonai vagy polgári bíróságoknál tanuképen történő megjelenéseknél a kihallgatás megtörténte a menetlevelen igazolandó. Ha rendkívüli szolgálati körülmények folytán vasut, gőzhajó vagy előfogat helyett bérkocsit kell használni, a fizetett díj a menetlevelen, ennek hiányában az őrsjárat lapon nyugtázandó. Gvorszvonatok igénybevétele esetén, ha bármely okból katonai menetjegyek nem adatnak, polgári menetjegyek váltandók és a vasuti pénztárnok által a fizetett összeg az őrsjárat lapon vagy a menetlevelen igazoltatandó. — A kiállítandó menetlevelen mindenkor határozottan kiteendő, hogy vajjon vasuti díj egyáltalában fizetendő-e, vagy méttől-meddig díjmentes az utazás. A menetdíj fizetési kötelezettség nélkül utazó legénység részére kiállítandó menetlevél felső szélére mindenkor a következő záradék vezetendő rá: „Érvényes a belügyi tárca terhére jegy nélkül való szolgálati utazásra. Előfogatok igénybevételenél, valamint az esetben, ha kétlovas előfogatok helyett három, esetleg négylovas előfogatok használatnak, ezeknek szükségessége a menetlevelen, ennek hiányában az őrsjárat lapon hatóságilag igazolandó. Ha a szállítmány több főből áll, akkor a szállítmányvezető által kifizetett vezénylési pótdíj, fogsági illeték stb. átvétele, a felvételre jogosított által, a menetlevelen igazolandó. (Gku. 14. §.)

Menetlevél kiállítása tanukihallgatásra idézettek számára. L. Tanuilletmények.

Menetlevéllel való eljárás, melyet beteglegénység használt. L. Beteg csendőr részére kiállított menetlevelekkel használat után való eljárás.

Menetlevél nélkül való utazás. L. Vasut használata törvénytörők üldözésénél.

Menetlevél szerkesztése. L. Menetlevél.

Menetüteme a lovas járőrnek. L. Lovas járőr menetüteme.

Mentegetődzés mellőzése. L. Csendőr magatartása előjárókkal szemben.

Mentelmi jog. Az országgyűlés, ugyszintén a közös ügyek tárgyalására kiküldött bizottság (delegáció) tagjainak mentelmi jogát a bűnvádi perrendtartás és a csendőrségi szolgálati utasítás nem érinti (Szlgu. 147. §.). Mentelmi jog illeti a magyar országgyűlés képviselőházának és főrendiházának, valamint a közös ügyek tárgyalására az osztrák-magyar monarchia másik részéről kiküldött bizottság (delegáció) tagjait (Szlgu. Függelék D.). A képviselőház és főrendiház tagjai azon jogban részesülnek, hogy a törvényhozási tanácskozások közben tett nyilatkozataikért felelősségre nem vonhatók. Másik kiváltságuk, hogy őket, kivéve a tettenérés esetét, az országgyűlés tartama alatt elfogni, vagy olyan pörbe idézni, melynek következménye letartóztatás lenne, az illető ház engedélye nélkül, nem szabad. Ezt nevezik mentelmi jognak vagy immunitásnak.

Mennyisége az írásbeli dolgozatoknak. L. Írásbeli dolgozatok mennyisége.

Mesterséges bor az a bor, amely nem kizárólag szőlőből, illetve szőlőmustból készült, továbbá, ha a borhoz — tisztított szeszen vagy cognacon kívül — viz, vagy bármely más anyagok kevertetnek. (1893. XXIII. t.-c. 2. §.)

Mesterséges borok készítése vagy gyártása, ugyszintén ily bornak bármily módon való forgalomba hozatala; továbbá a mesterséges bor készi-

tésére szolgáló anyagoknak erre a célra és ezen a címen való hirdetése vagy forgalomba hozatala: vétséget képez. (1893. XXIII. t.-c. 1. §.) Kihágást követ el, aki oly természetes bort, melyhez külföldi mazsolaszőlő is hozzá adatott, „tokaji,” „hegyaljai” vagy „szamorodni” elnevezés alatt hoz forgalomba, továbbá aki pezsgőt, ürmöst, törkölybort (csiger, löre) és gyümölcsbort nem ezen minőségüknek megfelelő név alatt raktároz vagy forgalomba hoz. (Ugyanaz 3. §.) Kihágást követ el, aki bort oly vidék megjelölésével hoz forgalomba, mely vidéken az nem termett, illetőleg amely vidék jellegének meg nem felel; továbbá aki bort oly szőlőfaj megjelölésével hoz forgalomba, amelyből az nem készült. (Ugyanaz 4. §.) *Közig. hatóság.*

Mesterséges légzés. L. Felélesztési kísérletek.

Mezei közös dülő út megszükitése, másfelé irányítása, elszántása vagy megrongálása jogosulatlanul; mezőrendőri kihágás. *Eljárás hivatalból.* (Mgt. 94. §.) *Közigazg. hatóság.*

Mezei út — betiltottnak — használata: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 95. §.) *Közigazg. hatóság.*

Mezei vetemények becsértéke. L. Vetemények becsértéke.

Mezőgazdasági eszközök — a szántóföldön hagyottak — használata jogosulatlanul: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 95. §.) *Közig. hatóság.*

Mezőgazdasági termények hamisítása. Kihágást követ el, aki mezőgazdasági terményeket, termékeket vagy cikkeket (tej és tejtermékeket, állati és növényi zsirokat, zsiradékokat, olajneműeket, gabonát, lisztet és az ebből készült tészta-neműeket, mézet, paprikát, vető- és fűmagvakat, abraktakarmányt és trágyaneműeket) hamisít; aki hamisításra alkalmas anyagokat e célra hirdet vagy e célra forgalomba hoz; aki hamisított mezőgazdasági terményeket, termékeket vagy cikkeket forga-

lomba hoz; aki mezőgazdasági terményeket, termékeket vagy cikkeket, habár azok nem is hamisítottak, oly elnevezés alatt vagy oly megjelöléssel árul, illetve hoz forgalomba, mely azokat természetük és származásuk szerint valósággal meg nem illeti. (1895. XLVI. t.-c. 3. §.) *Közig. hatóság. Eljárás hivatalból. L. Közegészség elleni büntett és vétség.*

Mezőőr elbocsátása vagy szolgálatból kilépése esetén, az eskü letételéről tanuskodó bizonyítványt köteles a községi előjáróságnak átadni. Ennek elmulasztása mezőrendőri kihágás. (Mgt. 96. §.) *Közigazg. hatóság.*

Mezőőr esküjét a főszolgabíró (polgármester) előtt teszi le, ki erről bizonyítványt állít ki, mely a kirendelő nevét és az őrizendő terület leírását is tartalmazza. (Mgt. 78. §.)

Mezőőr — felesketett — nyilvános örnek tekintetik szolgálatának gyakorlatában a törvényen alapuló mindazon jogokat élvezzi, melyek a közbiztonsági közegeket megilletik. (Mgt. 81. §.)

Mezőőr forgópisztolylyal látandó el, mit szolgálatban magával vinni köteles. (48000/94. fm. r.)

Mezőőr — hegyőr — szolgálati jelvénye: kerülék alakú bádoggal, melynek hosszabb átmérője 12 centiméter, rövidebb átmérője 10 centiméter, a magyar címerrel és „Mezőőr” vagy „Hegyőr” jelzéssel és folyószámmal ellátva. A jelvény a mellen vagy a fövegre erősítve viselendő. (48000/94. fm. r.)

Mezőőr igazolványa: a főszolgabíró (polgármester) által az eskü letételéről kiállított bizonyítvány. (Mgt. 78. §.)

Mezőőri szolgálatra csak az eskethető fel: aki a község által a községi határnak vagy egyes részeinek őrizetére, vagy aki egyes birtokos által száz kataszteri hold vagy ennél nagyobb birtok, továbbá bekerített helyek, kertek, gyümölcsösök és szőlők őrizetére fogadtatott fel (Mgt. 76. §.); továbbá

aki magyar állampolgár, gondnokság vagy csőd alatt nem áll, büntett vagy vétseg miatt vád alá helyezve, vagy általában szabadságvesztés büntetés alatt nincs, bármily büntett vagy nyereségvágyból álló vétség miatt elítélve nem volt, hivatalvesztésre szóló ítélet hatálya alatt nem áll, erkölcsi tekintetben kifogás alá nem esik, a huszonnégy évet betöltötte és nem bír olyan elmebeli, testi vagy erkölcsi fogyatkozással, amely hivatása teljesítésére képtelenné teszi. (Mgt. 78. §.)

Mezőőr kötelessége lopás vagy rongálás eseteiben. Köteles a mezei lopás elkövetésén vagy a mezei vagyon egyéb rongálásán ért egyénektől a lopott tárgyakat és a lopás vagy rongálás elkövetésére használt eszközöket lefoglalni, a tilosban talált állatokat behajtani és azokat a magán mezőőr szolgálatadójának, a községi mezőőr pedig a községi előjáróságnak átadni. (86. §.) A mezőőr megzálogolhatja, vagy alkalmas zálog hiányában, valamint ha az illető alkalmas zálogot adni vonakodik, a községi előjáróság elé kísérheti azt, akit az őrizetére bízott területen a mezei lopáson vagy tárgyak megrongálásán rajta ért, ha az illető ismeretlen vagy állandó lakhelye nincsen. (Mgt. 84. §.)

Mezőőrök alkalmazása. Mezőőröket, a határ őrizetére minden község, a viszonyok által kívánt számban, köteles alkalmazni. (Mgt. 74. §.)

Mezőrendőri kihágások elévülése. Az eljárás megindításának ideje hat hó alatt évül el. (48000/94. fm. r.)

Mezőrendőri kihágások, ha a kár 60 koronánál nagyobb, a büntető törvények alapján bírálандók el. (Mgt. 97. §.)

Méhcsipés. L. Állatok csipései.

Méhesben ragályos költésrothadás kiütése esetén a rothadásos törzsek, a baj felismerése után azonnal megsemmisítendőek. Ha az elmulasztatnék,

a községi előjáróság köteles a megsemmisítés iránt intézkedni. (Mgt. 60. §.) *Eljárás hivatalból.* (Mgt. 95. §.) *Közigazg. hatóság.*

Méhészet. Oly örsökön, ahol méhek tarthatók, a legénység ezek tartására buzdítandó, mert a helyesen és okszerűen vezetett méhészet nemcsak igen szép haszonnal jár, hanem szórakoztató nemes foglalkozás, amelylyel a legénység szabad idejét igen kellemesen eltöltheti. (Á. sz. h. XIV/4.)

Mélységek fölötti átjárók az életbiztonságra veszélyes állapotban tartása vagy az erre nézve kiadott hatósági intézkedések be nem tartása: testi épség elleni kihágás. (Kbt. 113. §.) *Közigazg. hatóság.*

Méneselek meglepése. L. Gyanus helyek megközelítése.

Mérgek vagy az egészségre ártalmas mennyiségű mérget tartalmazó szerek készítői, ha azok készítéseinél vagy elárusításánál nem használnak kizárólag e célra rendelt mérgeket és eszközöket, ha a mérget vagy mérges szert nem tartják eléggé szilárd anyagból készült és elzárt külön tartályban vagy készülékben; ha gyárakban, iparüzletekben az egy napi szükségletet felülmúló mérget vagy mérget tartalmazó szert külön helyen vagy helyiségben nem tartják, ha ezen szerek készítésére nézve kiadott egyéb rendeletet vagy szabályt megszegik: testi épség elleni kihágást követnek el. (Kbt. 108. §.) *Kir. járásbiróság.*

Mérges gombák ellenszere: gyors és bő hányás előidézése. (Eá.)

Mérgezéseknél való eljárás. A megmérgezteket csak idején alkalmazott orvosi segély mentheti meg. Ennek megtörténteig igyekezni kell megtudni, hogy mily mérget vett az illető. Gyakran azt a beteg önmaga megmondhatja, vagy közelében maradékok találhatók, melyek erre nézve támpontokat nyújtanak, (pl. folyadékot tartalmazó üvegecske, fej nélküli gyufák, stb.) Ily gyanus tárgyak, valamint a

beteg hányadéka is, mindenkor elteendő és az orvosnak megmutatandók. A hányás a mérgezettenél gyakran magától áll be, ha azonban ez meg nem történik, annak előidézésére, egy ujjal vagy tollal kell a beteg torkába benyulni, kivéve azon esetet, ha a száj kinyitásakor égett vagy sebes részek észlelhetők. Ily égések vagy erős savak (sósav, kénsav, választóvíz stb.) vagy pedig marólug (lugaly, szarvasszarv-szesz stb.) által is keletkeznek. A savak igen savanyu szagukról, vagy vízzel jól felvegyített próbamennyiség óvatos izlése által könnyen felismerhetők. Ilyen mérgek ellenszerét vízzel vegyített nagyobb mennyiségű porrá tört kréta, hamu vagy reszelt szappan képezi. (Eá.)

Mérnöki jelvények, gazdasági célra szolgálók, jogosulatlan rongálása, megsemmisítése, elvitele, vagy más helyre áttétele, ha az ez által okozott kár hatvan koronát meg nem halad: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 94. §.) *Közigazg. hatóság.*

Mérsékelt áru dohány. L. Dohányjárandóság.
Mértékek hatósági hitelesítés nélkül kereskedésben, annak raktárában, iparüzletben vagy árudában való használata vagy használat nélküli tartása, vagy a mértékekre nézve kiadott szabályok, megszegése: tulajdon elleni kihágás. (Kbt. 136. §.) *Közigazg. hatóság.*

Mérték használata. A magyar szent korona országainak területén a közforgalomban, vagyis a szolgáltatások terjedelmének megállapítása céljából, csak méter rendszerű mértékek használhatók. (1907. V. tc. 1. §.) A mértékeknek hitelesítetteknek kell lenniük. A hitelesítés a mértékek hatósági megvizsgálásából s az ennek megtörténtét tanúsító bélyeg alkalmazásából áll. (1907. V. tc. 15. §.) A mértékek csak hitelesítve hozhatók forgalomba. (1907. V. tc. 16. §.)

Mérték használatánál elkövetett kihágások. Kihágást követ el: 1. aki a közforgalomban meg nem engedett mértéket vagy mérőeszközt használ;

2. aki mértéket vagy mérőeszközt szabályszerű hitelesítés nélkül forgalomba bocsát, vagy a közforgalomba használ, vagy ilyen mértéket vagy mérőeszközt iparüzletében, raktárában, boltjában, habár használatlanul, de az első hitelesítés bélyegével el nem látva, eladásra készen tart; 3. aki vendéglőben, korcsmában, kávéházban vagy más nyilvános helyiségben bort, sört, vagy egyéb szeszes italokat olyan palackokban vagy ivóedényekben szolgáltat ki fogyasztásra, melyek a tartalmazott mennyiség törvényes mértékben való megjelölésével nincsenek el látva és törvényszerűen hitelesítve; 4. aki bár hitelesített, de oly mértéket vagy mérőeszközt használ a közforgalomban, a melyről tudta, vagy köteles gondosság mellett tudnia kellett volna, hogy az a törvényes követelményeknek nem felel meg; 5. aki az általa javított (módosított vagy igazított) mértéken vagy mérőeszközön levő hitelesítési bélyeget meg nem semmisíti; 6. aki oly hordót, a melyben a bor, vagy sör forgalomba kerül, olyan javításnak vet vagy vettet alá, a mely a hordó ürtartalmát a rendeletileg megállapított hibahatárokon felül megváltoztatja és rajta az előző jelzés bélyegét meg nem semmisíti, vagy meg nem semmisített; 7. az a hordójelző, aki hordót tudva hamisan vagy a nélkül lát el jelzéssel, hogy annak valóságos ürtartalmáról az előírt módon meggyőződött volna, vagy aki ily célra a jelző eszközöket és bélyegzőket másnak rendelkezésére bocsátja. (1907. V. tc. 32—34. §-ai.) *Közigazg. hatóság.*

Mértföldjelző szándékos megrongálása vagy bemocskolása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 80. §.) *Közigazg. hatóság.*

Mészárosipar megszüntetése. Mészárosok, akik elkezdett iparukat az iparhatóságnál történt bejelentés nélkül, vagy az iparhatóság által kitűzött idő eltelte előtt megszüntetik, vagy azt ebbeli kötelességük kijátszására szolgáló módon folytatják: kihágást követnek el. (Kbt. 104. §.) *Közigazg. hatóság.*

Mészárosiparnál vasárnap is végezhető: az elkészítés, elárusítás és szállítás déli 12 óráig. (14837/92. km. r.)

Mészárosok marhaállományának elkülönítése. Mészárosok és marhakereskedők máshonnan behozott szarvasmarhái a községi marhaállománytól elkülönítve bocsáthatók csak legeltetésre és a behozataltól számított nyolc napon át, elkülönítve helyezendők el. (Árt. 12. §.) Ennek megszégése kihágás. (Árt. 154. §.) *Közigazg. hatóság.*

Mészárosok marhalevelei. Mészárosok, marhakereskedők és marhahizlalók nem községbeli szarvasmarhák vétele, illetve behozatalánál, a marhaleveleket a községnél átadni kötelesek. (Árt. 12. §.) A község minden beszolgáltatott marhalevélről külön elismervényt tartozik adni. (Árt. Vr. 39. §.)

Mésziparnál vasárnap is végezhető: kizárólag az égetési munka, egész nap. (14837/92. km. r.)

Métermérték ellenőrzése. A csendőrség köteles a métermértékeket ellenőrizni és a talált szabálytalanságokról a szolgabírói hivatalhoz jelentést tenni. (58438/85. bm. r.)

Mézeskalácsos iparnál vasárnap is végezhető: minden munka egész nap. (14837/92. km. r.)

Méz hamisítása. L. Mezőgazdasági termények hamisítása.

Ministerek s egyéb magasrangu egyének a laktanyába érkezésénél követendő eljárás. Ha a honvédelmi minister, belügyminister, vagy a honvédelmi vagy belügyi államtitkár, vagy pedig a belügyminister kiküldöttje váratlan jő a laktanyába (szobába), az őt legelőbb megpillantó csendőr „Vigyázz!”-t vezényel s a csendőrök ott, a hol épen vannak, a belépő felé fordulva, állásba helyezkednek. Az őrsparancsnoknak magát jelentenie s a további utasítást kikérnie kell. Tiszti állomáson, a tiszt azonnal értesítendő. Ha a megérkezés előre tudtul adatott, a fogadtatás ugy történik, mint a megrendelt laktanya vagy őrsszemle alkalmával. Ha kormány-

biztos, megyei főispán vagy alispán váratlanul jő a laktanyába, a csendőrök úgy viselkednek, mint a ministerek érkezésénél, az őrsparancsnok pedig magát bemutatja. Ha azonban a megérkezés előre jelezve lett, akkor a csendőrök rendes foglalkozásukat a „Vigyázz!” vezényletségig folytathatják ugyan, de diszben kell öltözködve lenniök. Az őrsparancsnok ilyenkor a kormánybiztost, megyefőispánt vagy alispánt, feltett kalappal és oldalfegyverrel, a laktanya kapujánál várja. (Lsz. 6/71—72.)

Miniszteri rendeletek ismerete. L. Törvények ismerete.

Minősítvényi jegyek. A csendőr őrs-, járás- és szakasparancsnokok az alárendelt legénységről minősítvényi jegyeket vezetnek. A minősítvényi jegy az egyén anyakönyvi lapjának fontosabb adatait, büntetési jegyzőkönyvének kivonatos tartalmát és rövid minősítvényét tartalmazza. A minősítvényi jegy az őrs-, járás- és szakasparancsnok által külön-külön vezetetik, vagyis esetről-esetre akként egészített ki, hogy az illető egyén személyi és erkölcsi viszonyairól tájékozást nyújtson s a minősítvényi táblázatok szerkesztésével is felhasználható legyen. Ha a minősítvényi jegy a változott kiegészítések bevezetésére már nem alkalmas, akkor újonnan szerkesztendő. Áthelyezés esetén a minősítvényi jegy, az „előfordult változások” rovatának keltezése és aláírása után a szakasparancsnokság útján megküldetik az illetékes csendőr őrs-, járás- vagy szakasparancsnokságnak. Az őrsparancsnoknak (járásparancsnokság állomáshelyén a helyettesnek) alárendelt legénységről szóló minősítvényi jegyek a pénztárasztalban tartandók, az őrsparancsnok magánpecsétjével lezárt borítékban. (Függ. P.)

Mirigydaganat. A ló gégejében a mirigyek gyakran annyira megdagadnak, hogy ezt betöltik, a mellett a gége forró, kemény és fájdalmas. A ló elveszti étvágyát, bágyadt és szomorú, orrából vizenyős nedv vagy sűrű turha folyik, nem ritkán

pedig fehér, sárgás, vagy zöldes szagtalan genydarabok hullanak ki. A lovat ilyenkor melegen kell tartani és torkát meghűlés ellen posztódarabbal bekötni. Míg a lónak étvágya meg nem jön, hideg víz helyett korpás vizet kell neki adni. A ló orra és szeméi tisztán tartandók. (Lóüvsz. 2. §. 17.)

Mocsarak átjáróinak az élet biztonságra veszélyes állapotban tartása és az erre nézve kiadott hatósági intézkedések be nem tartása: testi épség elleni kihágás. (Kbt. 113. §.) *Közigazg. hatóság.*

Mosdótálak a konyhában tartandók. (Lsz. 1/18.)

Mosószappan előállítása. L. Fehérnemű mosatása.

Motozás. L. Ház- és személymotozás.

Motozása iratoknak. L. Irományok motozása.

Mozdonyokra vonatkozó, az életbiztonság, az egészség oltalma végett kiadott rendelet vagy szabályrendelet megszegése: testi épség elleni kihágás. (Kbt. 111. §.) *Kir. járáshiróság.*

Mozgása a szuronynak. L. Szurony mozgása a fegyveren.

Mulasztások a közbiztonsági zavarok kiderítése körül. L. Közbiztonsági zavarok kiderítése körüli mulasztások.

Mulatóhelyek látogatása. A csendőrnek a szolgálatteljesítés ideje alatt, étkezés, italélvezés vagy mulatság kedvéért vendéglőbe, korcsmába vagy kávéházba belépni szigorúan tilos. — Aljas és rossz hírben álló csapszéket a csendőrnek szolgálaton kívül sem szabad látogatnia. Portyázás vagy más szolgálati ténykedés közben azonban a fent megnevezett helyiségekbe is beléphet, ha erre a tett észleletek vagy fenforgó körülmények szolgálati indokot szolgáltatnak; de ott fegyvert letenni és huzamosabban tartózkodni, mint azt szolgálati feladata követeli, határozottan nem szabad és ha ily belépés bármily oknál fogva megtörtént, ez bevonu-

lás után az őrparancsnoknak bejelentendő. (Szlgu. 9. §.) A csendőr csak tisztességes kávéházakat és korcsmákat látogasson s ilyenkor csak jó társaságban forogjon s illedelmesen viselkedjék. Alsóbbrendű ily helyiségek látogatása tilos. Azonban még tisztességes helyeken is sokáig tartózkodni, esetleg egész éjen át vesztegelni, vagy épen zajosan mulatni, a csendőr állásával össze nem fér. Korcsmában való mulatás céljából — kivéve a tisztességes nyilvános táncvigalmakat, színházi előadásokat, zene- és dalestélyeket vagy egyéb hasonló szórakozásokat — kimaradási engedély megadásának nincs helye. (A. sz. k. I/6.)

Munkabér visszatartása. A munkaadó a munkások által okozott károk értéke erejéig, a munkások munkabérét, egyéb járandóságát, biztosítékát, ingóságát visszatarthatja, köteles azonban kárkövetelésének megállapítása végett az eljárást az illetékes hatóság előtt, a visszatartás után 3 napon belül megindítani. Más jogcímen fennálló követelésének fedezésére a munkaadót a munkásokkal szemben visszatartási jog nem illeti meg. (Mmjszt. 60. §., 1899. XLI. t.-c. 18. §., 1900. XXVIII. t.-c. 16. és 33. §., 1900. XXIX. t.-c. 22. §.)

Munkaidő. A napszámos munkanapja, ha az iránt a felek között más megállapodás nem létesült, napkeltétől napnyugtáig számíttatik, mely időre a napszámosok délben egy egész órai, ápril 15-től szeptember 30-ig pedig reggel és délután is egy-egy félórai szünidő számíttatik. (Mmjszt. 49. §., 1900. XXVIII. t.-c. 28. §.) Ennek megszegése kihágás. (Mmjszt. 60. §., 1900. XXVIII. t.-c. 41. §.) *Közigazg. hatóság.*

Munkakönyv. Minden iparos segédnek, gyári munkásnak és pincérnek munkakönyvvvel kell birnia. Kivételt képeznek a kereskedő-segédek, valamint fontosabb teendőkkal ellátott iparos-segédek, jelesen: a könyvelők, pénztárnokok, munkavezetők. (Iprt. 99. §.) A munkakönyv nagy nyolcadrétű és 48

megszámozott lapoldallal bíró barna kötésű könyv, melyet városokban a tanács, községekben a szolgabírói hivatal állít ki. A munkakönyv nem képez utazási okmányt, hanem kizárólag kenyérkereset céljából a mesterséget, foglalkozást és személyazonosságot igazolja. A munkakönyv első oldala:

munkakönyve.

(Folyó számmal ellátott 48 oldallal.)

Ezen munkakönyv ára:

bélyeg	15 kr.	} összesen 23 kr.
nyomtatás és kiállítás	8 kr.	

A munkakönyv 2. oldala :

Ezen munkakönyv száma -----

A munkakönyv tulajdonosának :

Születési helye :

----- község

{ megye
kerület

----- ország.

Illetékességi helye :

----- község

{ megye
kerület

----- ország.

Kiállíttatott a -----
iparhatóság által.

1. -----évi -----hó -----napján.

iparhatósági tisztviselő.**Jegyzet.** Aki hamis munkakönyvet készít vagy készített, avagy valódi munkakönyvét tartalmának megváltoztatása által meghamisítja, a közokirat hamisításának büntetettét követi el és az 1878 : /, t.-c. 391. §-a értelmében 5 évig terjedhető börtönnel büntetendő.

A munkakönyv harmadik oldala a személyleírást és azon okmányok felsorolását tartalmazza, melyek alapján a munkakönyv kiállíttatott. — A 4—33. oldal fejrovatai :

1. bal oldalon :

A munkaadó neve, foglalkozása	A munkába lépés napja	A segéd (gyári munkás) foglalko- zása	A munkából kilépés napja
1	2	3	4

2. jobb oldalon :

Munkabér	A munkaadó		Az iparhatóság igazolása a munka- viszonyban be- állott változásról
	által tett be- jegyzés kelte: év, hó, nap	sajátkezű aláírása	
5	6	7	8

A munkakönyv többi oldalai az ipartörvény ki-
vonatát tartalmazza**Munka megakadályozása.** L. Munkásokizgatása.**Munka megkezdhető a munkaszüneti napt követő napon :** 1. éjjel 1 órától: mindennemű élelmi szerek előállítása és szállítására nézve, amennyiben azt az illető iparág természete indokolja; 2. reggel 5 órától: élelmi szereket és italokat árusító és ki-mérő-üzleteknél, továbbá a fuvarozás előkészítése és foganatba vétele. (14837/92. km. r.)**Munka nem teljesítése.** Az a munkás vagy napszámos, aki a munkahelyen önként meg nem jelen, vagy ott önként megjelenve avagy kivezettet-vén, a munkát meg nem kezdi, szakadatlanul nem folytatja, vagy azon célból, hogy a munkaadót meg-károsítsa, vagy a szerződéstől való felmentést, vagy a bérfizetés megjavítását ily módon kicsikarja — szándékosan rosszul teljesíti — kihágást követ el. (Mmjszt. 62. §.) *Közigazg. hatóság.***Munkaszegés nyilvános dicsérete.** L. Mun-kások izgatása.**Munkaszegők részére adománygyűjtés.** L. Munkások izgatása.**Munka vállalása több helyen.** Azon munkás, aki egy időben több munkaadóhoz szegődött be, ki-hágást követ el. (Mmjszt. 61. §., 1899. XLI. tc. 34. §.) *Eljárás hivatalból. Közigazg. hatóság.***Munkába állás.** A szerződött munkások a szer-ződésben meghatározott időpontban, vagy a munkaadó felhívására kötelesek a munkaadó által megjelölt idő-ben és helyen, s ha arra szerződésileg kötelezvék,

munkaeszközeikkel, segéd munkásaikkal megjelenni, a munkát megkezdeni, azt a munkaadó utasítása szerint pontosan teljesíteni, a munkaadó által a gazdaságra nézve megállapított rendet megtartani, s általában szerződés szerint kötelezettségeiket teljesíteni. (Mmjszt. 34. §., 1900. XXVIII. tc. 13. §., 1900. XXIX. tc. 14. §.) Ennek megszegése kihágás. (Mmjszt. 63. §., 1900. XXVIII. tc. 43. §. 1900. XXIX. tc. 32. §.)

Munkás elcsábítása. Aki más által elszegődött munkást vagy napszámost azon időtartam alatt, melyben annak más munkaadóval kötött szerződését kellene teljesítenie, e körülményt tudva, felfogad, vagy előnyösebb ígéret által munkaadójától elcsábítani törekszik: kihágást követ el. (Mmjszt. 64. §. és 1899. XLI. tc. 33. §. d.) *Közigazg. hatóság.*

Munkás-igazolvány. Annak, aki nem cseléd minőségben gazdasági munka teljesítésére szerződik, munkás igazolványnyal kell birnia, (Mmjszt. 1. §.) a minek megszegése kihágást képez. (Mmjszt. 61. §. és 1899. XLI. tc. 34. §.) A munkás-igazolvány kemény fedéllel van ellátva, 14 centiméter magas, 10 centiméter széles és 55 oldalra terjed. Az első oldal tartalma a következő:

-----szám		Megye: -----
		Járás: -----
		Község: -----
Munkás-igazolvány		

részére.		
Kiadta -----évi -----	hó -----napján	
a -----	község előljárósága.	

A 2. oldal a személyleírást, a 3—17. oldal a munkaadók és mezőgazdasági munkások közötti jogviszonyok szabályozásáról szóló 1898. II. törvény-cikket tartalmazza, míg a 18—55. oldal a következő két-két oldalra terjedő fejezetekkel van ellátva:

A munkaadó neve, lakhelye	A szerződés kelte, az elvállalt munka neme, ideje	A szerződésnek a munkabérre vonatkozó lényegesebb feltételei (az előljáróság vagy a munkaadó által alá- írandó)	A szerződés teljesítésének vagy felbontá- sának igazolása (a munkaadó által aláírandó)
------------------------------	---	---	---

Az igazolványt a munkás állandó lakóhelyének községi előljárósága állítja ki és annak kiállítása egy munkástól sem tagadható meg. (Mmjszt. 2. §.) Az igazolványok bélyegmentesek és kiállításukért díj nem szedhető. (Mmjszt. 3. és 4. §.) Oly kiskorúak, akik a tizenkettedik életévüket még nem töltötték be, igazolvány használatára nem kötelesek. (1999/1908. fm. r.) Munkás igazolványnyal kell ellátva lenni annak is, aki vizi munkálatnál, ut- vagy vasutépítésnél mint napszámos vagy munkás szerződik. Ilyen külföldi munkásoknál a munkásigazolványt az utlevél vagy a munkás hazájabeli illetékes hatóság által kiállított igazoló okmány pótolja. (1899. XLI. t.-c. 1. §.) Munkásigazolványnyal kell birnia annak is, aki fatermelésnél, az erdei termékek szállításánál és az azzal kapcsolatos munkálatoknál, valamint az erdőgazdaság egyéb munkálatainál munka teljesítésére mint napszámos vagy munkás szerződik. Külföldi ilyen munkásnál a munkásigazolványt az utlevél vagy a munkás hazájabeli illetékes hatóság által kiállított igazoló okmány pótolja. (1900. XVIII. t.-c. 1. §.) Munkásigazolványnyal kell birniok a dohánykertészeknek is. (1900. XXIX. t.-c. 1. §.)

Munkás igazolványra való hitelezés: kihágást képez. (Mmjszt. 64. §.) *Közigazg. hatóság.*

Munkás igazolvány zálogba vétele: kihágást képez. (Mmjszt. 64. §.) *Közigazg. hatóság.*

Munkás illetményeivel való visszaélés. A munkások vagy napszámosok munkabérét, élelmezési járandóságát szeszes italokkal, vagy árucikkal egészben vagy részben megváltani, bárminemű utalvánnyal fizetni, a munkásokat arra kötelezni, hogy élelmi, élvezeti, ruházati cikkeiket, eszközeiket a munkaadónál vagy az általa kijelölt egyénnél vásárolják; a munkásoknak adott előleg után kamatot szedni, az előleg értékéről váltót venni, a termésbiztosítási díját a munkások béréből levonni tilos. (Mmjszt. 32. §., 1899. XLI. tc. 19. §., 1900. XXVIII. tc. 17. §., 1900. XXIX. tc. 16. §.) Ezen rendelkezések bármelyikének megszegése kihágást képez. (Mmjszt. 58. §.) *Eljárás hivatalból. Közigazg. hatóság.*

Munkás kivezetésének törvényes alap nélkül való eszközöltetése: kihágást képez. (Mmjszt. 58. §.) *Eljárás hivatalból. Közigazg. hatóság.* Az örsparancsnokság nincsen jogosítva annak bírálatára, hogy a kivezetést megkereső vagy felhívó hatóság a dolog érdemét illetőleg helyesen járt el vagy sem. (36194/1891. km. r.)

Munkás megbetegedése esetében való gyógykezeltetése. A munkaadó köteles a munka közben megbetegedett idegen községbeli munkás gyógykezeléséről és ellátásáról legfeljebb nyolc napig gondoskodni s ha a betegség nyolc napnál tovább tart, a községi előjáróságot, intézkedés végett, értesíteni. (Mmjszt. 33. §.) Ennek megszegése kihágást képez. (Mmjszt. 60. §.) *Közigazg. hatóság.*

Munkás mozgalmak figyelemmel kísérése.
L. Munkások felügyelése.

Munkások felfogadásából anyagi haszon szerzése. Az a gazdasági alkalmazott, aki a munkásoktól felfogadásukért magának anyagi előnyököt köt ki, vagy ily előnyöket elfogad: kihágást követ el. (Mmjszt. 58. §.) *Eljárás hivatalból. Közigazg. hatóság.*

Munkások felügyelése. A csendőr kiváló figyelmet fordítson a munkásosztályra vonatkozó mindazon eseményekre és jelenségekre, melyek a közcsend és rend háborítását vonhatnák maguk után; de különösen figyeljen gyárakban, nagyobb iparvállalatoknál és nyilvános vagy magán munkahelyeken foglalkozó, valamint a mező-, erdőgazdasági és a földmunkások összebeszélésekre célzó és fenyegető jelleget öltő gyülekezeteire. A netalán nyilvánuló elégtelenség vagy előforduló rendetlenség okait puhatolja ki és minderről, valamint készülőkben levő nagyobb mérvű munkabeszüntetés vagy munkáselbocsátás felől a közigazgatási hatóságnak azonnal jelentést tegyen. — A csendőrnek munkásokkal szemben való fellépése tiszteletet és bizalmat gerjesztő s olyan legyen, mely őket a közcsend és közbiztonság fentartásának szükséges voltáról és az államhatalomnak erre vonatkozó komoly akaratáról meggyőzi és nekik a csendőrségben tamponot is mutat az izgatók csábitgatásai vagy megfélemlítési kísérletei ellen és így saját valódi érdekeik megvédésére. (Szlg. 53. §.)

Munkások izgatása. Aki a gazdasági munkásokat és napszámosokat arra ösztönzi, hogy munkásigazolványt ne szerezzenek, a szerződés kötésnél a megszabott alakszerűségek megtartásától tartózkodjanak, a bármily módon létrejött szerződést ne teljesítsék; az elszerződött vagy elszerződésre hajlandó munkást, napszámost, cselédet ezért fenyegeti, szóval vagy tettel bántalmazza; a szerződésszegő munkást, napszámost, cselédet nyilvánosan feldicséri, vagy annak javára adományt gyűjt; továbbá azok, akik azon helyeken, ahol a munkások dolgoznak, a munkaadó vagy megbízottja lakása, illetőleg tartózkodási helye előtt összecsoportosulnak a végett, hogy a munka megkezdését vagy folytatását megakadályozzák, vagy pedig a munkásokat a munka abbahagyására bírják: kihágást követnek el. (Mmjszt. 66. §.) *Eljárás hivatalból. Közigazg. hatóság.*

Munkás sztrájk. Aki ama összebeszélések, egyezmények létesítése, teljesítése vagy foganatosítása céljából, melyekkel a munkások azt célozzák, hogy közös munkaszünetelés által a munkaadókat magasabb bér megadására kényszerítsék és általában tőlük előnyöket csikarjanak ki, a munkásokat, napszámosokat, cselédeket szabad akaratuk érvényesítésében akadályozza, vagy akadályozni törekszik, — továbbá aki ily összebeszélések, egyezmények létesítése, teljesítése vagy foganatosítása céljából a szerződött munkások között álhireket terjeszt, pénzt gyűjt, a szerződött munkásokkal összejövetelt tart, ily összejövetelemben részt vesz: kihágást követ el. (Mmjszt. 65. §.) *Eljárás hivatalból. Közigazg. hatóság.*

Mutogatása a fegyvernek. L. Fegyverrel való játszás.

Művészeti tárgy szándékos bemocskolása, ha az nyilvános helyen van felállítva: közrend elleni kihágás. (Kbt. 80. §.) *Közigazg. hatóság.*

N

Nadragulya ellenszere: gyors és bő hányás előidézése.

Nagy hőségben vizet inni csak akkor szabad ha a test hőfoka előbb pihenés által lehűtetett, akkor is lehetőleg borral vegyítve, azonban tea és kávé mindig iható. Az evésben és ivásban mérséklet tartandó és lehetőleg könnyen emészthető savanyított ételek fogyasztandók. (Éá.)

Nagyobb nyomozások alkalmával teendő jelentések. L. Rablóüldözések alkalmával teendő jelentések.

Nagyobb örsök. A 6 főből és azon felül rendszeresített örsök nagyobb örsöknek tekintendők. (Á. sz. h. VII/38.)

Nagy pihenő. L. Pihenők.

Napi betét. L. Étkezési pénz.

Napi lótap. L. Lótap.

Napszámos kivezetésének törvényes alap nélküli eszközöltetése: kihágást képez. (Mmjszt. 58. §.) *Közigazg. hatóság.*

Napszámos munkaideje. L. Munkaidő.

Napszurásban szenvedők ápolása. L. Kimerültek ápolása.

Napszurási guta alatt ájulás vagy szélhűdés-szerű tüneteket értünk, melyek, ha fölléptük alkalmával nem jő hamar segély, rendszerint halált okoznak. Előjelei a következők: a bőr, dacára fölötte izzadt voltának, igen forró, a nyelv száraz, az ütér és légzés gyorsított; az illető fejében kábultást, szemkáprázást, fülzugást, szivdobogást, a mell elszorulását és növekvő gyengeséget érez; az arc sötétvörös vagy kékesvörössé válik. Ha ezen előjelek után az illetőnek segély nyújtatik, akkor a tünetek csakhamar elmúlnak. Egyébként azonban az illető még rövid ideig tovább vánszorog, izzadása megszűnik, szíve mindinkább sebesebben ver, légzése felületesebbé válik és végre eszméletlenül összerogy. Ezután gyakran még görcsök, félrebeszélés, hányás, néha orrvérzés vagy vérhányás következik. Ha ily körülmények között sem nyújtatik segély, a halál bekövetkezése bizonyos. A segélynyújtás úgy történik, mint a kimerülteknél. (Éá.)

Nádas meggyújtása. L. Meggyújtása.

Nád-tisztítóvessző használata. L. Tisztítóvessző használata.

Náthaláz. Ha a lovak között náthaláz-betegségek fordulnak elő, a beteg lovak azonnal elkülönítendők, az egészségesek pedig lehetőleg kimélendők. (Lóúvsz. 2. §. 19. e.)

Nehezék függesztése az ebek nyakára. L. Vadászterületre ebek bocsátása.

Nem szállítható egyén elfogása vagy elővezetése. L. Elfogása beteg egyéneknek.

Nevelési járulék. Azon özvegy, kinek folytonos ellátásra van igénye és kinek férje halálakor legalább három még anyai ápolásban álló gyermeke van, illetve teherben van — akár édes, akár mostoha gyermekei azok, — azon gyermekei számára, kik a szabályszerű kort (fiuk 16, lányok 14 év) még nem érték el, ha az elhalt férjtől származnak, szabályszerű koruk elértéig, nevelési járulékot is kap. Nevelési járulékot kapnak továbbá, tekintet nélkül számukra, a törvény által meghatározott kort még el nem ért szülötlen árvák is, ha anyjuk, illetőleg mostoha anyjuk, atyjuk után folytonos ellátásra igényt tarthatott volna. (Nyt. 39. §.)

Nevelési járulék mérve. A nevelési járulék atyátlan árvák számára fejenként és külön minden árva után évi 36 korona. A nevelési járuléknak valamennyi gyermekre eső összege azonban az özvegyi ellátás összegét meg nem haladhatja. (Nyt. 43. §.)

Népfölkelői igazolványok ellenőrzése. L. Katonai egyének igazolványainak ellenőrzése.

Népfölkelők jelentkezése. Mindazon katonailag kiképzett népfölkelésre kötelezettek, kik a közös hadseregben, a haditengerészet, honvédség, azok póttartalékában vagy a csendőrségnél szolgáltak; továbbá oly katonailag ki nem képzettek, kik a népfölkelés felhívásának esetén különleges hadi szolgálatra kijelöltetvén, ezen célból már békében ajánlati lappal elláttatnak; minden évben egyszer, az arra kirendelt polgári hatóságnál jelentkezni tartoznak. Azonfelül az ajánlati lappal ellátott népfölkelésre kötelezettek rendes lakhelyüknek minden változtatását személyesen vagy írásban 14 napon belül bejelenteni tartoznak azon népfölkelő

hatóságnál, mely ajánlati lapjukat kiállította. A jelentkezési kötelezettség elmulasztása kihágást képez. (1893. XXXVII. t.-c. 1—2. §.) *Közig. hatóság.*

Népgyűlések felügyelése. L. Vásárok felügyelése.

Népgyűlések engedély nélküli tartása: kihágást képez. (26329/89. hm. r.) *Közigazg. hatóság.*

Népünnepélyek alkalmával tett hatósági intézkedések megszegése: közrend elleni kihágás. (Kbt. 78. §.) *Közigazg. hatóság.*

Név használata. Senki sem viselhet más családi és utónevet, mint amelyek születési anyakönyvébe be vannak jegyezve. Ez a rendelkezés az írói vagy művészi álnevek használatát nem korlátozza. (1894. XXXIII. t.-c. 44. §.)

Névjegyek kifüggesztése az ajtókra. L. Intő-táblák a laktanyában való kifüggesztése.

Név, lakás vagy állás bemondásának megtagadása a hatósági hivatalnok vagy közeg felszólítására: kihágást képez. (Kbt. 43. §.) *Közigazg. hatóság.*

Névtelen feljelentések. L. Feljelentések elintézése.

Névvel való ellátása a ruhadaraboknak. L. Ruhadarabok névvel való ellátása.

Növelde-tulajdonos, akinek intézetében *jár-ványos* vagy *ragályos* betegség ütött ki, ha 24 óra alatt orvosi segélyről nem gondoskodik: közegészség elleni kihágást követ el. (Kbt. 99. §.) *Közigazg. hatóság.*

Nők megmotosása. L. Személymotosás.

Nős betegek ápolása a család körében. L. Betegek ápolása.

Nős betegek mellé betegápoló alkalmazása. L. Betegápoló alkalmazása.

Nős legénység családjának fegyelmi fenytések esetében járó illeték. L. Fegyelmileg fenytettek illetékei.

Nős legénység családjának ideiglenes vezényeltetés alkalmával járó élelmezési járandóság. L. Ideiglenes vezényeltetésnél járó illetékek.

Nős legénység családjának igénye kórházi ápolásra és gyógyszerekre. Nős csendőrök feleségei és gyermekei megbetegedése esetében gyógykezeltetés céljából a legközelebbi polgári kórházba való felvételre birnak igénynyel. Katonai kórházba azonban csak akkor vétetnek fel, ha a polgári kórházban nincs férhely. Az ellátási illetékeket a kincstár fizeti, a férj pedig illetékeinek teljes élvezetében marad. — A családtagoknak kórházon kívüli gyógykezeltetése alkalmával, a gyógyszereknek a kincstár terhére való beszerzésére van igényük. (Illsz. 94. §.) Ily esetekben az orvosi vényekre azon családtag neve, akinek a gyógyszer rendelve lett, az orvos által mindig ráírandó. Az orvosi vényekre a kezelő orvos által „Pro paupere“ irandó s erre úgy az orvos, mint az illető gyógyszerész az őrsparancsnok által figyelmeztetendő. — A gyógykezelés befejeztével az orvosi vények, a gyógyszerész által kiállítandó számlával, a szárnyparancsnoksághoz felterjesztendők. (Gku. 18/b.)

Nős legénység családjának illetékei a családfő betegsége esetén. Kórházakban és elmeegógyintézetekben ápolott tényleges állományú csendőrök zsoldjából, a gyógykezelési költségek levonása után fennmaradó rész a családot illeti, ha pedig ez, az esetleges szolgálati pótdíjjal együtt 80 fillérnél kevesebb volna, a különbözet a kincstár által 80 fillérre kiegészítettik. Szolgálatban megbetegedett és idegen helyen (nem kórházban és nem a család körében) ápolott egyének családjait napi 80 fillér illeti meg. (Illsz. 93. §.)

Nős legénység családjának részvétele a közétkezésben. L. Közétkezésben való részvétel.

Nős legénység cselédei. Nős egyének a laktanyában, a szárnyparancsnokság engedélyével csak

olyan cselédet tarthatnak, aki legalább 40 éves, vagy pedig egészen gyermek. (Lsz. 1/18.)

Nős legénység elhelyezése a laktanyában a kerületi parancsnok engedélyétől függ. Ezen kedvezmény azonnal visszavonandó, mihelyt ennek folytán vizsályokra vagy panaszokra ok szolgáltatik, vagy a fegyelem és erkölcsösség az őrsön csorbát szenved. (Lsz. 1/16.) Nős csendőrök és altiszteknek külön szoba, konyha és két teljes ágy jár. (Illsz. 31/1.) A helyiségek beosztását a szakaszparancsnok van hivatva eszközölni, mely beosztáson az alárendelteknek változtatni nem szabad. (Á. sz. h. XI/6.)

Nős legénység gazdálkodása. Nős altiszteknek és csendőröknek meg van engedve, hogy a laktanyában az őrstől elkülönítve majorságot és sertést is tarthassanak. (Á. sz. h. XV/5.) Ugyanazoknak 1—2 hold föld kibérlése is meg van engedve. (Á. sz. h. XIV/7.)

Nős legénységgel való étkezés. L. Étkezés vendéglőből.

Nős legénység igénye szállító eszközökre. A nős legénység családját (nejét és gyermekeit), a férj (atya) áthelyezése esetében szállítási eszközök illetik meg. Vasuton vagy gőzhajón történő utazásoknál ezeket azon hely illeti meg, melyre a férjnek (atyának) van igénye. Négy éven aluli gyermekért viteldij sem vasuton, sem gőzhajón nem fizetendő, ellenben négy éven felüli gyermekért a teljes viteldij jár. Előfogat használatánál, mely csak ott van megengedve, hol vasut- vagy gőzhajóközlekedés nincsen, tovaszállításuk céljából minden négy személyt egy kétlovas előfogat illeti meg. (Illsz. 47/3.)

Nős legénység kert illetménye. L. Kert felosztása.

Nős legénység lakásának fűtése és világítása azoknak sajátjából fedezendő. (Illsz. 31/1.)

Nős legénység laktanyán kívüli tartózkodása. Nős őrsparancsnokok, altisztek és csendőrök, kiknek családjaik a laktanyán kívül ugyanazon helységben

laknak — ha szolgálatilag elfoglalva nincsenek — délben 2 órán át, továbbá a parancskiadástól télen d. e. $\frac{2}{48}$ óráig, nyáron 7 óráig családjaiknál tartózkodhatnak. Az őrsparancsnokok azonban takarodó után a szabályszerű rendről a laktanyának gyakori ellenőrzése útján meggyőződni és az éjjel szolgálatba induló csendőröket eligazítani tartoznak. A szolgálatból bevonuló csendőröktől a jelentéseket, amennyiben azok nem oly fontosak, hogy azonnali intézkedést igényelnének az őrsparancsnok helyettes, vagy ennek távollétében addig is, míg a bevonultak a szabályszerű jelentést az őrsparancsnoknak megtehetik, a legidősebb járőrvezelő csendőr veszi át. Ő van jelen a fegyverek kiürítésénél is. Az éjjel bevonuló II-od altiszt (őrsparancsnok helyettes) a jelentést reggel teszi meg a laktanyába visszatért őrsparancsnoknak. Ha szemlélő előljáró van az őrsön, akkor attól a községben lakó nőknek a laktanyában való maradásra nézve az intézkedés az őrsparancsnok által kikérendő. Ha az őrsállomáson csak 1 nő csendőr (altiszt) maradna vissza, ez a laktanyát a hivatalos elvégezni valón kívül el nem hagyhatja és csupán étkezés céljából mehet 1—1 órára a családjához; ekkor azonban a laktanyának kellő megőrzéséről, valamint arról is, hogy szükség esetén azonnal értesíttessék, kellően gondoskodni tartozik. Nős csendőr (altiszt) a község belterületét csakis őrsparancsnoka engedélyével hagyhatja el. Ha pedig az a lakásáról bárhova távozik, megfelelő módon intézkedni tartozik az iránt, hogy ő szükség esetén késedelem nélkül feltalálható legyen. Ha bármiféle mozgalom a csendőrség készenlétét vagy gyors kivonulását szükségessé tenné, a nők a laktanyát el nem hagyhatják s ily esetekben az étkezés is családtagjaik által a laktanyába viendő. (41997/6. Hm. r. Lsz. 115—118. p.)

Nős legénység podgyászszállításra való igénye. L. Podgyászszállításra való igénye a nőknek.

Nős legénység részvétele a közétkezésben. Ha gyermeknélküli nők feleségükkel, a nőtlen legénység beleegyezésével a közétkezésben részt vesznek, a kétszeres étkezési pénzt fizetik. Ha azonban valamely nő gyermekeivel együtt vesz részt a közétkezésben, akkor a betétet az általa vett adagok után fizeti. (Lsz. 8/93.)

Nős legénység vendégl. A laktanyában elhelyezett nő egyének odaérkező rokonaiknak saját külön szobájukban 48 órán túl csak a kerületi parancsnokság engedélyével adhatnak szállást. (Lsz. 1/16.)

Nős legénység visszatérése a laktanyába. L. Nős legénység laktanyán kívüli tartózkodása.

Nők felvétele. Oly kilépett altisztek és csendőrök, kik kilépésük után megnősültek, ha jó minősítvényük volt és házasságuk az előirt feltételeknek megfelel, újból jelentkezhetnek felvételre, ha ugyan az állomány ily módoni kiegészítése elrendeltetik és felvételük esetén, ha a laktanyában nő elhelyezésére nem volna férhely, az őrsállomás után megállapított katonai lakbértárságot, sőt esetleg az előbb élvezett vagy a csendőrségnél töltött szolgálati évek után már igényelhető szolgálati pótdíj engedélyezését is kérhetik. (1908. X/13. 9287/el. Hm. r.)

Nősülése a csendőrnek. L. Csendőr nősülése.

Nősülése az ideiglenesen nyugdíjazott csendőröknek. L. Ideiglenesen nyugdíjazott csendőr-legénység nősülése.

Nősülési engedély iránti kérvény. A kérvény következő mellékletekkel szerelendő fel: a) a házasulandók keresztleveleivel, születési bizonyítványai-val; b) ha a házasulandó kiskorú, az atya, gyám (gondnok), gyámhatóság (családi tanács elnöke) által, a házasságba való beleegyezésről a polgári törvények szerint kiállított kimutatásával; c) ha a házasulandó felek egyike már előbb törvényes házasságban élt, az ezen házasság megszüntét igazoló ok-

mánynyal (halotti bizonyítványnyal) stb.; d) az ara erkölcsi bizonyítványával, mely egyszersmind annak hajadoni vagy özvegyi állapotára vonatkozó bizonylatát is magában foglalja; e) az ara vagyonáról vagy hozományáról szóló kimutatással, esetleg annak bizonyítása a község részéről, hogy az ara a házasság anyagi viszonyainak javításához keresetével is hozzájárulni képes. Ha a nősülési engedély elnyerése végett, anyagi viszonyok lényeges javulásának igazolására az hozatik fel, hogy a leendő házastársak valamely harmadik személy által megfelelő anyagi segélyben fognak részesülni: a nősülési engedély csak akkor adatik meg, ha hitelt érdemlően igazolják, hogy az illető harmadik személy elvállalt anyagi kötelezettségének megfelelni vagyoni viszonyainál fogva képes is és ha ezen személy a házastársaknak nyújtandó anyagi segélyről egy, ennek polgári per útján való érvényesítésre alkalmas okmányt állít ki, amelyben az ígért segély minősége és ha ez pénzben áll, annak összege, esetleg a havi vagy évi részletek határozottan megjelöltenek. A kérvény szolgálati uton nyújtandó be.

Nőszemély megjelölése, a kitől a csendőr a bujakórt kapta. L. Bujakór betegségek bejelentése.

Nőtlen legénység külön gazdálkodást nem vezethet. L. Közgazdálkodás vezetésének kötelezettsége.

Ny

Nyakszegély — magán — viselése. L. Ruhadarabok készítése finomabb anyagból.

Nyavalyatörésben szenvedő ápolása. L. Eskóiban szenvedők ápolása.

Nyájak meglepése. L. Gyanus helyek megközelítése.

Nyári takaró. Egy rétű takaró. 2.50–2.70 kilogr. súlyu, 310 centiméter hosszú, 122 centiméter széles. (Ilsz. 32/3.)

Nyelv elsajátítása. L. Örskörletben divó főnyelv elsajátítása.

Nyelvismerete a járőrnek. L. Járőr nyelvismerete.

Nyeregnyomás gyógykezelése. L. Beteg lovakkal eljárás.

Nyeregnyomás keletkezése. L. Beteg lovakkal eljárás.

Nyeregszappan a közgazdálkodás költségére készitendő. (Kh. 85. p.)

Nyeregszappan használati módja. A szijszerszámot a nyeregszappannal következőképen kell tisztítani: A bőr szappanos vízzel előbb jól lemosatik és árnyékos helyen megszárittatik, azután a folyós állapotban levő nyeregszappannal egyenlően bekenjük és 15 percre árnyékba tesszük. Ekkor a szijjzatot posztó vagy még inkább flanell darabbal jól bedörzsöljük. (Kh. 84. p.)

Nyeregszappan készítési módja. A nyeregszappan készítéséhez egy 6 lovas csendőrből álló örs részére szükséges 265 gramm közönséges fekete szappan, 175 centiliter édes tej és egy citrom leve. A szappant késsel a tejbe vakarjuk és az egészet lábasban vagy serpenyőben tűznél összeolvasztjuk, ha már teljesen felolvadt, a citrom levét belefacsarjuk és az egészet jól átkavarjuk. (Kh. 84. p.)

Nyeregszappan készlet. A nyeregszappanból egy egész havi szükséglet készitendő és abból az őrön mindig megfelelő készletnek kell lennie. (Kh. 85. p.)

Nyereg tisztítása. A nyeret a portól és sártól minden nap jól meg kell tisztítani s minden 14 napban a farészeket tiszta faolajjal bekenni, illetőleg az olajat a fába jól bedorzsolni s a vasrészeket szükségkép vékonyan belakkozni, a kereskedésekben beszerezhető vaslakkal. (Kh. 80. p.)

Nyergelés. A nyergelésnél legelőször is a ló hátát szörmentében tisztán le kell törölni s aztán a négyrét összehajtott pokrócot a ló marjától hátrafelé akként a ló hátára huzni, hogy a pokróc első vége a ló marjára, közepe pedig a ló hátgerincére jusson. Ezután a nyereglapok (nyeregtalp) első végei a ló lapockái mögé fektetendők, a pokróc elől és hátul az ágasok közé emelendő, hogy a lónak hátgerincét a levegő érthesse és a nyereg megcsatlása után a pokróc ne feszüljön. A ló-pokróc eme felhuzása az ágasok közé, főleg melegebb időszakban, a legnagyobb fontossággal bír. (Kh. 25. p.)

Nyerstermények — állati — behozatalára kijelölt utak. L. Állatbehozatalra kijelölt utak.

Nyilatkozat felterjesztése. Az őrparancsnok köteles minden alárendeltjétől, kinek szolgálati ideje három hó múlva lejár, ha tovább szolgálni nem óhajt, a nyilatkozatot a lejárát előtt két hónappal szolgálati uton a szárnyparancsnoksághoz felterjeszteni. (Gku. 9/2.)

Nyilatkozatot beadott csendőr újabb tömegbeli cikkekkel nem látható el, ha az előirt tömegbeli ruházattal el van látva. (Gku. 36/4.)

Nyilatkozat magánindítvány esetében. L. Feljelentések elintézése.

Nyílt vizek. Nyílt vizeknek azok tekintendők, melyek a zárt vizek alatt ismertetett vizekhez nem tartoznak. (Ht. 14. §.)

Nyilvános erőszakoskodás. L. Hadicikkek XXI. cikk.

Nyilvános gyülekezések és tüntetésekben való részvétel. L. Részvétel nyilvános gyülekezetekben és tüntetésekben.

Nyilvános helyek látogatása. L. Mulatóhelyek látogatása.

Nyilvános közlekedés érdekében halaszthatatlan ipari munka vasárnap egész nap végezhető. (14837/92. km. r.)

Nyilvános megjelenése a csendőrnek. L. Csendőr nyilvános megjelenése.

Nyilvános mulatságok felügyelése. L. Vásárook felügyelése.

Nyilvános pártgyűlés, pártünnepély, körmenet a helyi hatóságnál egy nappal előbb bejelentendő. Ennek elmulasztása kihágás. (1874. XXXIII. t.-c. 104. §.) *Közig. hatóság.*

Nyilvános ünnepélyek alkalmával tett hatósági intézkedések megszegése: közrend elleni kihágás. (Kbt. 78. §.) *Közigazg. hatóság.*

Nyilvántartása a szocialistáknak. L. Szocialisták nyilvántartása.

Nyilvántartása az élelmezési állománynak. L. Élelmezési állomány nyilvántartása.

Nyilvántartási könyv külföldiekről. L. Külföldiek nyilvántartása szállodákban.

Nyirrothadás. Ha a lónál a szarunyír puha, porhanyós és repedt, vagy ha a repedésekben bűzös szürke geny mutatkozik: ez a nyirrothadás előjeleire mutat, mely mindjárt kezdetben gyógyítandó. A nyír harázoái naponta 8—10-szer friss vízzel kimosandók, kóccal vagy ronggyal megtisztítandók és szárazra törleendő. Ilyenkor a ló állásának különösen tisztának és száraznak kell lenni. (Lóüv. 2. §. 7.)

Nyomda-iparnál vasárnap is végezhető: a halasztást nem tűrő állami és hatósági nyomtat-

ványok, színlapok, műsorok, gyászjelentések előállítása és széthordása egész nap. (14837/92. km. r.)

Nyomda működése tiltott módon, illetve bejelentés nélkül egy évi fogsággal és 4000 koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetettik. (1848. XVIII. t.-c. 38. §.)

Nyomdánál teljesített szolgálat beszámítása. A szárny- és szakasziparancsnokság székhelyén, a nyomdánál alkalmazottak részére annyi szolgálati óra számítandó fel, a hányat a nyomdánál tényleg dolgoztak. (Á. sz. h. Bev. 4. p.)

Nyomok biztosítása. A puhatolódzás, illetőleg rendszerint a bűncselekmény elkövetésének helyén kezdendő meg. Azokban az esetekben, melyekben a bűncselekmények nyomai maradtak, a nyomozó járőr a bűncselekmény olyan nyomainak, melyek a bűnvádi eljárás szempontjából jelentőséggel bírnak — ezek között pl. a láb-, kéz-, keréknyomoknak is — épségben tartásáról, nemkülönben arról is gondoskodni tartozik, hogy a tett színhelyén talált állapot és a bűnjelek súlyosabb vagy olyan természetű esetekben, melyeknél a bírói, illetőleg szakértői szemle fogantatásának szüksége valószínű, a hatóság tagjainak megérkezéseig lehetőség szerint változatlanul megóvassanak. (Szlgu. 109. §.) Ha a tett színhelyén talált állapot vagy a bűncselekmény hátrahagyott nyomai bármi okból addig se tarthatók fenn vagy őrizhetők meg, míg a hatóság tagja megérkezik, igyekezzék a járőr az általa látottakat és tapasztaltakat jól megfigyelve, olyképen feljegyezni, hogy az adatok legalább a tájékoztatásra alkalmasak legyenek és amennyiben a tett színhelyén tanúk vannak jelen vagy ilyenek megszerezhetők, az általok észlelték megjegyzésére és saját feljegyzéseinek esetleges igazolására azokat is hívja fel. A bűncselekmények olyan nyomairól, melyeknek megsemmisítésétől kell tartani, méretek veendőek fel s azok feljegyzendőek. (Szlgu. 110. §.)

Nyomozása a törvényellenes cselekményeknek. L. Törvényellenes cselekmények tetteinek kiderítése.

Nyomozás abbahagyása. Ha a törvényszék vagy az esküdtbíróóság hatáskörébe tartozó ügyben a kir. ügyészség, illetőleg főmagánvád eseteiben a rendőri hatóság főnöke a nyomozás megszüntetését rendelte el, a járásbíróóság elé utalt ügyben pedig a járásbíróóság, a közigazgatási hatóság elé tartozókban pedig a közigazgatási hatóság a csendőrséget a további nyomozó cselekmények mellőzésére hívta fel: akkor a további nyomozás abbahagyandó. (Szlgu. 142. §.)

Nyomozás a főváros területén. L. Nyomozás idegen területen.

Nyomozás a községi előjáróságok által. L. Nyomozás községekben.

Nyomozás az emberek életét, testi épségét vagy vagyonát veszélyeztető bűncselekmények esetén. Ha oly büntett vagy vétség követtetett el, mely másoknak életét, testi épségét vagy vagyonát másként a „Pénzhamisítás nyomozása“ és a „Tűzeseteknél követendő eljárás“ alatti 132. §-ban említett bűncselekmény által veszélyeztette, kinyomozandó az elkövetés, illetőleg a közreműködés módja és eszköze, az okozott vagy okozni akart kárnak, azaz elveszett haszonnak, továbbá az emberek életére vagy egészségére bekövetkezett vagy bekövetkezhetett veszélynek nagysága. Testi sértéseknél, ha csak lehetséges, orvosi láttelelletel, különben pedig a nyomozó csendőr saját legjobb tudása és meggyőződése szerint, még az is megállapítandó, hogy a sértés könnyű, súlyos vagy életveszélyes-e? Súlyos sérülés esetén igyekezzék a csendőrség a sérülthöz a legközelebbi orvost a legrövidebb úton elhívni. (Szlgu. 133. §.)

Nyomozás befejezése. Olyan ügyekben, melyekben a csendőrség a feljelentést már megtette, a nyomozást addig folytatja, míg arról szerez meggyőződést, hogy a tényállás már eléggé ki van

derítve. Ekkor a nyomozás abbanhagyandó s erről, valamint az elért eredményről — az esetleg újabban megszerzett bűnjelek bemutatása mellett — azon hatósághoz, melyhez a feljelentés tétetett, jelentés teendő, illetőleg értesítés adandó. (Szlgu. 141. §)

Nyomozás bélyeghamisítás esetében. L. Pénzhamisítás nyomozása.

Nyomozás csendőrségi egyén által elkövetett bűncselekmény esetében. Ha csendőrségi, illetve állami vagy városi rendőrségi egyén követ el hivatalból üldözendő bűncselekményt, vagy ilyenek elkövetésében gyanussá vált, a terhelt ellen saját kezdeményezésből törvényszerűen eljárni rendszerint a saját illetékes hatósága, illetve annak közege van hivatva. A csendőrség és rendőség, illetve azok hatóságai, parancsnokságai, tagjai vagy közegei, ha ilyen eset feljelentés, magánindítvány, értesülés vagy saját észlelet útján tudomásukra jutott, erről egymást a legrövidebb úton, mihamarabb értesíteni tartoznak. Ha azonban az illető egyén büntettet vagy közbotrányt okozó más bűncselekményt követett el és tetten kaptak, vagy ha a késedelem veszélyvel járna, addig, míg a terheltre nézve illetékes hatóság, ennek tagja vagy közege eljárhat, illetve eljárás végett megjelenik — a csendőrség, illetve rendőség működésben levő tagjaira és közegeire nézve, a törvényszerű fellépés és eljárás különösen kötelező. A községi rendőrségi egyénekkel szemben a csendőrség feltétlenül hivatott és köteles a törvényszerű eljárást önállóan foganatosítani, míg viszont a községi rendőrségek működésben levő közegei, csak ha az illető büntettet vagy közbotrányt okozó más bűncselekményt követett el és tetten kaptak, vagy ha a késedelem veszélyvel járna, jogosultak csendőrségi egyének irányában törvényszerűen fellépni és eljárni, de ekkor is kötelesek a legközelebb található csendőr-örsparancsnokságot, esetleg járőrt sürgősen értesíteni, hogy az az eljárás folytatását minél előbb átvehesse. (Szlgu. 148. §)

Nyomozás célja. A nyomozás célja: a tényállást annyira felderíteni, hogy annak alapján a kir. ügyészség, illetőleg a vádemelésre jogosított hatóság vagy személy lehetőleg teljes és megbízható tájékozást szerezhessen a felől: vajjon a bíróságnál vádat emeljen-e vagy sem, illetőleg vajjon a közigazgatási hatóság elé tartozó ügyekben a büntető eljárás megindíttassék, illetőleg folytattassék-e vagy sem. Ennélfogva a csendőrségnek óvakodni kell attól, hogy a nyomozástulságos részletekbe menjen és hosszabb ideig elhúzódjék, különösen pedig iparkodni kell arra, hogy azokban az esetekben, a melyekben a gyanúsított fogva van, a nyomozás a lehető gyorsasággal teljesíttessék. (Szlgu. 107. §.)

Nyomozás elleni felszólalás. L. Felszólalás nyomozás ellen.

Nyomozás folytatása a feljelentés után. A csendőrség a feljelentés megtétele után is köteles a nyomozást mindaddig folytatni, míg a kir. ügyészségtől, illetőleg kir. járásbíróstól vagy közigazgatási hatóságtól ellenkező felhívást, illetőleg megkeresést nem kapott, vagy míg a tényállást teljesen kiderítette. Az elért eredményről az illetékes hatóságnak folytatólagosan is jelentéseket kell beküldeni. (Szlgu. 104. §.)

Nyomozás főszolgabírói felhívásra. A főszolgabíró mint nyomozó rendőrhatalóság, oly nyomozó cselekményeket, melyeket a csendőrsökökön beosztott altisztek és legénység teljesíteni jogosultak, valamint bűnügyekben való puhatolásokat és adatszerezéseket, a területén állomásozó csendőr örsök által teljesíthet. E célból a területén levő csendőr-örsparancsnokságokat és sürgős szükség esetén az azokhoz tartozó csendőr altiszteket és legénységet is, tehát elsősorban a szolgálatban álló járőröket, közvetlenül felhívhatja, illetve a tiszti különítmény-parancsnokságokat megkeresheti. Különben arra is jogosult, hogy általa teljesítendő nyomozó cselekményekhez a területén levő csendőrséget segédletül vegye igénybe. L. Csendőrség igénybevétele a rendőri hatóságok által. (Szlgu. 93. §.)

Nyomozás gyermekölés esetén. L. Magzatelhajítás nyomozása.

Nyomozás gyorsasága. L. Nyomozás célja.

Nyomozás határai. L. Nyomozás célja.

Nyomozás hivatalból üldözendő bűncselekmények esetén. Mihelyt a csendőrség valamely nem csupán magánindítványra üldözhető bűncselekményről saját észlelése alapján tudomást szerez vagy bárminő más uton oly értesülést nyer, melynek alapossága nem valószínűtlen — köteles feljelentés, illetőleg külön felhívás vagy megkeresés nélkül is, a szükséges nyomozást hivatalból haladéktalanul teljesíteni, különösen első sorban kipuhatolni, hogy csakugyan követett-e el bűncselekmény és ha igen, milyen; továbbá, hogy a bűncselekmény elkövetésével ki vagy kik gyanúsíthatók alaposan? E puhatolódzás eredményéhez képest a tényállás felderítése, illetőleg megállapítása, továbbá szükség esetében a bűncselekmény nyomainak épségben tartása és a tettes vagy részes elrejtőzésének és megszökésének megakadályozása végett a megfelelő intézkedéseket, illetőleg lépéseket haladéktalanul meg kell tenni. (Szlgu. 97. §.)

Nyomozás horvát-szlavon területen. Ha m. kir. csendőr Horvát-Szlavonországok területén, vagy viszont m. kir. horvát-szlavon csendőr (szűkebb értelemben vett) magyar területen kénytelen büntetendő cselekmény elkövetőjét üldözni, magát előbb az illető horvát-szlavon, vagy viszont magyar közigazgatási, illetve helyi hatóságnál bemutatni és ha az üldözöttet elfogta, azt ugyanazon hatóságnak további eljárás, illetve a további eljárásra hivatott hatósághoz való átkísérés végett azonnal átadni és ha az üldözés felhívás vagy megkeresés folytán történt, erről a felhívást vagy megkeresést intézett hatóságnak jelentést tenni, illetve értesítést adni tartozik. A fentebb említett közigazgatási vagy helyi hatóságnál való bemutatkozás csak azon esetben tehető meg utólagosan, ha az előleges bemutatás

által az üldözés eredménye kockáztatva lenne, pl. ha az üldözött ilyképen az elfogatás alóli menekülésre, a büntetendő cselekmény nyomainak megsemmisítésére, vagy részesekkel való összebeszélésre, vagy a vizsgálat eredményének más módon való meghiusítására időt nyerne. Egyébiránt a m. kir. csendőrök a horvát-szlavon közbiztonsági közegeknek és ezek viszont a magyar közegeknek, ha erre felkérletnek, lehetőleg segédkezet nyújtani tartoznak. (Szlgu. 150. §.)

Nyomozás osztrák csendőrök által magyar területen. L. Osztrák csendőrök nyomozása magyar területen.

Nyomozás idegen főszolgabírói járás területén. L. Nyomozás idegen területen.

Nyomozás idegen örskörletben. L. Nyomozás idegen területen.

Nyomozás idegen területen. Ha csendőr járőrök a fő- és székváros, a törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsu város, vagy idegen szolgabírói járás területén bármely okból szolgálatilag jogosultan megjelenik, jogosítva és kötelezve vannak az észlelt büntetendő cselekményeknek véghezvitelét, folytatását vagy ismétlését megakadályozni és a személy- vagy vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető veszélyekkel szemben a csendőrségi szabályokban előírt módon eljárni; de észleletheiről és netán tett intézkedéseikről a területen illetékes rendőri hatóságot haladéktalanul értesíteni tartoznak. Csendőr járőrök ily idegen területen tetten kapott vagy nyomon üldözött egyéneknek elfogása vagy elővezetése tekintetében úgy járnak el, mint a saját területen; de az elfogottat, illetőleg az elővezetendőt — az őrizetbe vett bűnjelekkel és egyéb tárgyakkal együtt, haladéktalanul a területen illetékes rendőri hatóságnak — a községi előjáróságoknak azonban csak a Szolgálati Utasításban kifejezetten meghatározott esetekben — átadni tartoznak. (Szlgu. 89. §.) Ha annak szüksége merül

fel, hogy a csendőrség (járőr) büntetendő cselekmény miatt reá tartozó nyomozó cselekmény pl. elfogás céljából, a fő- és szekváros, törvényhatósági joggal felruházott vagy rendezett tanácsu város vagy idegen fősolgabírói járás területére lépjen, akkor erre a csendőrség (járőr) jogosult, ha a halasztás veszélylyel jár; de ezen esetben rendszerint a csendőr-őrsparancsnokság részéről az őrzési lapra vezetendő külön utasítással latandó el. Ily kiküldetés azonban csak kivételesen és akkor történhetik, ha a nyomozás vagy a szükséges nyomozó cselekmény megkeresés útján az idegen rendőri hatóság által, akár a bűncselekmény bonyolultabb természete, akár a nyomozás különös érdeke vagy a sürgősség miatt előreláthatólag nem lenne oly sikeresen teljesíthető, mint ha azt a kiküldött járőr teljesítené. A tettesnek nyomon üldözése esetén az üldöző csendőr járőr a fent említett területeken az őrsparancsnokságtól vett utasítás nélkül is eljárhat. A kiküldött vagy nyomon üldöző járőr az idegen területen való működés megkezdése előtt, ha az idegen terület rendőri hatóságának székhelyén vagy annak közvetlen közelében teljesítendő a szolgálati működés, rendszerint az eljárás céljának közlése mellett bemutatkozni tartozik az idegen terület rendőri hatóságának főnökénél (kivéve a községi előjáróságot) és a nyomozást, ha ezt a rendőri hatóság főnöke kívánja, az ez által melléje rendelt hatósági tag vagy közeg közreműködésével vagy legalább ennek jelenlétében köteles teljesíteni. Az idegen őrs körletébe szolgálatilag lépő járőr rendszerint ezen körlet csendőr-őrsparancsnokságánál is jelentkeznek, mielőtt szolgálati működését ott megkezdi. Az esetben, ha a bemutatkozás, illetőleg a jelentkezés által előállható késedelem azzal a veszélylyel jár, hogy a miatt az eredmény meghiúsulhat, mint pl., ha a nyomon üldözött tettes továbbszökésétől vagy fontos bűnjelek megsemmisítésétől alaposan lehet tartani, a bemutatkozás, az eljárás eredményének

közlésével, a rendőri hatóság főnökénél s a jelentkezés az idegen körlet őrsparancsnokságánál utólagosan is, de a nyomozó cselekmény befejeztével haladéktalanul megtehető. Ha a járőr az idegen területen való szolgálati működést az idegen rendőri hatóság és csendőr-őrsparancsnokság székhelyén kívül első helyen végzi be és nem szükséges, hogy más célból, pl. az elfogott egyén átadása végett különben is az idegen rendőri hatóság vagy őrsparancsnokság székhelyére menjen, még az esetben is, ha a szolgálati működés megkezdése előtt nem mutatkozott be, illetőleg jelentkezett az idegen területen a rendőri hatóságnál, illetőleg az őrsparancsnokságnál, — azoknál való bemutatkozás, illetve jelentkezés nélkül vonul be saját őrsére, saját őrsparancsnokságának tesz az idegen rendőri hatóság területén tett szolgálati működéséről jelentést és ez utóbbi értesíti az idegen rendőri hatóságot és csendőr-őrsparancsnokságot. Az a rendőri hatóság, illetve csendőr-őrsparancsnokság, amelynek területére a kiküldetés történt, vagy melynek területére az idegen csendőr-járőr nyomon üldözés végett átlépett, ezeknek működése elé akadályokat nem gördíthet és köteles azt a szükséges támogatásban részesíteni. Ha azonban a kiküldetést vagy átlépést bármely okból saját hatóságára sérelmesnek vagy az illető járőr eljárását szabályellenesnek találja, joga van a miatt az illetőnek előjáró csendőr szakasz vagy tiszti különítmény-parancsnokságánál paaszt emelni (Szlgu. 90. §.)

Nyomozási eljárás eredményének feljegyzése a járőr által. L. Jegyzőkönyv felvétele.

Nyomozási eredmények bejelentése a járőr által. L. Jelentés a nyomozásról a járőr által.

Nyomozás ismeretlen tettes után. Bűncselekmény miatt a nyomozás akkor is teljesítendő, ha a tettes, illetőleg a részes ismeretlen vagy távol van, sőt a csendőrségnek kötelessége bűncselekménynek

gyanuja esetén az ismeretlen tettest, illetőleg részt, valamint azoknak tartózkodó helyét kipuhatolni. (Szlgu. 100. §.)

Nyomozás katonai egyének ellen. Ha tényleges szolgálatban álló katonai (közös hadseregbeli, hadtengerészeti, honvéd vagy népfölkelő) egyén ellen, akár feljelentés, akár a csendőrség saját észlelete folytán merül fel büntetendő cselekmény gyanuja vagy vádja, a csendőrség csak kivételesen, azaz akkor van hivatva az ily egyén ellen a katonai bíróság vagy hatóság (parancsnokság) részéről vett felhívás nélkül nyomozni, illetve egyes nyomozó cselekményeket teljesíteni, ha a késedelem veszélylyel járna, pl. a terheltnek előljáró katonai parancsnoksága nincsen helyben vagy annak intézkedését, az eljárás céljára nézve lényeges hátrány nélkül bevárni nem lehet. Minden más esetben a csendőrség arra szorítkozzék, hogy az ily egyénre vonatkozólag nála tett feljelentést vagy az ily egyén által elkövetett, önmaga által észlelt bűncselekményt haladéktalanul az illetékes katonai parancsnokság tudomására hozza. A vonatkozó jelentés — ha a késedelem veszélylyel járna — a csendőr-örsparancsnokság, sőt az eljáró járőr vagy egyes csendőr által is, közvetlenül és szükség esetén szóbelileg, illetve távsürgöny vagy távbeszélő útján teendő meg. (Szlgu. 156. §.)

Nyomozás katonai épületekben. Ha a csendőrségnek bármilyen nyomozó cselekményt, u. m. terheltnek vagy tanunak kikérdezését, elfogást, elővezetést, lefoglalást, házkutatást vagy a valakin levő ruha és egyéb tárgyak átvizsgálását a polgári bíróság hatóságának alávetett vagy az illetékes katonai bíróság, illetőleg parancsnokság felhívására a katonai bíróság hatóságának alávetett egyénekre vonatkozólag, katonai vagy a katonaság által megszállott épületben (hajón) kell teljesítenie, azt csak az épület (hajó) parancsnokánál vagy helyettesénél történt előzetes jelentkezés és bejelentés és csak az utób-

biak által kijelölt katonai egyén jelenlétében fogantathatja. (Szlgu. 159. §.)

Nyomozás kiindulási pontja. L. Nyomok biztosítása.

Nyomozás községekben. A községi előjáróságok rendőri hatósága alatt álló területen a nyomozás, illetőleg egyes nyomozó cselekmények teljesítésére, az 1881. évi III. t.-c. szerint, a m. kir. csendőrség van hivatva és a községi előjáróságok nyomozást, illetőleg egyes nyomozó cselekményeket csak akkor teljesíthetnek, ha erre őket a kir. ügyészség, a vizsgáló- vagy kiküldött bíró, a járásbíróság vagy az illetékes főszolgabíró utasítja. Saját kezdeményezéséből bűnügyi nyomozást csak akkor teljesíthet a községi előjáróság, ha veszély van a késedelemben és a m. kir. csendőrség nincsen jelen s annyi idő sincs, hogy ez kellő időben értesíthető legyen. (Szlgu. 86. §.)

Nyomozás közhitelpapirhamisítás esetében. L. Pénzhamisítás nyomozása.

Nyomozás magánindítványi bűncselekmény esetén. Csak magánindítványra üldözhető bűncselekmények esetében nyomozás csak akkor teljesíthető, ha az arra jogosított indítványát három hónap alatt azon naptól számítva, melyen a bűncselekmény és ennek elkövetője tudomására jutott, akár a csendőrségnél, akár a kir. ügyészségnél, bíróságnál, rendőri hatóságnál vagy közegeknél előterjesztette. Ily indítvány megtétele előtt, ha az indítványtételre jogosult ismeretlen vagy nyomban nem értesíthető, csak azok az elhalaszthatatlan intézkedések teendők meg, melyek a bűncselekmény nyomainak fentartására, illetőleg a bűncselekmény folytatásának vagy ismétlésének megakadályozására, továbbá a bűncselekményből származható kár vagy hátrány elhárítására szükségesek. Ha kétség merül fel az iránt, hogy valamely bűncselekmény hivatalból vagy magánindítványra üldözhető-e, első sorban azok az adatok puhatolandók ki, melyek alapján ez megállapí-

ható. Ennek megtörténteig szintén csak a halaszt-hatatlan puhatolódzások, illetve nyomozó cselekmények teljesítendőek. Ha a puhatolódzás, illetve a nyomozás során kiderül, hogy az elkövetett büncselekmény csak magánindítványra üldözendő, erről az indítvány tevésére jogosult értesítendő és míg ez indítványt nem tesz, nyomozás nem folytatható, illetőleg nem teljesíthető. Ha pedig a magánindítványra jogosult kijelentette, hogy a terheltnek megbüntetését nem kívánja, akkor a további puhatolódzás, illetve nyomozás abban hagyandó. (Szlgu. 98. §.) Ha a csendőrség véleménye szerint a magánindítvány elkésetten, azaz az indítványozási határidő letelte után terjesztetett elő, a nyomozás nem teljesítendő, illetőleg abbahagyandó és a magánindítvány az illetékes kir. ügyészséghez, kir. járásbíró-sághoz, illetőleg közigazgatási hatósághoz terjesztendő be. (Szlgu. 99. §.)

Nyomozás magzatelhajtás esetén. L. Magzat-elhajtás nyomozása.

Nyomozás mikénti teljesítése tekintetében utasítás kérése. Ha a csendőrségnek kétsége van arra nézve, hogy a nyomozást folytassa-e vagy mily irányban teljesítse, a nyomozást elrendelő hatóságtól, — amennyiben pedig a nyomozást saját kezdeményezéséből teljesíti, törvényszék és esküdtszék hatáskörébe utalt bűnügyekben a kir. ügyészségtől, a kir. járásbíró-ság ele tartozó ügyekben a kir. járásbíró-ságtól, közigazgatási hatóság elé tartozókban pedig a közigazgatási hatóságtól kell utbaigazítást kérnie. (Szlgu. 105. §.)

Nyomozásnál a helyszíni állapot feljegyzése. L. Nyomok biztosítása.

Nyomozásnál a községi előjáróságok közreműködése. Ha a csendőrség akár felhívásra vagy megkeresésre, akár saját kezdeményezésére nyomozást teljesít, abba a községi előjáróság nem avatkozhat be. Ha azonban olyan intézkedés szüksége

merülne fel, melyet a Szolgálati Utasítás 114. §-a értelmében a csendőrség önmaga nem fogantatosíthat (pl. haldokló terhelt, sértett vagy tanúnak jegyzőkönyvi kihallgatása, szemléről jegyzőkönyv felvétele, házkutatásnak vagy személymotoszásnak oly esetekben való végzése, melyekben a csendőrség ezen cselekményeket önállóan fogantatosítani nem jogosult) és a teljesítendő ily nyomozó cselekmény oly sürgős, hogy a vizsgálóbírónak, kir. járásbíró-ságnak vagy főszolgabírónak intézkedéseig, az eljárás céljának veszélyeztetése nélkül, nem halaszt-ható, akkor a csendőr-örs vagy járőr az illető terület községi előjáróságát megfelelő közreműködésre szólítsa fel. A községi előjáróságok utasítva vannak arra, hogy ilyen esetekben a csendőrség felszólításának eleget tegyenek. (Szlgu. 88. §.)

Nyomozásnál a nyomok biztosítása. L. Nyomok biztosítása.

Nyomozásnál követendő irányelvek. Akár felhívásra vagy megkeresésre, akár saját kezdeményezésre végzett puhatolódzás, illetőleg nyomozás esetében, köteles a járőr legjobb tehetsége szerint mindannak kipuhatolására törekedni, ami a büntetendő cselekmény teljes felderítésére vezethet s a tettes és részes kilétéről és holtartózkodásáról tájékoztatásul szolgálhat. Ezért különös kötelessége a járőrnek bűnjelek létezésére, a tettes és részes kilétére és tartózkodására vonatkozó adatok után puhatolódzni s azoknak miként és hol leendő megtalálása után kutatni. (Szlgu. 115. §.)

Nyomozás nyomtatvány útján elkövetett büncselekmény esetén. Ha a járőr olyan nyomtatvány vagy képes ábrázolat terjesztését vagy nyilvános helyen való kiállítását észleli, mely nem csupán magánindítványra üldözendő büncselekményt állapít meg, igyekezzék ezekből, törvény által megengedett módon (vétel, elkérés útján stb.) legalább egy-egy példányt megszerezni és azt az örsparancsnokságnak azonnal bemutatni. De ha ilyen példányok nem is

szerezhetők meg, az észleltekről haladéktalanul, a legrövidebb uton, az őrsparancsnokságnak, ha pedig a késedelem veszélylyel jár, a legközelebbi kir. ügyészségnek jelentés teendő. Az őrsparancsnokság a fenti esetben a rendelkezésre álló legrövidebb uton, esetleg táviró vagy távbeszélő útján, a legközelebbi kir. ügyészségnek tesz jelentést és a megszerzett példányt beküldi. Tekintet nélkül arra, hogy a nyomtatvány bűncselekményt tartalmaz-e, lehetőleg megszerzendő, az őrsparancsnokságnak bemutatandó és ez utóbbi által a kir. ügyészséghez beküldendő az oly nyomtatványnak egy példánya is, a melyen a nyomda tulajdonosának neve és lakása kitüntetve nincsen, vagy a melyen a nyomdatulajdonos álnevet használt. (Szlgu. 135. §.)

Nyomozás osztrák területen. A monarchia másik állama határainak külön parancs, felhívás vagy engedély nélküli átlépése a csendőrségnek, a határátlépés tekintetében megtörtént külön megállapodások értelmében, kivételesen meg van engedve, a büntető törvények és a közbiztonság megóvása érdekében kiadott rendeletek ellen vétők közvetlen üldözése és elfogása céljából, a következő feltételek alatt, u. m. hogy: *a)* az üldöző csendőrök magukat szigorúan az illető állam törvényeihez tartásuk; *b)* szolgálati ténykedésüket az illető terheltek üldözésén, illetőleg elfogásán túl ne terjeszszék; *c)* a terheltek üldözése alkalmából a magyar állam határát átlépő csendőrök magukat a határhoz legközelebb fekvő községben (helységben) a közbiztonság fentartására hivatott cs. kir. hatóságnál vagy cs. kir. csendőrőrsnél és ha ilyen helyben nincsen, a községi előljárásnál bemutassák oly célból, hogy azon kérdésre nézve, ki eszközölje a további üldözést és ez miképen fogatosítottassék, megegyezés jöjjön létre. Ily üldözés alkalmával a monarchia másik állama területén elfogott egyén, az ottani illetékes hatóságnak adandó át. (Szlgu. 151. §.)

Nyomozás pénzhamisítás esetében. L. Pénzhamisítás nyomozása.

Nyomozás rendezett tanácsu városok területén. Rendezett tanácsu városok bel- és külterületén a csendőrség a kir. ügyészségnek, a vizsgáló- vagy kiküldött bíró, vagy a járásbíró felhívására teljesít nyomozó cselekményeket. Saját kezdeményezéséből akár feljelentésre, akár saját észlelete alapján azonban csak akkor és annyiban, amikor és amennyiben a késedelem veszélylyel jár; egyéb esetekben pedig a feljelentést vagy saját észleleteit a nyomozás vagy egyes nyomozó cselekmények elrendelésére illetékes kir. ügyészséggel, járásbíróssággal vagy városi rendőri hatósággal közli. Épen úgy közli a városi rendőri hatósággal, ha elhalaszt-hatatlan, egyébként a városi rendőrség hatáskörébe tartozó nyomozó cselekményeket teljesített és ugyanoda adja át haladéktalanul az általa a város bel- vagy külterületén saját kezdeményezéséből előállítás végett elfogottakat, vagy elővezetés végett őrizet alá vettek, az őrizetbe vett és lefoglalandó bűnjelekkel és egyéb tárgyakkal együtt, kivéve ha az elfogottat vagy elővezetendőt és az említett tárgyakat közvetlenül a vizsgálóbírónak vagy járásbírósnak, vagy más hatóságnak kell átadni, a minek megtörténtéről azonban a városi rendőri hatóság is mielőbb értesítendő. (Szlgu. 83. §.) A törvénynek azon rendelkezései, melyek szerint a csendőrség, a fő- és szék- város és a törvényhatósági joggal felruházott városok kivételével, Magyarország egész területén, tehát a rendezett tanácsu városok bel- és külterületén is a közbiztonsági szolgálat ellátásával, a rendezett tanácsu városok és a községek pedig e mellett bizonyos helyi rendészeti teendőkkel vannak megbizva — a bűnvádi perrendtartás és jelen utasítás által csak annyiban érintetnek, amennyiben az utóbbiak által a rendezett tanácsu városokban is a bűnügyi nyomozás, az előbbi §-ban jelzett kivételekkel a városi rendőri hatóságokra és azok köz-

geire ruháztatott. (Szlgu. 84. §.) Törvényhatósági joggal felruházott városok kivételével, melyek a közbiztonsági szolgálat teljesítésére nézve, önálló rendelkezési joggal birnak, minden más város és község közbiztonságának kezelése, a csendőrség feladatát képezi. Kötelessége tehát minden őrsparancsnoknak körlete minden helységében a közbiztonság, csend és rend fentartása tekintetéből szükséges intézkedéseket a község előljáróival megbeszélni és megállapítani, városokban a rendőrkapitányokkal gyakrabban érintkezni s a közbiztonsági viszonyok ép fentartása iránti intézkedések tekintetéből megállapodni s ilykép az esetleg fenyegető veszélyt, törvénytelenéseket már csirájukban elfojtani és lehetetlenné tenni. A rendőrlegénységet gyakran hivatásától elvonva, egészen más szolgálatra használják. Az őrsparancsnoknak tehát a rendőr-legénységet mi módon és mily célra való alkalmazásáról tiszta, helyes tudomással kell birnia, mivel másként nem lehet azon helyzetben, hogy célszerű és megfelelő intézkedéseket tehessen. — Minden őrsparancsnoknak általában szigorú kötelessége, hogy a városi rendőrség ügyeibe való bármikénti beavatkozás mellőzésével, a következőkre éber figyelemmel legyen: 1. a közbiztonság, csend és rend fentartása érdekében a szükséges intézkedések megtételnek-e s vajjon azok erélyesen s a célnak megfelelően hajtathatnak-e végre? 2. a rendőrlegénység felhasználtatik-e portyázásokra s vajjon megbízható, használható egyének-e? 3. az éjjeli őrök pontosan kiállítatnak-e, s ezek teljesítik-e szolgálatukat, vajjon nem-e erkölcsileg romlott egyének vagy közártalmuak, kik maguk is lopnak? Minden őrsparancsnok köteles az ezen 3 pontban foglaltakra vonatkozólag gyűjtött észleleteit szemle-vizsga alkalmával, további intézkedés végett, szárny- vagy szakaszparancsnokának pontosan és lelkiismeretesen bejelenteni. (Á. sz. h. VII/39.) Lásd még: Nyomozás idegen területen.

Nyomozás rendőri hatóságok megkeresésére. A fő- és székvárosnak, továbbá a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsu városoknak rendőri hatóságai, valamint a csendőr őrsöknek területére nézve nem illetékes főszolgabíró egyes nyomozó cselekménynek — ideértve az elfogatást vagy elővezetést is — teljesítése végett rendszerint azon rendőri hatóságot keresik meg, melynek területén a kívánt nyomozás vagy nyomozó cselekmény teljesítendő. Az illető csendőr őrsparancsnokságot közvetlenül csak akkor kereshetik meg, ha a késedelem veszélylyel jár. (Szlgu. 94. §.)

Nyomozás rendőrségi egyén által elkövetett bűncselekmény esetében. L. Nyomozás csendőrségi egyén által elkövetett bűncselekmény esetében.

Nyomozás részrehajlatlansága. Mind a felhívás vagy megkeresés folytán, mind a hivatalból végzendő nyomozó cselekményeknél a csendőrség azt tekintse legfőbb feladatának, hogy a valódi tényállást minden oldalról, tehát a gyanúsított védelme érdekében is, az igazsághoz képest, felderítse. Ennélfogva a csendőrségnek az első nyomozó cselekménytől kezdve mindazokat a körülményeket, melyek a gyanúsítottnak nem bűnössége, vagy bűnösségének enyhébb foka mellett szólnak, époly gondossággal kell kideríteni, mint a terhelő és súlyosító körülményeket és bizonyítékokat. A védők a védettjeik javára szolgáló, vagy mások bűnösségére mutató körülményeket az eljáró csendőrröröröknek szóval vagy írásban tudomásukra hozhatják. Ezeket az adatokat az eljáró csendőrség, ha szükséges, felderíteni és megállapítani tartozik. A szükségességet a csendőrség (eljáró csendőr egyén) ítéli meg. (Szlgu. 106. §.)

Nyomozás sürgős esetekben. Ha valamely bűneset kiderítése oly sürgős, hogy a késedelem veszélylyel jár — a tettesnek vagy részesnek kinyomozása és kézrekerítése, továbbá a bizonyítékok megszerzése s a büntetendő cselekmény nyomai

megsemmisítésének meggátolása érdekében — a büntetendő cselekmény feljelentése vagy a további intézkedésre hivatott hatóság rendelkezése előtt is az elhalaszthatatlanul szükséges nyomozó cselekményeket foganatosíthatja, sőt foganatosítani köteles; nevezetesen elfogást vagy elővezetést eszközölhet, az elfogott vagy elővezetendő egyénnek ruháit és egyéb tárgyait átkutathatja, házkutatást tarthat, tárgyakat hatósági lefoglalhatás céljából őrizet alá vehet, de csak mindenkor a Szolg. utasításban megengedett esetekben és körülmények között. (Szlgu. 116. §.)

Nyomozás törvényhatósági joggal felruházott városok területén. L. Nyomozás idegen területen.

Nyomozás tűzvész esetében. L. Tűzesetek nyomozása.

Nyomozás újrafelvétele. Amennyiben a csendőrség az általa teljesített nyomozás befejezése után a bűnvádi eljárás szempontjából jelentőséggel bíró újabb adatokról értesül, ezeket a kir. ügyészséggel, illetőleg a kir. járásbiróság hatáskörébe utalt ügyekben a kir. járásbirósággal, közigazgatási hatóság elé tartozókban pedig az utóbbival sürgősen közölje, de amellett a netalán szükséges nyomozást folytathatja. Köteles azonban az őrsparancsnokság az utóbbi esetben tett intézkedésekről a kir. ügyészséget, járásbiróságot, illetőleg közigazgatási hatóságot sürgősen értesíteni és az újabb nyomozó cselekmények csak addig végezhetők, míg a kir. ügyészség, illetőleg járásbiróság, vagy közigazgatási hatóság el nem rendeli az újból folyamatba tett nyomozás megszüntetését. (Szlgu. 143. §.) Ha a kir. ügyészség, vagy a főszolgabíró a nyomozást jogerősen megszüntette, illetőleg ha a bűnper megszüntető határozattal, vagy felmentő ítélettel fejeztetett be, a nyomozást a csendőrség csakis a kir. ügyészség, a bíróság, vagy a főszolgabíró felhívása, illetőleg megkeresése alapján teheti újból folyamatba. Köteles tehát a csendőrség, ha a jogerősen megszüntetett nyomozásra, vagy

megszüntető határozattal, illetőleg felmentő ítélettel befejezett bűnügyre vonatkozólag az elévülési időn belül új terhelő bizonyítéknak jön tudomására, ezt a kir. ügyészséggel, járásbirósággal, vagy az eljáró közigazgatási hatósággal közölni. Joga van azonban a csendőrségnek ez esetben is, halaszthatatlan és feltétlenül szükséges nyomozó cselekményeket a kir. ügyészség, járásbiróság, illetőleg főszolgabíró felhívása előtt is teljesíteni. (Szlgu. 144. §.) Ha a csendőrség oly körülményekről szerez tudomást, melyeknek alapján az elítélt javára újrafelvétel volna indítványozható, köteles ezekről azt az elsőfoku bíróságot, illetőleg közigazgatási hatóságot sürgősen értesíteni, mely az alapperben ítélt. Ez esetben is joga van azonban a csendőrségnek a halaszthatatlan nyomozó cselekményeket a bíróság határozatának közléseig is foganatosítani. (Szlgu. 145. §.)

Nyomozott egyének, állatok és tárgyak jegyzéke. 1. Ezen jegyzékbe felveendők: a) letartóztatás, illetve elfogatás elrendelése mellett nyomozott (körrözütt) oly egyének, akik az őrs működési területén elkövetett bűntettel vannak terhelve, vagy akik ott születtek, laktak, vagy akiknek ott összeköttetések vannak; b) oly állatok és tárgyak, melyek büntett útján tulajdonítottak el, ha oly jelleget viselnek, melynél fogva általában feltehető, vagy a nyomozás adatai szerint különben valószínű, hogy azok értékesítés végett az őrs működési területéről továbbvitettek. 2. Az 1. a) pont alatt jelzett egyének előjegyzésbe vétele a Hivatalos Rendőri Közlöny, vagy nyomozó levél alapján történik. 3. Az 1. b) alatt jelzett állatok és tárgyak leírását, miután azok a Rendőri Közlönyben csak kivételesen közöltetnek, rendszerint a szakaszparancsok ide vonatkozó rendelet alapján jegyzendők be. 4. A Rendőri Közlöny beérkező példányai nem látandók el beérkezési záradékkal, hanem az őrsparancsnok mindenik példányra nevét jegyzi fel, az előjegyzett tételeket pedig színes ironnal írott „E” betűvel jelöli meg. Ugyanilyen

megjelöléssel látja el a 2. és 3. pontban említett nyomozó levelek és értesítések tételeit, melyeket a jegyzékbe felvett. (1904. évi 8783/XVI. Hm. r.) A jegyzékbe csakis a súlyosabb beszámítás alá eső bűncselekmények tettei és nagyobb értéket képviselő keresett tárgyak vezetendők be. Felveendő a jegyzékbe nemcsak a saját őrskörlet, de az őrskörlet, valamint az ezzel határos megyékben elkövetett nagyobb szabásu, vagy bárhol elkövetett közfeltűnést keltő bűncselekmények körözött tettei. (4598/el. Hm. r.)

Nyomozó cselekmények, melyek hatósági rendelkezés nélkül nem foganatosíthatók. Ha birói vagy szakértői szemle, továbbá bűnjeleknek és egyéb bizonyító tárgyaknak hatósági lefoglalása, vagy előzetes letartóztatásnak, házkutatásnak, illetőleg személymotoszásnak bíróság vagy rendőri hatóság által való elrendelése, valamely sértettnek vagy tanúnak eskü alatti kihallgatása szükséges, erről a járőr bevonulásakor tegyen az őrsparancsnokságnak azonnal jelentést. Ha pedig a késedelem veszélylyel jár s így a most említett intézkedés addig sem halasztható, a járőr a legrövidebb uton — amennyiben lehetséges, táviró vagy távbeszélő útján — forduljon a legközelebbi járásbirósághoz, törvényszék székhelyén pedig, vagy ha a vizsgálóbíró különben közelebb elérhető, ahhoz. Végre, ha sértettnek, tanúnak, vagy terheltnek legalább jegyzőkönyvi kihallgatása, lefoglalásnak, házkutatásnak, személymotoszásnak, vagy előzetes letartóztatásnak a rendőri hatóság által eszközölhető elrendelése halaszthatatlanul szükséges és járásbiróság, illetve vizsgálóbíró helyben nincsen, a helyben levő főszolgabírószághoz és ha ilyen sincsen helyben, az illető terület községi előljárársághoz. (L. Nyomozásnál a községi előljárárságnak közreműködése.) Ha csendőr őrsparancsnokság a járőr jelentéséből, vagy büntetendő cselekménynek más egyén általi feljelentése, vagy másképeni tudomására jutása alkalmából

a fent említett, a csendőrség által önön hatalmából nem foganatosítható nyomozó cselekményeket halaszthatatlanul szükségesnek tart, a tényvázlat előterjesztése előtt, vagy ezzel egyidejűleg úgy jár el, mint az fentebb a járőr számára előírva van. (Szlgu. 144. §.)

Nyomozó-levelekkel való eljárás. Az őrsparancsnoknak arról kell gondoskodni, hogy a hozzá érkező nyomozó levelek (melyek rendszerint a rendőri közlönyökben jelennek meg) és felhívások, minden szolgálatra vonatkozó parancsok, illetve intézkedések minden egyes csendőr előtt ismereteseek legyenek, mi célból azok felolvasandók és ennek megtörténte az ügyiratok hátlapján előjegyzendők. Őrskörletbeli, valamint saját és szomszédos járásbeli veszélyesebb büntetések személyleírását, nemkülönben a fontosabb és becsesebb állatok és tárgyak leírását az őrsön vezetendő „Nyomozott egyének, állatok és tárgyak jegyzéké”-be beiktassa, ha kilátás van arra, hogy a tettes esetleges összeköttetéseinél fogva ott feltalálható lesz. Nyomozó levelek és tényleírások hasonlóan, mint a többi beérkezett ügydarabok iktatandók és irattározandók, míg a Rendőri Közlönyök évente számszerint sorrendbe gyűjtendők, bekötendők, megőrzendők és a nyomozások beszüntetése, a névmutató helyesbitése nélkül, esetről-esetre keresztül vezetendők. A Rendőri Közlönyök megérkezésük után átvizsgálándók és névjegygyel ellátandók, az őrsöt érdeklő adatok kihirdetendők, esetleg a nyomozott egyének s állatok jegyzékébe bevezetendők. (Szlgu. 171. §.)

Nyomtatott ürlapok használata. Minden beadványhoz, melyhez nyomtatott vagy kézi sajtón készült ürlap van, csakis ilyen ürlapokat szabad használni. (Á. h. sz. XII/10.)

Nyomtatványok beszerzése. Az őrsparancsnokság vezetéséhez szükséges szolgálati könyv, iktatókönyv, szemlejkönyv, a posta kiadókönyv, posta-

átvételi könyv, továbbá őrzési lajstrom, átvonulók jegyzéke, nyomozott egyének, állatok és tárgyak jegyzéke, a jegyzék könyvecske, az oktatólagos parancsok tárgymutatója, a közigazgatási könyv, a gazdasági átalány számlakönyv, gyengélkedők könyve, gyengélkedő-könyv a lovakról és végre az örsleltárnak beszerzési költségei az örs gazdasági átalányából — felsőbb engedély kikerülése nélkül — fedezendő, ellenben gazdászatkézelési utasításban előírt s a gazdászatkézelés vezetéséhez szükséges többi nyomtatvány-ürlapok a nyomtatvány-szállítóktól a járás-, illetve az örsparancsnok irodai átalányából szerzendők be. A ruha- és fegyverzeti könyvecskék a kincstár-, a tömegkönyvek pedig az általános tömegalap terhére szereztetnek be és adatnak ki. Az őrzési lapok 100—100 lapot tartalmazó kötegekben az örsparancsnok által félévenként szerzendők be, a felmerülő beszerzési költség pedig a félévenként (június és január 10-ig) beterjesztendő számla alapján a szárnyparancsnokság által a javadalmazás terhére elszámoltatik. (Gku. 86. §.)

Nyomtatványok lefoglalása. Nyomtatványokat, továbbá leveleket és táviratokat, — kivéve azt az esetet, ha ezeket a csendőrség házkutatás, illetőleg a terhelt ruháinak vagy egyéb tárgyainak átvizsgálása alkalmával vette őrizet alá — valamint posta- és távirdahivataloknál, vagy egyéb szállító, vagy fuvarozó intézeteknél levő küldeményeket a csendőrség hatósági felhívás, illetőleg megkeresés nélkül sohasem foglalhat le. Ha tehát a csendőrség arról értesül, hogy ilyen lefoglalandó levelek, táviratok, vagy egyéb küldemények továbbítás végett a posta-, illetve távirda hivataloknál, vagy egyéb szállító- és fuvarozó intézeteknél vannak, azoknak lefoglalása végett tegyen a lehető legrövidebb uton haladéktalanul jelentést a legközelebbi kir. ügyészségnél, vizsgálóbírónál, illetőleg ha a járásbírósnak közelebb van, az utóbbinál. L. Ház- és személykutatás alatt a 136. §-t is. (Szlgu. 127. §.)

Nyomtatványon, ha a nyomdatulajdonos neve és lakása nincsen kitéve, vagy álnévvel van ellátva, az illető nyomdatulajdonos 200 koronáig terjedhető pénzbüntetésben marasztható el. (1848. XVIII. t.-c. 41. §.)

Nyomtatvány útján elkövetett bűncselekmény esetén követendő eljárás. L. Nyomozás nyomtatvány útján elkövetett bűncselekmény esetén.

Nyugdíj alapja: 1. a beszámítható szolgálati idő tartama; 2. a szolgálatban utóljára élvezett beszámítható javadalmazás összege. (Nyt. 6. §.)

Nyugdíj átváltoztatása végkielégítéssé. A nyugdíjazott nyugdíjának megváltását — minden tovább emelhető igényről való lemondás mellett — kérheti, de ha nős, a nő beleegyezése is megkívánatik. Ezen megváltási összeg, mely időről-időre határoztatik meg, a nyugdíj megállapításánál alapul vett javadalmazás két évi összegét sohasem haladhatja meg és csak akkor engedélyezhető, ha orvos igazolja, hogy a megváltást kérő egyén, egészségi állapotához képest, legalább még annyi évig élhet, a hány évi nyugdíj összege a megváltásként adandó összeggel felér. A nyugdíjt megváltott egyén újabb nyugdíjazásra többé igényt semmi szín alatt sem tarthat, még akkor sem, ha a megváltási összeget visszatéríteni hajlandó; sőt, ha újból alkalmaztatnék, azon szolgálati idő, mely után nyugdíját megváltotta, újabb nyugdíjazása esetén sem vehető számba. (Nyt. 31. §.)

Nyugdíjba beszámítható idő. Azon időtartam, melyet az illető az ellátási igény megállapításától visszafelé egészen az első hivatalos eskü letételének idejéig *szakadatlanul és egyfolytában* töltött. (Nyt. 7. §.) Beszámítható pedig azon idő, melyet valaki rendszeresített minőségben, rendes fizetés vagy zsold mellett, a következő szolgálati ágazatoknál töltött: 1. Ő Felsége, valamint a m. kir. ministerek s más állami hatóságok vagy hivatalok által állandó:

fizetés mellett rendszeresített állami tisztviselő, altiszt vagy szolgai állomáson; 2. a kir. kormány igazgatása alatt álló közalapítványoknál; 3. az országgyűlés mindkét házánál; 4. a kincstárból, vagy a kir. kormány kezelése alatt álló közalapokból fentartott tanintézeteknél; 5. a fővárosi közmunkák tanácsánál; 6. a fővárosi rendőrségnél; 7. a m. kir. csendőrség legénység állományában; 8. az állami utaknál, a folyaminérnökségeknél, a posta- és távirda-intézetnél; 9. a legfelső udvartartás körében, vagy a legmagasabb uralkodóház családi javainál; 10. a közös ministeriumok és számszék, valamint az ezek alatt álló hatóságok és hivataloknál; 11. a hadsereg (haditengerészet), honvédség s ezekhez tartozó hivataloknál tényleges minőségben; 12. a horvát-szlavon autonom kormányánál, vagy az alatt álló országos hatóságok és hivataloknál; 13. az állami kezelés alatt álló bányatársládákhoz járuló állomásokon; 14. a m. kir. állami és államositott vasutaknál. (Nyt. 8. §.)

Nyugdíjigény a szolgálati kötelezettség tartama alatt: 1. ha a csendőr önhibáján kívül, szolgálatteljesítésekor szenvedett sebesülés, vagy súlyos testi sértés következtében válik szolgálatképtelenné; 2. ha a csendőr önhibája nélkül más, mint az 1. alatt említett oknál fogva nemcsak a csendőrségi szolgálatra, hanem általában minden kenyérkeresetre válik alkalmatlanná. (Csnyt. 3. §.) Azon csendőrök, kik más oknál fogva, mint az 1. alatt felsorolva van, az eredetileg elvállalt 3 évi szolgálati kötelezettség betöltése előtt válnak a közbiztonsági szolgálatra alkalmatlanokká, a nélkül, hogy ez által általában keresetképtelenné lennének, távozásukkor csak három havi tettlegességi illetményüknek megfelelő végkielégítést kapnak. (Csnyt. 4. §.)

Nyugdíjigénye a csendőrlegénység árváinak.
L. Özvegyek és árvák nyugdíjigénye.

Nyugdíjigény megállapításánál a katonai tartalék és a honvédség szabadságolt állomá-

nyában töltött idő a szolgálat megszakításának tekintendő. (26329/89. hm. r.)

Nyugdíjigény megszűnése. Nyugdíjra nincs igénye sem a csendőrnek, sem pedig özvegye vagy árváinak, ha 1. szolgálati kötelezettségének leteltével önként elhagyja a szolgálatot; 2. a szolgálat kötelékéből büntetéskép elbocsáttatik; 3. oly cselekmény elkövetése után, mely elbocsáttatását vonta volna maga után, öngyilkossá lesz, vagy megszökik. (Nyt. 5. §.) Megszűnik még a nyugdíj kiszolgálása: 1. ha a nyugdíjat élvező meghal; 2. ha újlag állami vagy megyei törvényhatósági állandó alkalmazást nyer; 3. ha az ideiglenesen nyugdíjazott, ideiglenes nyugdíjazás okának megszüntével, újra alkalmazásba lépni vonakodik. (Nyt. 32. §.)

Nyugdíjigény szolgálatban történt megsebesülés esetében. Ha valamely csendőr, önhibája nélkül, szolgálatteljesítés alatt kapott sebesülés vagy súlyos testi sértés következtében válik szolgálatképtelenné, nyugdíja kiszámításánál, betöltött szolgálati idejéhez még tíz év számítandó. Különösen tekintetre méltó körülmények között a nyugdíj magasabb mérvben is, még pedig a nyugdíj kiszabásánál beszámítható teljes tettlegességi illetmény összegéig ítéltetű oda. (Csnyt. 2. §.)

Nyugdíjilletmény. A csendőrlegénység nyugdíjilletményei a következők: 10 szolg. év betöltése után a 15-ikig tettleg. illetményeinek $\frac{1}{3}$ -a, 15 szolg. év betöltése után a 20-ikig tettleg. illetményeinek $\frac{3}{8}$ -a, 20 szolg. év betöltése után a 25-ikig tettleg. illetményeinek $\frac{4}{8}$ -a, 25 szolg. év betöltése után a 30-ik tettleg. illetményeinek $\frac{5}{8}$ -a, 30 szolg. év betöltése után a 35-ikig tettleg. illetményeinek $\frac{6}{8}$ -a, 35 szolg. év betöltése után a 40-ikig tettlegességi illetményének $\frac{7}{8}$ -a és a 40-ik szolgálati év betöltése után teljes tettlegességi illetményei. A tettlegességi illetmények élvezése alatt a zsold és a netalán élvezett szolgálati pótdíj értendő. (Csnyt. 2. §.)

Táblázat

a m. kir. csendőrlegénység részére betöltött szolgálati idő után esedékes évenkénti nyugdíjról.

Betöltött szolgálati idő, év		Csendőr részére						Őrsvezető részére						Őrmester részére						Járás- és törzs- őrmester részére					
		ha szolgálati pótdíjat nem élvez	ha					ha szolgálati pótdíjat nem élvez	ha					ha szolgálati pótdíjat nem élvez	ha					ha szolgálati pótdíjat nem élvez	ha				
			3	4	8	12	16		3	4	8	12	16		3	4	8	12	16		3	4	8	12	16
			szolgálati év után						szolgálati év után						szolgálati év után						szolgálati év után				
			100	200	300	400	500		100	200	300	400	500		100	200	300	400	500		100	200	300	400	500
-tól	-ig	korona szolgálati pótdíjat élvez						korona szolgálati pótdíjat élvez						korona szolgálati pótdíjat élvez						korona szolgálati pótdíjat élvez					
—	10	300	334	366	400	434	466	366	400	434	466	500	534	434	466	500	534	566	600	560	594	626	660	694	726
10	15	300	334	366	400	434	466	366	400	434	466	500	534	434	466	500	534	566	600	560	594	626	660	694	726
15	20	338	374	412	450	488	524	412	450	488	524	562	600	488	524	562	600	638	674	630	668	704	742	780	818
20	25	450	500	550	600	650	700	550	600	650	700	750	800	650	700	750	800	850	900	840	890	940	990	1040	1090
25	30	562	624	688	750	812	874	688	750	812	874	938	1000	812	874	938	1000	1062	1124	1050	1112	1174	1238	1300	1362
30	35	674	750	824	900	974	1050	824	900	974	1050	1124	1200	974	1050	1124	1200	1274	1350	1260	1334	1410	1484	1560	1634
35	40	788	874	962	1050	1138	1224	962	1050	1138	1224	1312	1400	1138	1224	1312	1400	1488	1574	1470	1558	1644	1732	1820	1908
40en felül		900	1000	1100	1200	1300	1400	1100	1200	1300	1400	1500	1600	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1680	1780	1880	1980	2080	2180

Nyugdíj-illetményben a szolgálati pótdíj felszámítása csak akkor van megengedve, ha a nyugdíjazandó a csendőrségnél legalább hat évet szolgált, kivéve, ha szolgálatközben sebesülés, vagy súlyos testi sértés következtében válik szolgálatképtelenné, vagy ha önhibáján kívül más okból nemcsak a csendőrségi szolgálatra, hanem általában minden kenyérkeresetre válik alkalmatlanná. (Csnyt. 2. §.)

Nyugdíj kifizetése. A nyugdíj azon napot követő hó elsejétől előleges havi részletekben fizetendő, melyen a jogcim arra beállott. (Nyt. 16. §.)

Nyugdíjra való igény. Minden csendőrnek, ha legalább tíz évi beszámítható szolgálattal bir, életfogytig járó nyugdíjra van igénye, ha: 1. testi vagy lelki fogyatkozás miatt hivatalos kötelességeinek teljesítésére véglegesen vagy legalább tartósan képtelenné válik; 2. 65. évét betöltötte; 3. ha 40 évi beszámítható szolgálattal bir. (Nyt. 20. §.)

Nyugdíj újabb szolgálat esetében. Újabb állami vagy megyei törvényhatósági szolgálat esetében a nyugdíj csak azon összeg erejéig szüntetendő be, amennyivel az újabb alkalmazással összekötött javadalmazás a nyugdíjjal együtt nagyobb, mint a beszámítható javadalmazás volt, melynek alapján a nyugdíjazás történt. (Nyt. 33. §.)

Nyugta a fogdíjról. L. Fogdíj felvétele.

Nyugta a laktanya-bérről. L. Laktanyabérnyugta felterjesztése.

Nyugta az egyedül honnmaradt csendőrnek a közgazdálkodási pénzekből adott előlegről. Ha egy egyedül honnmaradt csendőrnek a közgazdálkodási pénzből előleg adatik, az egy 8-ad rét alaku rövid nyugta alapján eszközlendő, mely az elszámolásig készpénz gyanánt a pénztárban őrzendő. (Függ. E. 7.)

O

Okirat hamisítás. L. Közokirat hamisítás.

Okszerű takarékoság. L. Pénztakarítás.

Oktatás a baleseteknél való segélynyújtásról.

L. Segélynyújtás balesetek alkalmával.

Oktatás a helyi- és személyi ismeretekről.

Az őrsparancsnok kötelessége a helyi- és személyi ismeretekből hetenkint kétszer a legénységet behatóan oktatni. (Á. sz. h. VII/28.)

Oktatás a térképolvasásban. L. Térképolvasás oktatása.

Oktatásban való részvételtől mentes csendőrök. Azon csendőröknek, akik 24 vagy több órai szolgálatból vonultak be, azoknak az ezt követő félnap takarításra, pihenésre és alvásra engedendő. (Á. sz. h. V/1.)

Oktatási idő. L. Foglalkozás a laktanyában.

Oktatásra alkalmazandó csendőrök. A képzetebb csendőrök közül azok, kik kiválóbb egyéniségüknél fogva altiszti tanfolyam hallgatására is alkalmasak és önképzésükkel szorgalmasan foglalkoznak, az őrsparancsnok felügyelete alatt az oktatás vezetésére is alkalmazhatók, hasonlóképen az őrsirodai egyéb teendőkbe is bevezetendők.

Oktatás az őrsőkön. L. Foglalkozás a laktanyában.

Oktatás vezetése. A csendőröket szakadatlanul képezni, ismereteiket bővíteni, szellemi látkörök fejlesztésére hatni és általában az oktatást célszerűen, értelmesen, alaposan és a legnagyobb buzgalommal vezetni, első sorban az őrsparancsnok kiváló kötelessége; miből következik, hogy az őrsparancsnok csak művelt, értelmes egyén lehet, ki folyton tanulva s ismereteit gyarapítva, maga megy jó példával csendőrei előtt s így képesítve lesz alárendeltjeit vezetni és oktatni. (Á. sz. h. V/5.)

Oktatás vezetésénél követendő irányelvek.

Oktatás alkalmával a leglényegtelenebbnek látszó tárgy vagy eszme is részletesen, a legénység értelmi fokához mért, érthető és könnyen felfogható módon adandó elő, annak a külszolgálatban való gyakorlati alkalmazása megbeszélendő és minden egyes elméleti tétel gyakorlati példákkal megvilágítva magyarázandó meg. (Á. sz. h. V/8.) Az őrskörletben előfordult események és az alkalmazott eljárás a foglalkozási idő alatt szintén megbeszélés tárgyává teendők és bírálat alá vonandók. — A gépies, gondolkozás nélküli pergetés és a §-ok szószerinti betanulása és elmondása észtoppító, céltalan eljárás, mert az ekkép betanult de meg nem értett tételek gyakorlatilag nem értékesíthetők. (Á. sz. h. V/9.) A különféle utasítások, törvények és rendeletek oly tömören vannak szerkesztve, hogy azoknak csaknem minden szava magyarázatot igényel, azért szükséges, hogy az oktató az egyes fontosabb §-okat huzamosabb és beható iskolázás tárgyává tegye. (Á. sz. h. V/10.)

Oktatólagos parancsok gyűjteménye. Az oktatólagos s egyéb tanulságos rendeletek és utasítások minden őrsön, iskolázás céljából, külön, de egy csomagban őrzendők és egy tárgymutató mellett tartandók nyilván. (Á. sz. h. XII/9.)

Oktatólagos parancsok tárgymutatója. L. Oktatólagos parancsok gyűjteménye.

Olajneműek hamisítása. L. Mezőgazdasági termények hamisítása.

Opium elleni szer. Fekete kávé jó hatást idéz elő. Ellenben savanyú italok ártalmasak.

Orgazdaság büntette. Elköveti: aki olyan dolgot, melyről tudja, hogy lopás, sikkasztás, rablás vagy zsarolás büntette következtében jutott birtokosa vagy birlalójának kezéhez, vagyoni haszon végett megszerez, elrejt, vagy annak elidegenítésére közreműködik. (Btk. 370. §.) Büntettet képez az

orgazdaság, ha azt olyan egyén követte el, aki rablás, zsarolás, lopás, sikkasztás vagy orgazdaság miatt már két ízben büntetve volt, kivéve ha utolsó büntetésének kiállása óta már tíz év elmúlt. (Btk. 371. §.) *Kir. törvényszék.*

Orgazdaság kihágása. Elköveti: aki valamely dolgot megszerez olyan körülmények között, amelyekből gyanítható, hogy az lopás, sikkasztás, rablás, zsarolás, vagy jogtalan elsajátítás következtében jutott birtokosa, vagy birtalójának kezéhez, vagy ugyanilyen körülmények között a dolog elidegenítésére közreműködik. (Kbt. 129. §.) *Kir. törvényszék.*

Orgazdaság vétsége. Ha az orgazdaság büntette alatt meghatározott módon szerzett dolog lopás, zsarolás, sikkasztás, vagy jogtalan elsajátítás vétsége következtében jutott birtokosa, vagy birtalója kezéhez. (Btk. 370. §.) *Kir. járásbíróság.*

Orrvérzés. Orrvérzésnél valamennyi szűk ruhánemű (nyakravaló, inggallér) megtágitandó, a túlzott előrehajlás kerülendő, az orrba víz szivandó fel. Ha a vérzés mindezek dacára tovább tart, vagy sok vér folyik el, orvosi segély veendő igénybe. (Eá.)

Országos vásárok felügyelése. L. Vásárok felügyelése.

Országos vásárokon vasárnap is végezhető: az ipari és kereskedelmi elárusítás és pedig nemcsak a vásártéren, hanem a vásártartó város, illetve község egész területén, valamint a szállítás és fuvarozás egész nap. (14887/92. km. r.)

Orvosi, vagy sebészti teendők teljesítése jogosítvány nélkül fizetés vagy jutalomért: közegészség elleni kihágás. (Kbt. 92. §.) *Kir. járásbíróság.*

Orvosi vénnyek ellátása. Orvosi és állatorvosi vénnyekre az értékek a gyógyszerészek által egyenként feltüntetve mutatandók be és terjesztendők fel. (42111/88. hm. r.) Minden rendelésnél, tehát a gyógyszeres ismétlésénél is, új vénnyek állítandók ki. A vénnyek a gyógyszerész által számlába foglalandó, a

vénnyeken a részletezés aláírandó és a vénnyekre a gyógyszerész címnyomata rányomandó. (Gku. 18/a.)

Orvosi vizsga. A csendőör-legénység lehetőleg minden hónapban orvosi vizsgálat alá vonandó. Ez azonban csak oly állomáson történjék, ahol honvéd, vagy katonai orvosok vannak alkalmazva, vagy ahol valamely polgári orvos ezen szemlét ingyen elvállalja. Az ilyen állomásokon a szomszédos örsök szolgálatilag odaérkező csendőőrei is megvizsgálhatók. (Lsz. 7/75—77.) Olyan állomásokon, ahol orvos nem volna, elegendő, ha a legénység minden 2—3 hónapban vizsgáltatik meg orvosilag, mely vizsgálatok csak alkalmilag, járőröknek szolgálati kivezenylése alkalmával, veendő fogamatba. (Á. sz. h. 11/2.)

Orvosok által elkövetett kihágások. Azon gyakorló orvos vagy sebész, aki veszély esetében az első orvosi segélynyújtást alapos ok nélkül megtagadja, vagy elhalasztja; aki járvány idejében rendes működési területén a hatósági kirendelést el nem fogadja, vagy a járvány folytán megbetegültek részéről kért első orvosi segélyt s a mennyiben lakhelyén más orvos a gyakorlatot nem lizi, a további gyógykezelést alapos ok nélkül megtagadja, vagy elhalasztja (Kbt. 93. §.) — ; az állam, a törvényhatóság, vagy a község által alkalmazott azon orvos, vagy sebész, aki ezen hivatalos alkalmaztatásával egybekötött orvosi, vagy sebészti szolgálatot alapos ok nélkül megtagadja, vagy elhalasztja (Kbt. 94. §.) — ; az állam, a törvényhatóság, vagy község által alkalmazott azon orvos vagy sebész, aki járványos betegség idején, habár lemondás folytán, de lemondásának szabályos ellogadtatása előtt, hivatalát elhagyja, vagy orvosi, vagy sebészti alkalmaztatásával egybekötött szolgálat teljesítését alapos ok nélkül megtagadja, vagy elhalasztja. (Kbt. 95. §.) — ; azon orvos, aki valamely járvány, vagy ragály kitérését, az erről szerzett tudomása után, huszonnégy óra alatt a hatóságnak be nem jelenti (Kbt. 99. §.): közegész-

ségi kihágást követ el. *Kir. járásbiróság.* A 99. §. esetében: Közigazg. hatóság.

Orvosok díjazása. L. Orvosok díjtalan szolgálatra való megnyerése.

Orvosok díjtalan szolgálatra való megnyerése. Miután az orvosi vizsgák megtartásáért a polgári orvosok nem díjazhatók, igyekezni kell azokat ezen szolgálat díjtalan elvállalására rábírní. (Á. sz. h. II/3.)

Orvvadászat. Aki a tulajdonosnak, vagy a bérlőnek engedélye nélkül vadász: vadászati kihágást követ el. (Vsz. 26. §.) Eljárás sértett fél indítványára (30683/94. bm. r.) *Közigazg. hatóság.*

Ostor cserdítés. Járművek és szabadon hajtott állatok közelében ostorral cserdíteni tilos. (Kvt. 121. §.)

Osztályozása az írásnak. L. Írás osztályozása.

Osztrák csendőrök nyomozása magyar területen. Ha cs. kir. csendőrök a monarchia másik államának területéről a magyar korona területére jöve, valamely m. kir. csendőrségi őrsparancsnokságnál jelentkeznek, az őrsparancsnok vagy helyettese a közigazgatási hatóságnak, ha ez helyben van, erről rögtön szóbeli jelentést tenni, ha pedig ez nem lehetséges, vagy közigazgatási hatóság helyben nincsen, az üldözés folytatása végett a kellő intézkedéseket megtenni és az esetet és eredményt a közigazgatási hatóságnak azonnal, saját szakaszsparancsnokának pedig a főszolgabírónak tett jelentés fogalmazványának felterjesztésével bejelenteni tartozik. (Szlgu. 151. §.)

Osztrák területen való nyomozás. L. Nyomozás osztrák területen.

Óralánc-függelék viselése. L. Óralánc viselése.

Óralánc viselése. Óraláncot, ahhoz való függelék, gummi vagy egyéb zsinórt a ruhán vagy az alól kilátszva viselni a csendőrnek nem engedhető meg. (Á. sz. h. III/20.)

Órák a legénységi szobában felfüggeszthetők. (Lsz. 2/37.)

Órák kötelessége a gyanus tárgyak és személyekre vonatkozólag. L. Ékszerészek.

Óvatosság a szolgálat teljesítésében. L. Portyázó szolgálat mikénti teljesítése.

Óvatosság a személyazonosságra nézve. L. Elfogásnál vagy elővezetésnél a személyazonosságra vonatkozó óvatosság.

Öltözködés szolgálatban és szolgálaton kívül. L. Csendőr öltözködése és felszerelése.

Önállóan teljesíti a csendőrség szolgálatát. L. Csendőrségi szolgálat önállóan teljesítettik.

Önbuzgalomból letartóztatott foglyok kísérése és nyomozásából felmerült költségek a szárnyparancsnokság által megtéríthetők. (Gku. 14. §.)

Öncsonkítás. L. Hadicikkek XII. cikk.

Öngyilkos legénység ruházata és felszerelése. L. Elhalt legénység ruházata és szerelvényével való eljárás.

Öngyilkosságra való rábírás: az ember élete elleni vétséget képez. (Btk. 283. §.) *Kir. törvényszék.*

Önkényű eltávozás. L. Hadicikkek VI. cikk.

Önkényű eltávozásban gyanus katonai egyénekekkel való eljárás. L. Szökesben gyanus katonai egyénekekkel való eljárás.

Öltözeti cikkek finomabb anyagból való készítése. L. Ruházati cikkek finomabb anyagból való készítése.

Öltözeti cikkekkel — elhasználtakkal — való eljárás. L. Elhasznált öltözeti és felszerelési cikkekkel való eljárás.

Összesített tömegalap. Az első tömegbetét, az évi tömegátalány, az esetleges tömegátalány-pótlék s egyáltalában a tömeg kötelékébe tartozóknak a tömegrendszer szerinti felruházásához szükséges cikkek beszerzési költségeinek fedezésére szolgáló bevételek egy alapban *összesítve* kezeltetnek, miért ezen alap „Összesített tömegalap”-nak neveztetik. (Gku. 35/1.)

Összpontosítások alkalmával teendő jelentések. Ha a parancsnok altiszt, az összpontosított csendőrség mindig azon szakaszparancsnok alá van rendelve, akinek területén az összpontosítás történt és köteles az összpontosított legénység parancsnoka ezen szakaszparancsnokságnak minden 2—3 napban, fontos eseményeknél pedig azonnal, jelentést tenni. (Á. sz. h. VII/36.)

Összpontosított csendőrség alárendeltségi viszonya. L. Összpontosítások alkalmával teendő jelentések.

Özvegy csendőr legénység kedvezményei. L. Gyermekkel bíró özvegy legénység.

Özvegyek és árvák nyugdíjigénye. Állandó ellátásra, ha az arra szükséges s alább megjelölt kellékek meg vannak, csak az a nő s illetőleg avval nemzett gyermekek tarthatnak igényt, kinek férje, illetőleg atyjuk nyugdíjigényre jogosító alkalmazásban legalább 5 évig szolgált s illetőleg azon özvegy, ki: 1. férjével a tényleges szolgálat ideje alatt, vagy azt megelőzőleg lépett házasságra; 2. férjével a nyugdíjigény beálltakor együtt élt; 3. erkölcsös életet folytat. (Nyt. 34. §.) Azon csendőr legénység özvegyei és árvái, kiknek férje, illetőleg atyjuk, életét a szolgálat teljesítése közben vagy nyilván bebizonyíthatólag annak következtében vesztette el, a folytonos ellátásra akkor is igényt tarthatnak, ha férjük öt évi szolgálattal még nem birt. (Nyt. 47. §.)

Özvegyek és árvák végkielégítése. A csendőr legénység özvegyei és árvái, ha folytonos ellátásra nincs igényük, a férj legutóbbi beszámítható évi fizetésének egy negyedét kapják egyszersmindenkorra végkielégítésként. (Nyt. 48. §.)

Özvegyi nyugdíj mérve. A csendőrlegénység özvegyeinek nyugdíja, a férj beszámítható utolsó javalmazásának egyharmad részéből áll. (Nyt. 36. §.)

Özvegyi nyugdíj végkielégítéssel való megváltása. Az özvegy kérheti nyugdíjának megváltását, mely esetben a megváltási összeg a nyugdíjnak

legfeljebb két évi összegében állapítható meg. (Nyt. 51. §.)

Örizet alá vett egyén szabadon bocsátása. L. Elfogásnál vagy elővezetésnél a személyazonosságra vonatkozó óvatosság.

Örizet alá vétele tárgyaknak. L. Tárgyak örizet alá vétele.

Örjáratí beosztás elhelyezése. Az örjáratí beosztás másolata az örsirodában keret alatt a falra függesztendő ki, az eredeti pedig a V. szolgálati könyvben tartandó. (Á. sz. h. Bev. 3. p.)

Örjáratí lajstrom. Az örjáratí lajstrom annak az áttekintésére szolgál, hogy az örskörlet tereptárgyai mily gyakran portyáztatnak be. A tereptárgyak az örjáratí beosztás sorrendjében vezetnek be az örjáratí lajstromba, még pedig oly örsökön, hol téli és nyári beosztások vannak, egy-egy lapra külön a téli és külön a nyári időszakra szóló örjáratok. Ha a járőr bármely szolgálat alkalmával egy vagy több tereptárgyat beportyázott, a beportyázás napja az örjáratí lajstrom kockás rovataiban feltüntetetik. Oly tereptárgyaknál azonban, melyek naponként, vagy — mint utba esők — egyébként igen gyakran portyáztatnak, (örsállomáshely, vasuti állomás, fürdőhely stb.) az örjáratí lajstrom megfelelő rovataiba nem a beportyázás napja jegyzendő be, hanem általában az a megjegyzés, hogy az illető tereptárgy egy-egy hó folyamán naponként, vagy különben hányszor portyáztatott be. Az örsparancsnok által (járásparancsnok székhelyén a helyettes által is) történt beportyázás napja piros tintával jegyzendő be. (Függ. G. 1—4.)

Örjáratí lap. A külszolgalatba vezényelt járőrnek egy örjáratí lapra iratik elő a szolgálat, melyet a járőrvezető jegyzék-könyvecskéjében magával visz. Ha annak szüksége áll be, hogy a járőrvezető a másod-csendőrnek külön szolgálati meghagyást adjon, akkor ezt a másod-csendőr jegyzékkönyvecskéjében írja elő. Ezen eljárás akkor veendő alkalmazásba,

midőn szükség esetén a másod-csendőr, vagy a járőrnek több tagja a járőrvezetőtől külön válva kell, hogy szolgálatot teljesítsen. A csendőr-járásparancsnok járőr szolgálatot szintén őrzáratilappal teljesít más szolgálati utazásoknál azonban menetlevelet használ. Összpontosítás céljából más őrsre történő kirendelés esetén, a kirendelt csendőrök az elinduláskor a menetlevélén kívül őrzáratilappal is eljuttatandók, melyben a teljesítendő szolgálat előírva legyen, hogy az esetben, ha az összpontosítás csak néhány napra terjed, szolgálatukat ezen őrzáratilap mellett teljesíthessék. Hosszabb ideig tartó vezénylés, illetve összpontosítás esetén a szolgálat vezénylése az összpontosítás helyén „Szolgálati könyv vezetése” alatt tárgyalta értelmében történik. Valamely őrsállomás helyén, zárt osztágban, egy parancsnok vezénylete alatt karhatalom gyanánt kirendelt legénység őrzáratilappal nem látandó el. A belszolgálat, u. m. laktanya-készültség, pénztár-ügyelet, laktanyában teljesítendő fogolyörzés stb. őrzáratilapra nem íratik elő, hanem csak az őrs szolgálati könyvében. Az őrzáratilap nyomtatványok 100 darabonként bekötve az őrsiroda asztal h) rekeszében tartatik az őrsön megfelelő készletben. Ugy a lapok, valamint szelvényeik a felhasználás sorrendjében folyószámmal láttatnak el, mely folyószámok minden évben 1-el kezdődnek és az év végéig folytattatnak. A megkezdett kötetnek hátralevő lapjai a következő évben is felhasználhatók, de az új évben a folyószámok 1-el kezdődnek. A járőrszolgálati meghagyást az őrsparancsnok (helyettes) éppen úgy írja elő, mint az őrs szolgálati-könyvben s megnevezvén az annak teljesítésére kivezenyelt altiszt (járőrvezető), illetve csendőröket. Ha a járőrnek ugyanazon szolgálati meghagyást — némi megszakításokkal — több ízben kell teljesítenie, eme szolgálat ugyanazon őrzáratilap felhasználása mellett folytatható a szolgálat végleges befejezéseig. Ily esetben a megszakítások tartama az őrsparancsnok által az „érkezés”, „indulás” rovatok kitöltése által

megjelölendő s a bejegyzés aláírandó. Ha a járőr valamely őrzáratnak beportyázása végett vezényeltetik ki, vagy pedig bizonyos meghatározott tereptárgyak beportyázása neki meghagyatik, akkor ezen tereptárgyak az őrzáratilap megfelelő rovatában előírandók; más szolgálatban pedig, midőn az utirány csak általánosságban jelöltetik meg, az utbaejtett, illetve beportyázott tereptárgyakat esetről-esetre a járőrvezető jegyzi fel. Az egyes tereptárgyaknál történt megjelenést, nevezetesen az érkezés és indulás óráját a járőrvezető jegyzi fel, ugyancsak bizonyításként azt, hogy értekezett-e valakivel. Valamely őrsre érkező járőrnek az ott tartózkodást az illetékes őrsparancsnok igazolja, ellenben a csendőrőrsparancsnok — a neki alárendelt őrsökön — maga a járásparancsnok. Községekben, ha lehetséges, a községi pecsét rányomásával bizonyítandó a járőr megjelenése; de csupán a pecsét miatt a községi előljárót éjjeli nyugalomban zavarni nem kell. Az őrzáratilapon feljegyzendő továbbá a nagy és közép pihenő megtartásának ideje, ugyancsak a járőrnek az őrsparancsnok által hol és mikor történt ellenőrzése. Ha valamely szolgálat teljesítése, foglyok átadása stb. a felhíváson, megkeresésen vagy menetlevelen igazoltatik, ugyanazt az őrzáratilapon igazoltatni nem szükséges. A szolgálatból bevonult járőr őrzáratilapja az őrsparancsnok által bevonulási záradékkal látandó el, mely a bevonulás napját, óráját és a szolgálat tartamát bizonyítja. Minden felhasznált 100 őrzáratilap egy kötegbe zsinórral átkötve irattározandó. Ha valamely őrzáratilap eredetben az utazási számadáshoz, jelentéshez stb. csatolva, oly módon terjesztetik fel, hogy az előreláthatólag visszaadni nem fog, akkor ezen körülménynek az illető őrzáratilap szelvényén kifejezés adandó, hogy a hiány igazolva legyen. (Függ. C.)

Örmester. A közös hadsereg és a m. kir. honvédség hasonló rangu altisztjeivel egyenlő rendfokot. A csendőrségnél az örmester rendszerint őrsparancsnok is.

Örmester évi zsoldja: 1300 korona.

Örs. A csendőrségi intézmény legkisebb altiszt (örsvezető vagy örmester) által vezényelt osztálya, mely 5—8 főnyi létszámmal bír és rendszerint a járás székhelyén, vagy a forgalom és közbiztonság által követelt más községekben van elhelyezve. Az örs, aszerint, amint a legénység gyalog teljesíti a szolgálatot, vagy lovasítva van, gyalog- vagy lovas-örsnek neveztetik.

Örsállomás leportyázása. Az örsállomás heteként legalább egyszer, de a közbiztonság állapota és a helység kiterjedéséhez képest többször is leportyázandó. Az ily járőrködés, a szükséghez képest, felváltva nappali, esti vagy éjjeli időre is előirandó; ott pedig, ahol helyben vasut- vagy hajó-állomás van, a vasut- vagy hajóállomási-ügyelet lehetőleg a helyi járőrökkel kapcsolatban irandó elő. (A. sz. h. VII/33.)

Örsfőzőnő. Minden örs legénysége oda törekedjen, hogy egy minden tekintetben megfelelő örsfőzőnővel rendelkezzen. Olyan főzőnők, akik részegség, erkölcstelen vagy könnyelmű életmód, vagy hűtlen kezelés végett bocsátattak el valamely örsről, újból szolgálatba fel nem vehetők. Az ilyen főzőnőkről a szárnyparancsnokságnál előjegyzés vezetetik. Ha pedig egy örsfőzőnő más szárny területén akar elszegődni, az örsparancsnok köteles azon örsöt, a melyen ezen nő utoljára szolgált, az elbocsátás okának közlése végett megkeresni. Ha hosszabb idő eltelté folytán a szükséges felvilágosítás a megkérdezett örs részéről már nem volna megadható, akkor az előjáró szárnyparancsnokság útján kérendő a szükséges felvilágosítás azon szárnyparancsnokságtól, melynek területén a nő legutoljára szolgált. (A. sz. h. XIV/4.) Örsfőzőnő csak olyan nő lehet, aki legalább 40 éves. Az örsfőzőnő a lakományában a legénységtől elkülönített helyiségben szállásolandó el. (Lsz. 1/17.)

Örsiroda berendezése: egy teljesen felszerelt ágy, egy zárható íróasztal, osztályos iromány-állvánnyal; egy örspénztár gyanánt szolgáló és kettős zárral ellátott fiókos asztal; két szék; egy lábas ruhafogas; egy diszruhaláda a diszruházat és a tartalék löszer elhelyezésére; egy asztali lámpa; egy köpöláda; egy polcos fegyver- és köpeny-fogas; egy sárgaréz gyertyatartó; egy bádóg mosdótál, cserépkorsó és ivópohár; egy ketté osztott szekrény ruha és irományok tartására; egy nyeles kefeseprő (melynek utánpótlása az örs gazdasági átalánya terhére eszközrendő); egy egyszerű falióra, egy tenta- és porzótartó; egy vonalzó fából; egy papírvágó olló; egy pecsétnyomó (viaszra használandó) s egy rézcimnyomó, festékes készülékkel. (Illsz. 31/2.) Az örsparancsnoknak meg van engedve egy derékalj, vánkossal ellátott szék és éjjeli szekrény használata. (Lsz. 2/38.)

Örsiroda felirata. L. Laktanya helyiségek feliratai.

Örsiroda fűtési átalánya. Az örsiroda fűtési költségeit, ha a járás, illetve örsparancsnok nőtlen, a legénység sajátjából fedezi, ha pedig a járás, illetve örsparancsnok nős, az örsirodát az tartozik fűteni, mely célból a téli hónapok alatt (október 16-tól április 15-ig) 364 kilogr. kemény tüzifa beszerzési, aprítási és elhelyezési költségeinek megfelelő havi átalányban részesül, mely átalány havonta előlegesen jár. Azon esetben, ha valamely örsre a hó folyamán nős örsparancsnok helyeztetik (osztatik be), az illető részére a fűtési átalány a bevonulás napjától illetékes. (Illsz. 55/5.)

Örsiroda levelezés elvei. L. Irodai levelezés elvei.

Örsiroda íróasztal berendezése. A kéregpapírból készített, kék papírral bevont és felirattal ellátott dobozok alatt tartatnak: a) („Szolgálati könyvek” felirással) az örsirodai szolgálati könyvek; b) („Rendőri Közlönyök” felirattal) Rendőri Közlönyök

a folyó évről és a nyomozott egyének és tárgyak jegyzéke; c) („Tömeg-ruha és fegyverzeti könyvecskék” felirattal) tömeg-ruha és fegyverzeti könyvecskék, ruha előírányzat, szerződések másolata, dohányfelvételi napló s egyéb hasonló tárgyak. Az íróasztal állvány tíz rekeszének nyílása 6 darab kéregpapírból vagy vékony deszkából készített, kék papírral bevont és felirattal ellátott táblával van ellátva s ezen rekeszekben tartandók: d) („Oktatási tárgyak” felirattal) oktatási tárgyak s oktatólagos parancsok gyűjteménye, s a belső rekeszben író- és számadó könyvek, feladványok példatára és a szépírás-minták; e) („Nyomozati ügyek” felirattal) ki nem derített bűnesetek ügyiratai és havi kimutatások az őrs közbiztonsági tevékenységéről; f) („Iktatmányok” felirattal) iktatmányok a folyó évről; g) („Oktatási tárgyak” felirattal) oktatási tárgyak; h) („Őrjárat lapok” felirattal) őrjárat lap nyomtatványok s a folyó évben felhasznált őrjárat lapok; i) („Kiadványok” felirattal) kiadványok, postakönyvek, csomagolási eszközök és különfélék. — Az íróasztal egyéb részein az őrsparancsnok írószerei és irodai kellékei helyeztetnek el, a két asztalfiókban pedig az őrsparancsnok papír- és nyomtatvány készlete, valamint egyéb irodai, esetleg magántárgyai. Ha az őrsiroda egyszersmind a járásparancsnokság irodája is, akkor az íróasztal jobboldali fiókjában a járásparancsnokság hasonló tárgyai, ugyancsak a szemlejegyzőkönyv és minősítvényi jegyei helyeztetnek el. (76781/XVI.—903. Hm. r.)

Őrsirodai teendőkbe való bevezetése gyakorlottsabb csendőröknek. L. Oktatásra alkalmazandó csendőrök.

Őrsiroda rendeltetése. Az őrsiroda lak- és hivatalos helyiség és a járás, illetve őrsparancsnokon kívül csakis a csendőrtisztek és az esetleg ott megszálló közös hadseregbeli és honvédtisztek, valamint közigazgatási és bírósági tisztviselők által vehető igénybe. (Lsz. 1/16.)

Őrsiroda vezetése. L. Irodavezetés.

Őrsiroda világítási átalánya. Az őrsiroda világítási költségeit, ha a járás, illetve őrsparancsnok nőtlen, a legénység sajátjából fedezi, ha pedig a járás, illetve őrsparancsnok nős, az őrsirodát az tartozik világítani, mely célból a téli hónapok alatt (október 16-tól április 15-ig) havi két korona 64 fillér világítási átalányban részesül, mely átalány havonta előlegesen jár. (Illsz. 55/4.)

Őrsirodában kifüggesztendő kimutatások és táblázatok: 1. beadványi lajstrom; 2. őrjárat beosztás; 3. kimutatás az őrsnek, a szomszédos őrs, szárny- és szakaszállomásokhoz való kilométer szerinti távolságról; 4. kimutatás az országos vásárokról, melyek az őrs és szomszédos őrsök területein tartatnak, az idő és hely megjelölésével; 5. kimutatás az őrs területén tartatni szokott bucsukról, a nap és hely megjelölésével. (Á. sz. h. XI/9.)

Őrskörletben divó főnyelv elsajátítása. Minden csendőrnek és az őrsparancsnoknak kötelessége az őrs körletében divó főnyelvet mielőbb elsajátítani. (Á. sz. h. Bev. 7. p.)

Őrskörlet és csendőrkerületi terület átlépése. Egyik m. kir. csendőr-őrskörletből a másikba, valamint az I—VIII. számú m. kir. csendőrkerületek területén az egyik csendőrkerület területéről a másikba való átlépés meg van engedve. (Szlgu. 149. §.)

Őrskörlet leportyázása az őrsparancsnok által. L. Őrsparancsnok által az őrskörlet leportyázása.

Őrskörlet portyázása. L. Portyázó szolgálat.

Őrskörlet térvázlata. Minden őrs körletének térvázlatával látandó el, mihez a cs. és kir. földrajzi intézet által kiadott 1: 75000 mértékben készült lapok használandók. Ezen lapokból annyi ragasztandó össze, hogy a térképen az illető őrs körlete teljesen és a szomszédos őrskörletek egy része is meglegyen. A térképen az őrskörlet határa színes

írónnal berajzolandó. A térvázlat üveg alatt bekere-
tezve, az iskola (legénységi) szobában falra függesz-
tendő. (Á. sz. h. Bev. 9. p.)

Örsök átadásánál követendő eljárás. Örs át-
adásának akkor van helye, ha az örsparancsnok
örstől bármi okból véglegesen megválnak, vagy meg-
hal, vagy pedig ha 14 napnál tovább terjedő időtar-
tamra távozik. Az átadásnál (átvételnél) átadandók:
az örsparancsnok közvetlen felügyeletére és felelős-
ségére bízott tárgyak s az örsparancsnokság vitelére
vonatkozó összes ügyiratok, előjegyzések és pénztár
s minden egyéb az örs tulajdonát képező, belgaz-
dászatilag beszerzett tárgyak. Az átadás eszközléséről
jegyzőkönyv veendő fel, mely az átadás, illetve át-
vétel után 24 óra alatt, rövid jelentés kíséretében,
a szárnyparancsnokságnak felterjesztendő. A jegyző-
könyvben határozottan kifejezés adandó annak, hogy
az örs leltára az átadó és átvevő által aláíratott.
(Gku. 34. §.)

Örsök és hatóságok közötti érintkezési forma.
L. Érintkezési forma.

Örsparancsnok. A legkisebb csendőrségi osz-
tály (örs) örsvezetői vagy örmesteri rendfokozattal
bíró önálló vezetője.

Örsök tananyaga ugyanaz, ami a próba csend-
őri iskolában már előadatott, kiegészítve az időköz-
önként megjelenő szabályok, törvények, rendeletek
stb. ismertetéséről. (Irányelvek.)

**Örsön vezetendő szolgálati könyvek és elő-
jegyzések.** Minden örsön a következő szolgálati
könyvek és előjegyzések vezetendők: 1. *Szolgálati
könyv* (Függ. 3. mintája szerint); 2. *Szolgálati könyv
másolat* (Függ. P. pont szerint); 3. *Örjárat* *lajstrom*
(Függ. 4. mintája szerint); 4. *Vezénylő-lajstrom a
városi örsökön és fürdőkülönítményeken* (Függ. 3/a
mintája szerint); 5. *Tevékenységi kimutatás* (Függ. 5.
mintája szerint); 6. *Iktatókönyv* (Függ. 7. mintája
szerint); 7. *Átvonulók jegyzéke* (Függ. 8. mintája

szerint); 8. *Mirősitvényi jegyzék* (Függ. 9. mintája
szerint); 9. *Szemlejegyzőkönyv* (Cs—7 utasítás B.
mintája szerint); 10. *Posta- és kiadókönyv közönséges
és ajánlott levelekről, csomagokról és táviratokról* négy
részre osztva; 11. *Posta- és kiadókönyv* a helyi kézbe-
sítéshez; 12. *Postaátvételi könyv* (Gku. 29. mintája
szerint); 13. *Leltár* a laktanya, iroda, konyha, fogda,
istálló és egyéb berendezési tárgyakról és szolgál-
lati könyvekről (Gku. 64. mintája szerint); továbbá
Leltár a gazdasági átalányból beszerzett tárgyakról;
14. *Jegyzékkönyvecske*; 15. *Nyomozott egyének, álla-
tok és tárgyak jegyzéke*; 16. *Gazdálkodási könyv*
(Gku. 58. mintája szerint); 17. *Átalány számlakönyv*
(Gku. 59. mintája szerint); 18. *Anarchisták jegyzéke*;
19. *Socialisták és nemzetiségi izgatók jegyzéke*;
20. *Gyengélkedők könyve* (Lsz. 78. pont); 21. *Elő-
jegyzés az elhasznált postai szállítólevél űrlapokról*
(Szgu. 178. §.)

**Örsparancsnok által a csendőrök ellenőrzése,
fegyelmi tekintetben.** Gondos, a fegyelem fentar-
tásában helyesen eljáró örsparancsnok, az alárendelt,
különösen a nem teljesen megbízható csendőreinek
folyton, ugyszólván sarkában van; szolgálatukban
őket gyakran ellenőrzi, de a laktanyában vagy az
állomáshelyen való magaviseletük felügyelése és el-
lenőrzése végett, saját szolgálatát is különböző idő-
szakokban megszakítva, váratlanul hazatér és csend-
őreit otthon is meglepi. (Á. sz. h. X/3.)

**Örsparancsnok által a ki nem derített köz-
biztonsági zavarok nyomozása.** Ha egy előfordult
lényegesebb közbiztonsági zavar tetteseit az eljár-
járőr kideríteni nem volt képes, kötelessége az ör-
sparancsnoknak a tett színhelyére azonnal kisetni s
a járőr esetleges mulasztásait helyrehozni. Ilyenkor
az örsparancsnok meggyőződik, vajjon a járőr
megtett-e mindent, a nyomozást a tőle követelhető
eréllyel, körültekintéssel és buzgósággal eszközölte-e
s ahol vétkes mulasztást, hanyagságot vagy tetterő
hiányát észlelné, erről az illetők esetleges megfenyi-

tése végett a szakasziparancsnokságnak azonnal jelentést tesz. (Á. sz. h. VII/33.)

Őrsparancsnok által az őrskörlet leportyázása. Kisebb őrsökön minden 4—6, nagyobbaknál 6—8 hétben és kivételesen igen nagy kiterjedésűeknél minden 3—4 hónapban egyszer kell, hogy az őrsparancs körletének minden pontját lássa és járja; ha csak ebben rendkívüli szolgálatok által nem lesz akadályozva. (Á. sz. h. VII/45.)

Őrsparancsnok által naponta teljesítendő szolgálat óra száma. Az őrsparancsnok naponta, nyáron 4, télen 3 órai külszolgálatot köteles teljesíteni. (Szlgu. 177. §.)

Őrsparancsnok bemutatkozása a postán. Minden új őrsparancsnok köteles magát a póstahivatalnál személyesen bemutatni. (Gku. 27/4.)

Őrsparancsnok bemutatkozásai. L. Jelentkezések és bemutatások.

Őrsparancsnok bevonulási ideje ellenőrző szolgálatból. L. Járőrök ellenőrzése.

Őrsparancsnok fegyelmi fenyítőjoga. Az őrsparancsnok az alárendelt csendőrök fegyelme fölött szigorúan örködni köteles és e célból a csendőrkerületi parancsnokság által a kikülönített altiszt fegyelmi fenyítőjogával felruházható. Az őrsparancsnok által kiszabott büntetések esetről-esetre a szakasziparancsnokságnak azonnal bejelentendő. (Szlgu. 168. §.) Ha az őrsparancsnok fegyelmi fenyítőjoggal felruháztatik, akkor alárendelt legénységét 2 napig terjedhető laktanya és ugyanannyi ideig terjedhető szigorított fogsággal fenyitheti. (Szlgsz. 88/664.)

Őrsparancsnok feladata a szolgálat kezelésére nézve. L. Szolgálat kezelése.

Őrsparancsnok feladata a szolgálat vezetésére nézve. L. Szolgálat vezetése.

Őrsparancsnok helyi és személyi ismeretei. Az őrsparancsnok felügyeleti körletének viszonyaival mielőbb igyekezzék megismerkedni. Ide tartoznak általában a terepviszonyok, a lakosság foglalkozásának,

életmódjának, szokásainak és különösen azon személyeknek megismerésére, akik a közbiztonságra nézve veszélyesek. (Szlgu. 164. §.)

Őrsparancsnok-helyettes kötelessége a gazdaszatkezelési ügyekre nézve. Az őrsparancsnok időleges távolléte esetében az őrs gazdaszatkezelési teendőinek ellátására az őrsparancsnok helyettese van hivatva, minélfogva az idevonatkozó határozványok ez esetben reá nézve is mérvadók. (Gku. Bev.)

Őrsparancsnok jelenléte a fegyverek megtöltése és kiürítésénél. L. Ismétlődő karabély töltése és kiürítése.

Őrsparancsnok kötelessége a gazdaszatkezelési ügyekre nézve a szabályok szerint őt megillető szolgálati teendőkön kívül: 1. az élelmezési állományt nyilvántartani; 2. a pénzek, termények és anyagjárandósági cikkek felvételeire vonatkozó okmányokat szerkeszteni; 3. a leltári nyilvántartást vezetni. (Gku. Bev.)

Őrsparancsnok kötelessége alárendeltjei tulajdonságának és viszonyainak ismerete tekintetében. L. Ismerete az alárendelt csendőrök tulajdonságainak.

Őrsparancsnok kötelessége a legénység egészségének ápolására nézve. L. Egészség ápolása.

Őrsparancsnok kötelessége az oktatásra nézve. L. Oktatás vezetése.

Őrsparancsnok megjelenése a főispánnál. L. Jelentkezések és bemutatások.

Őrsparancsnok megjelenése a hatósági főnöknél. L. Jelentkezések és bemutatások.

Őrsparancsnok személyének befolyása az őrs állapotára. Ha az őrsön mulasztás, rendetlenség, kihágás vagy egyéb bajok fordulnak elő, a hiba oka legtöbb esetben az őrsparancsnok személyében keresendő; mert egy rendszerető, pontos, erkölcsös, szorgalmas és tapintatos őrsparancsnok alatt az őrs

állapota minden viszonyok között jó, míg egy könnyű gondolkozásu, hanyag, tapintatlan és rest parancsnok alatt, az őrsön a legjobb legénység is elromlik s előbb-utóbb fejetlenség és rendetlenség tör ki az őrsön. (Á. sz. h. Bev. 14. p.) Ott, hol az őrsparancsnok alárendeltjeit helyesen felügyeli, szolgálatban és azonkívüli magatartásukat figyelemmel ellenőrzi, általában esetleges helytelenkedéseket és rakoncátlankodásokat nem tűr, de saját maga kiváló példás magatartása és magaviselete által alárendeltjeinek mintaképül szolgál, ott zavar, kihágás és rendetlenség csak kivételes esetekben fordulhat elő. (Á. sz. h. X/5.)

Őrsparancsnok szolgálatteljesítése. Az őrsparancsnok csak fontosabb szolgálatok teljesítésére hivatott s csakis ilyeneket írhat elő magának. (Á. sz. h. VII/44.)

Őrsparancsnok teendője járőrök eligazításánál. L. Eligazítása a szolgálatba vonuló járőrnek.

Őrsparancsnoktól megkivántató szellemi tulajdonságok. L. Oktatás vezetése.

Őrsvezető. A csendőrségi állományban a legkisebb altiszti-, a katonai állományban pedig a szakaszvezetővel egyenlő rendfokozat. Az őrsvezetői rendfokozat elnyerése az altiszti tanfolyam eredményes elvégzésétől függ. Az őrsvezető rendszerint mint önálló őrsparancsnok vagy őrsparancsnok-helyettes (másodaltiszt) lesz alkalmazva.

Őrsvezető évi zsoldja. 1100 korona.

Őrszolgálatbani kötelességsértés. Az őrszolgálati kötelességsértés esetei: 1. Ha az őrsön álló őr ezt szabályszerű felváltása vagy elhívása előtt, önkényüleg elhagyja, arról a kijelölt határon túl (bár rövid időre) eltávozik, ha elalszik, megittasodik, szabályellenes kényelembe helyezkedik, különös utasításait és szabályszerű kötelességeit nem teljesíti, az illető tisztelet megszerzésére és a jogtalan támadások megakadályozása végett rendelkezésekre álló

eszközöket nem használja. Büntetése 1—5 évi börtön. (Katbt. 231., 232. §.) 2. Ha az őrállomások betöltésére és felváltására rendelt legénység egyike vagy másika magát meg nem engedett eltávozás, ittasság vagy az örutasításokkal ellenkező más cselekmény által szolgálata teljesítésére képtelenné teszi, vagy ha annak teljesítését, mi e célok elérésére nézve kötelessége, szándékosan vagy kényelemből elmulasztja. Büntetése: $\frac{1}{2}$ —1 évi börtön. (Katbt. 233., 234. §.) 3. Ha a fogoly őrzésére felállított őr, vagy a fogoly-őrség egy tagja, a fogoly szökését gondatlanság, szolgálatellenes magaviselet által vagy épen szándékosan elősegíti. Büntetése: a megszökött bűnös veszélyességéhez képest 6 hótól egy évig, sőt öt évig terjedhető börtön. (Katbt. 235. 236. §.) 4. Ha valamely járőr, őrző vagy csendőr azon észrevett büntettet, vétséget, rendetlenséget vagy veszélyt, melynek meggátlása vagy megszüntetése kötelességében áll, nem akadályozza, vagy nem előzi meg, hanem azt megtörténni hagyja, vagy épen maga idézi elő vagy elősegíti. Büntetése: $\frac{1}{2}$ —1 évi börtön; ha pedig valamely büntett vagy nagy vétség megakadályozása mulasztatott el szándékosan, vagy az őr valamely büntett elkövetésében működött közre: akkor a miatt a bűnhalmazatra vonatkozó határozványok szerint büntetendő. (Katbt. 237. 238. §.) 5. Ha valamely őrfedezeti vagy őrsparancsnokul kirendelt tiszt, altiszt vagy helyettese alárendeltjeit kötelességszerű magatartásukra oktatni vagy az örutasítás megtartására ügyelni elmulasztja, az 1. és 2. alatti kötelességsértések valamelyikét tudva eltüri; ha megittasodik, az őrállásról önkényüleg eltávozik; a jelszót ismertető jelet azzal, ki azt tudni tartozik, egyáltalában nem, vagy hamisan közli; vagy általában az általános örutasítás vagy a nyert külön meghagyások ellen cselekszik. Büntetése: 6 hótól egy évig, nagy hátrány bekövetkezése esetén 5 évig terjedhető börtön. A járőrparancsnok, ha magát leiszsza szintén ekkép büntetendő. (Katbt. 239. 240. §.)

Az őrsparancsnok pusztá hanyagságból származó kötelességsértése, ha belőlük nagy hátrány nem háramlott s nem is volt várható, 1—3 havi fogsággal, ellenkező esetben 6 hónapig is terjedhető szigorú fogsággal büntetendők. (Katbt. 241. §.) Más, kisebb és itt meg nem jelölt őrszolgálati kötelességsértések, különösen az oly fogoly szökésének, kit nem büntett terhel, gondatlanságból lett elősegítése, 8 naptól 3 hóig terjedhető fogsággal büntettetnek. (Katbt. 242. §.)

Őz szállítása és árusítása. L. Szarvas.

P

Padlózat tisztántartása. L. Szobapadlózat tisztán tartása.

Pad megrongálása nyilvános helyen. Nyilvános helyen a közönség rendelkezésére álló pad megrongálása vagy bemocskolása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 80. §.) *Közigazg. hatóság.*

Pajkoskodás fegyverrel. L. Fegyverrel való játszás.

Panajott Sándor-féle csendőrségi segélyezési alapítvány. Az alapítvány rendeltetése, hogy kamataiból: *a)* oly rokkant nyugdíjas m. kir. csendőr legénységi egyének, kik a szolgálatképtelenségüket okozott és szolgálatteljesítésből kifolyólag szerzett súlyos betegség, sérülés vagy sebesülés következtében, mint bármi keresetre képtelenek, gyámoltásra szorúlnak, ha évi nyugdíjuk összege kisebb a legutóbb élvezett zsoldjuknál — és pedig ezek közül különösen olyanok, akik annyira tehetetlenek, hogy mások ápolása, vagy segélyezése nélkül el nem lehetnek; — továbbá másodsorban *b)* az *a)* alatt említett igényjogosultak elhalálozása után azok nyomorban sanyalódó családtagjai (özvegyek és árvák) és végül harmadsorban: *c)* oly állandó nyugellátás-

ban nem részesült volt csendőr legénységi egyének, kik önhibájukon kívül annyira szánalmas helyzetbe jutottak, hogy mások ápolására, illetve segélyezésére szorúlnak — segélyben részesüljenek. A segélyek összege legkevesebb 60 korona s legfeljebb 200 korona lehet. Segélyben egy ugyanazon egyén ismételtén is részesülhet. (1907. évi 12671/XVI. Hm. r.)

Panasza a csendőrnek hatósági közegek és magánosok ellen. L. Csendőr panasza.

Panasz állások jogtalan betöltése iránt. L. Igényjogosult panasza valamely állomás jogtalan betöltése iránt.

Panasz emelés. A csendőrség minden tagjának jogában áll, hogy szenvedett igazságtalanságért panaszt emeljen. Annak, aki panaszt emel, panaszát magának kell megindokolni és önállóan képviselni. Közös panaszra összebeszélni, vagy valamely panaszt többek nevében küldöttség útján előadni tilos. A csendőr panaszát személyesen és közvetlenül a szárnyparancsnokságánál — kihallgatásnál — adja elő, illetve kikülönített őrsökön, az őrskihallgatásnál, amikor az őrsparancsnok a panasz elintézésének folyamatba vételéről gondoskodni köteles. Minden döntésre hivatott előjáró legkiválóbb kötelessége, hogy az indokolt panaszokat orvosolja. Az előjárók közül senki sincs feljogosítva, hogy valamely önmaga ellen irányuló panaszt elintézzon. Ily panaszok haladék nélkül a legközelebbi magasabb előjáró döntése elé terjesztendők. Tilos az alárendeltet oly irányban befolyásolni, hogy az panaszát visszavonja, azonban az alárendelt esetleges téves nézeteiről felvilágosítandó. Panaszokat csak az okot szolgáltató eset után a következő napon szabad emelni; viszont a sérelmet követő 3 napon belül azokat elő kell adni. Vett parancsok miatt csak azok végrehajtása után, fegyelmi fenytések miatt csak ezek letelte után szabad panaszt emelni. Biróságilag kiszabott büntetések ellen csak a büntető perrendtartás határozványaiban előírt föllebbezés van megengedve. (Szlgsz. 14. §.)

Panaszszemelés vádja a csendőr ellen. L. Csendőrség alárendeltségi viszonya.

Panasz nyomozás ellen. L. Felszólalás nyomozás ellen.

Panasz nyomozási ügyben. L. Felszólalás nyomozás ellen.

Panaszos kikérdezése. L. Kikérdezése a tanuknak.

Papiriparnál vasárnap is végezhető: a félbeszakítást nem tűrő munka, egész nap. (14837/92. km. r.)

Papirpénz — hamis, nem forgalomba hozatal céljából, nagyobb mennyiségben való készítése vagy készíttetése: kihágást képez. (Kbt. 55. §.) *Kir. járásbiróság.*

Papirpénzen, nem forgalomba hozatal céljából, olyan változás eszközlése vagy eszközöltetése, hogy ez nagyobb értékűnek látszassék; kihágást képez. (Kbt. 55. §.) *Kir. járásbiróság.*

Papirpép-iparnál vasárnap is végezhető: a félbeszakítást nem tűrő munka, egész nap. (14837/92. km. r.)

Paprika hamisítása. L. Mezőgazdasági termények hamisítása.

Parancsok ismerete. L. Törvények ismerete.

Parancsok végrehajtása. A függelem megköveteli, hogy az alárendelt előljáróinak minden parancsát föltétlenül, készséggel, a kellő időben, amint ez erejéből kitelik és a fenforgó körülmények között csak lehetséges, jól teljesítse. A parancs teljesítése előtt ellenőrzévételeket tenni — föltéve, hogy a körülmények ezt egyáltalában megengedik, — csak akkor szabad, ha ezt az alárendeltnek nézete szerint, a szolgálat érdeke sürgősen megköveteli, vagy ha a parancs teljesítésének az előljáró előtt ismeretlen, el nem hárítható akadályok állanak útjában. Ha az ellenvetések el nem fogadtatnak, a parancsot minden

további vonakodás nélkül végre kell hajtani. Csak az esetben, ha a parancs világosan és nyilvánvalóan az esküvel fogadott kötelesség, az állam vagy a szolgálat érdeke ellen irányulna, hasonlóképen, ha a büntető-törvény ellenében tiltott cselekményt követelne, kell az alárendeltnek, miután minden körülményt jól megfontolt, az engedelmisséget megtagadnia és erről a legközelebbi előljárónál azonnal jelentést tennie. Ha valamely előljárótól vett meghagyás teljesítése, egy más előljárónak személyes rendelkezése folytán teljesen vagy részben akadályoztatnék, akkor az alárendelt az előbb vett meghagyásokat a később megjelent előljárónak bejelenteni tartozik; mihelyt azonban az utóbbi rendelkezéseinek végrehajtását tovább is követeli, az alárendelt azoknak teljesítésére kötelezve van. Alárendeltnek, fontos esetekben azonfelül a közbe lépő előljárók is, kötelesek az előbb említett parancsváltozásokat a lehető leggyorsabban annak tudomására juttatni, aki az előbbi parancsot kiadta. Ha az alárendelt a parancs teljesítése közben oly viszonyokra bukkan, melyeket az előljáró a parancs kiadásakor előre nem láthatott, új parancs kikérésére pedig sem idő, sem alkalom nincsen és a vett parancsnak betűszerinti végrehajtásából szemlátomást hátrányok erednének, akkor kötelessége, belátása szerint és a körülményeknek megfelelőleg, de lehetőleg a vett meghagyás szellemében cselekedni. Ilyenkor eljárásáért teljes felelősséget vállal és előljáróinak lehetőleg gyorsan jelentést tartozik tenni eljárása módjáról és annak okairól. (Szlgsz. 11/64—68.)

Paták ápolása. A paták ápolására vonatkozó szabályok szigorúan betartandók és úgy menetközben, mint pihenés alkalmával az illető lovas lovának patáját, valamint a vasalást alaposan megvizsgálni és télen a srófos vas meghuzását, illetve az éles sarkok kivevésének szükségét szigorúan megfigyelni tartozik. (Kh. 70. p.) Ha a ló sántít, a patkó azonnal leveendő és megvizsgálandó, hogy a patkó közé vagy a pa-

tába nem nyomult-e be valami. Az ilyen tárgyak eltávolítandók és a pata hideg vízbe állítandó, vagy nedves rongyokba takarandó. Ha a sántítás ez által nem javul, vagy a sántítás oka a patában nem talál-
tatott fel, a ló állatorvosi kezelésig jó alomra álli-
tandó. A ló meg van nyilalva, ha a vasalásnál egy-
szeg hegye a pata érzékeny részébe hatol, mitől a
ló sántit és a sérült rész melegebb lesz. A patkó
ilyenkor leveendő, a pata nedves rongyokba burko-
landó és a ló, a szükséghez képest, állatorvosi
gyógykezelés alá veendő. (Lóüv. 2. §. 5. és 6.)

Patkók csomagolása. A patkók vászonba ta-
karva teendők a patkós táskába. (Kh. 17. p.)

Patkók — kopottakkal — eljárás. L. Kopott
patkókkal eljárás.

Patkós táskák csomagolása. A patkós táskába
nyáron egy mellső és egy hátsó patára pontosan iga-
zitott tartalépatkó, 24 drb bezsirozott patkószeg,
patatisztítófa, télen pedig ezenkívül 8 tompa és 8
éles csavar-támszeg, a csavarkulccsal együtt, vászon
zacskóba téve, lehetőleg laposan fektetve, csoma-
golandó. (Kh. 17. p.)

Patkószegek csomagolása. A patkószegek
szalmatekercsbe szurandók és úgy helyezendők a
patkós-táskába. (Kh. 17. p.)

Pálcával járni a csendőrnek tilos. (Á. sz. h. 1/9.)

Pálinkamérő iparnál vasárnap is végezhető:
az azzal összefüggő minden munka, egész nap, ide-
értve a házhoz szóló megrendeléseket és a szokásos
étel kiszolgáltatását. (14837/92. km. r.)

Pártgyűlés. L. Nyilvános pártgyűlés.

**Pártjelvényt vagy zászlót imaházra, állami,
törvényhatósági, városi vagy községi középületre,
vagy nyilvános iskolára kitűzni, továbbá ilyen jel-
vényt vagy zászlót olyan helyről, ahol ezek kitűzése
meg van engedve, erőszakosan eltávolítani tilos.**
(1874. XXXIII. t.-c. 104. §.) *Közig. hatóság.*

Pártünnepély. L. Nyilvános pártgyűlés.

Párviadal vétsége. Elköveti: aki valakit pár-
viadalra kihí, ugyszintén aki a kihívást elfogadja,
továbbá a segédek és azok, akik a kiegyezést meg-
akadályozzák. (Btk. 293., 294. §.); aki valakit pár-
viadalra egyenesen buzdít, vagy azért, hogy mást ki
nem hi, vagy a kihívást el nem fogadja, megvetéssel
fenyeget. (Btk. 295. §.)

Pászkek előállítása és árusítása vasárnap
egész nap végezhető. (14837/92. km. r.)

**Pásztorok idegeneket és mészárosokat a le-
gelőre nem bocsáthatnak és nem szabad megeng-
ednie, hogy azok a marhákat a legelőn megvizs-
gálják.** (48000/94. fm. r.)

Pásztorok igazoló okmánya: egy pásztorkönyv,
melyben a pásztor neve, szolgálatadója, az őrzésére
bizott állatok minősége, a legelő, továbbá, hogy a
pásztor a fogadalmat letette-e, kell hogy bejegyezve
legyen. (48000/94. fm. r.)

**Pásztorok kötelessége a kártékony növények
pusztítására nézve.** A pásztorkötelességek a ható-
ság által kijelölt helyen minden kártékony tövist és
bogáncsot gyökeresen kiirtani. (48000/94. fm. r.)

**Pásztorok nem tekintetnek mezőőröknek, ha
száz holdnál kisebb birtokon külön tartatnak.** (Mgt.
75. §.)

Pecsétek hamisítása. L. Bélyeghamisítás vét-
sége.

Pecsétek kitisztítása a ruházatból. L. Ruhá-
zat tisztántartása.

Pecsétnyomó beszerzése. Minden altiszt és
csendőrtől megkivántatik, hogy magát egy pecsét-
nyomóval ellássa és azt szolgálatba mindig magával
vigye. (Á. sz. h. Bev. 11. p.)

Pékiparnál vasárnap is végezhető: az áru
elkészítése és szállítása déli 12 óráig. (14837/92.
km. r.)

Péksütemény elárusítása és házhoz szállítása
vasárnap egész nap meg van engedve. (14837/92.
km. r.)

Pénz átvételénél követendő eljárás. Az átvévő pénztári bizottságnak a küldemény átvételénél mindenekelőtt a csomagolás és pecsételés épségéről kell meggyőződést szereznie s ha e tekintetben agályok merülnek fel, a pénzes levél átvétele megtagadandó és erről a szárnyparancsnokságnak azonnal jelentés teendő. Az átvett pénzes levél az örsön a pénztári bizottság jelenlétében, a pecsétek épségben hagyása mellett, az egyik oldalon felvágandó és a pénz megszámlálása után a boríték „Előttünk bontatott fel és -----korona ----fillér találtatott benne” záradékkal való ellátás és a bizottság által történt aláírás után a pénztárba helyezendő. Ha a pénz postautalvánnyal érkezett, a következő záradék: „-----korona ----fillér felvétellett” az utalvány-szelvény hátlapjára irandó. (Gku. 5. §.)

Pénzes levelek és értékek csomagolása. Pénzes borítékban vagy csomagban elküldendő pénzek és értékek a pénztári bizottság jelenlétében darabonként megszámlálандók és azután a csomag borítéka lepecsételendő és „Előttünk megszámláltatott és lezáratott” záradékkal és a pénztári bizottság aláírásával ellátandó. Bankjegyek és értékpapírok 250 grammig levélborítékban adandók fel és jó pecsétviaszból álló, egy és ugyanazon vésett pecsétnyomóval lenyomott, öt ép pecséttel látandók el. A pecsétek a közepén és a négy sarikon alkalmazandók. A sarok-pecséteket úgy kell alkalmazni, hogy szélük a boríték széleit ne érhék és a boríték sarkától legalább $\frac{1}{2}$ centiméternyire legyenek. A borítékhoz nyomtatványt, továbbá vonalazott vagy színes szegélyű papírt használni és a borítékon vastag vonásokat húzni nem szabad. A bankjegyeket a borítékba való helyezése előtt külön papírba kell burkolni. Bankjegyeket és értékpapírokat tartalmazó küldemények 250 grammon felül, súlyuk és értékük szerint, fonákjával kifelé fordított viaszos vászonba, tartós gyolcsba, vagy bőrbe csomagolva adandók fel. Aranyat, ezüstöt, pénzt, ékszert és drágaságokat

tartalmazó küldeményre, melynek értéke a 200 koronát meghaladja, sem cimlapot, sem más tárgyat, mely a göngyölet esetleges megsérülését eltakarná, ragasztani nem szabad, hanem ily küldeményeknél a címet mindig a göngyöletre kell írni. Értékpapírküldeményeknél az értékpapírok darabszáma, pénzküldeményeknél a küldött pénzösszeg a címiraton, vagy ha szállító-levéllel küldetik, azon is részletezendő és összegezendő; azonban a váltópénz részletezése nem szükséges. Pénzjegyek és ércpénz értéke mindig a küldemény valóságos tartalmával megegyezőleg nyilvánítandó. (Gku. 7. §.)

Pénzes levélboríték és utalvány-szelvény megőrzése. Az örsre érkezett minden pénzes levél borítéka és utalvány-szelvény hat hónapig az örs pénztárában megőrzendő, azután pedig az örsparancsnok által megsemmisítendő. (Gku. 5. §.)

Pénzhamisítás büntette. Elköveti: aki azon célból, hogy az valódi, illetőleg teljes értékű pénz gyanánt forgalomba tétessék, bel- vagy külföldön folyamatban levő: 1. fém- vagy papírpénzt utánózik vagy utánóztat, 2. valódi fém- vagy papírpénzen olyan változást eszközöl vagy eszközöltet, hogy az nagyobb értékűnek látszassék, 3. valódi arany- vagy ezüstpénz fémtartalmát bármi módon csökkenti vagy csökkenteti; aki a forgalmon kívül helyezett pénzen ugyancsak a fenti célból olyan változtatást eszközöl vagy eszközöltet, hogy az még forgalomban levőnek látszassék (Btk. 203. §.); aki az általa készített hamis vagy hamisított pénzt, nem azon célból, hogy az valódi illetőleg teljes értékűnek tekintessék, forgalomba hozza; aki a tettessel vagy ennek részével egyetértve, hamis vagy hamisított pénzt forgalomba hozatal céljából behoz, átvesz vagy megszerez. (Btk. 206. §.) *A kir. ítélőtáblák székhelyén levő kir. törvényszékek, Bpsten a budapesti kir. büntető törvényszék.*

Pénzhamisítás elbírálásánál a papírpénzzel egyenlő: a bemutatásra szóló nyomtatott kötelez-

vények, bankjegyek, részvények, ezeket pótló ideiglenes részvényjegyek, utalványok vagy nyugták, ugyancsak ezen papirokhoz tartozó kamat- vagy osztalékszervények és szervényi utalványok (couponok és talon), melyek valamely állam kormánya, vagy ily papirok kiadására jogosított közpénztár, község, társulat, szövetkezet, testület vagy magános által kibocsátatnak (Btk. 210. §.); továbbá azon névre szóló kötelezvények és azoknak kamatszervényei és szervényutalványai is, melyeket a magyar kormány, vagy valamely magyar közpénztár bocsátott közre, ha azok tőzsdei forgalom tárgyát képezik. (Btk. 211. §.)

Pénzhamisítás nyomozása. Pénz-, közhitel-papir- vagy bélyeghamisítás esetében házkutatás és a terhelten levő ruhák és egyéb tárgyak átvizsgálása útján különösen arra kell törekedni, hogy a hamisítványokon kívül még a bűncselekmény elkövetésénél használt minden eszköz, anyag és egyéb tárgy is előkerítettessék. (Szlg. 131. §.)

Pénzhamisítás katonai személyek által. L. Hadicikkek XXIII. és XXIV. cikk.

Pénzhamisítás vétsége. Ha a pénzhamisítás tárgya a koronánál kisebb névértékű váltópénz vagy azt pótló papírpénz és a hamisított pénz nem képviseli valamely külföldi pénznek számítási egységét: a cselekmény vétség, melynek kísérlete is büntetendő. (1908. XXXVI. t.-c. 39. §.)

Pénz — hivatalos — elhelyezése. Az örsök kezelése alatt álló összes elszámolás tárgyát képező pénzek, a pénztárban őrzendők. Az e célra szolgáló és az őrsirodában elhelyezett pénztartó asztalnak két egymástól különböző oly szerkezetű biztonsági lakattal kell ellátva lennie, hogy a lakatot a saját kulcsán kívül más kulccsal felnyitni ne lehessen. A pénztartó asztal lapjai és a fiók lécei belülről vasbádoggal lemezekkel az asztallábakhoz erősítendők. (Gku. 1. §.)

Pénzjegyekhez hasonló hirdetmények közléte vagy ilyen címjegyek használata tilos. (3271/1869. sz. bin. r.)

Pénz — magán — elhelyezése. L. Takarított pénz elhelyezése.

Pénznek tekinthető tárgyak készítése vagy forgalomba hozatala: kihágás. (Kbt. 59. §.) *Kir. járásbíró*ság.

Pénztakarítás. Elvül tekintendő, hogy minden két éven felül szolgáló csendőr, ki megtakarított pénzzel nem rendelkezik, rosszul gazdálkodik s hogy ebbeli eljárását valamely homály fedi. Rendezetlen pénzviszonyok között levő altisztek vagy csendőrök megbízhatóknak nem tarthatók és az ilyenek előbbutóbb tönkre mennek. Az őrsparancsnok alárendeltjeit az okszerű takarékosagra szoktassa, anélkül azonban, hogy bennük a kapzsiság iránti hajlamot felébressze. (Á. sz. h. Bev. 13. p.)

Pénztárasztal berendezése. A pénztárasztal fiókjában az elszámolás tárgyát képező pénzekon kívül a fegyveralkatrészek, általános számla könyv és mellékletei, leltárak, minősítvényi jegyek, titkos rendeletek, utalvány-szervények, illetve pénzküldemény borítékok tartatnak. (1903. évi 76781/XXI. Hm. r.)

Pénztár átadása. Mindenkor, midőn a pénztárkulcs helyettesnek adatik át, a pénztár is átadandó, még pedig a pénztári bizottság és az újonnan vagy helyettesként belépő tag jelenlétében. Ez utóbbi az okmányok alapján a pénztárban őrzendő pénzek összegét megállapítani és annak a pénztárban léteéről meggyőződni köteles. Ha eltérés mutatkozik és ez azonnal rendbe nem hozható, erről a szárnyparancsnokságnak azonnal jelentés teendő. Ha az őrsön csak egy csendőr marad hon, a pénztár nem adandó át, hanem a honmaradó csendőrnek, a felmerülhető költségek fedezésére bizonyos összeg nyugta alapján kiadandó. (Gku. 4. §.)

Pénztárba idegen pénzek elhelyezése. Idegen pénzeket vagy értéktárgyakat, melyek hivatalos számbavétel tárgyát nem képezik, megőrzés végett a pénztárba befogadni nem szabad. (Gku. 1. §.)

Pénztár felnyitása és elzárása. A pénztár felnyitása és elzárása a pénztár-bizottsági tagok által mindenkor személyesen teljesítendő. (Gku. 3. §.)

Pénztári bizottság. Az örs pénztára pénztári bizottság által kezelendő, mely az őrsparancsnok és egy csendőrből áll. (Gku. 2. §.)

Pénztári bizottság felelőssége. A pénztári bizottsági tagok a pénztárban őrzött összes pénzek álladékanak helyességeért és teljes számáért egyetemlegesen felelősek és kezesek. (Gku. 2. §.)

Pénztári bizottság hivatása a felvett pénzeket átvenni és azok kezeléséről számadást tenni. (Gku. 2. §.)

Pénztár-kulcs elvesztése. Valamelyik pénztár-kulcs elvesztése a szárnyparancsnokságnak azonnal bejelentendő és az erre kiadandó új biztonsági lakat felillesztése után, a régi lakat a pénztár elzárására többé nem használható. Az ebből felmerülő költségeket az elveszett kulcs kezelője viseli. (Gku. 3. §.)

Pénztár-kulcsok kezelése. A pénztár-bizottsági tagok mindegyike az egyik kulcsot őrzi, azt felcserélni nem szabad és ügyelendő, hogy a két kulcs egyszerre egy kézbe ne jusson. A bizottsági tagnak az őrsállomás helyéről történő eltávozása esetén a kulcs helyettesének adandó át. Ha azonban a laktanyában csak egy csendőr marad, akkor a kulcs szolgálatba is elviendő. (Gku. 3. §.)

Pénztár ügyeleti szolgálat beszámítása. A kerületi- és szárnyparancsnokságoknál egész éjen át teljesített pénztárügyelet 6 órai szolgálatnak számítendő. (Á. sz. h. Bev. 4. p.)

Pénz továbbítása postautalvánnyal. Kiküldött örsök által 1000 koronát meg nem haladó pénzküldemények kizárólag portómentes utalványokkal adandók postára; kivéve, ha az elküldendő hivatalos pénz bűnjelvényt képez, vagy forgalomban nem levő s letétként kezelendő arany és ezüst pénzből áll. — Az utalványozáshoz csak a posta által kiadott űrlapokat szabad használni, melyek az írószer átalány terhére szerzendők be. Az őrsparancsnok kötelessége az utalványozott összeget az utalvány űrlapon számokkal és a koronákat betűkkel is tisztán kiírni. Az esetleg üresen maradó helyet erős tollvonással kell kitölteni. — A postabélyegjegyek felragasztására szánt helyre az őrsparancsnokság címe, az ügy száma és a „hivatalos” szón kívül a portómentességi záradék, pl.: „Hivatalos fizetések portómentes” irandó és a hivatalos pecsét vagy bélyegző festéklenyomatával ellátandó. Ha az örs portóköteles pénzt postautalvánnyal küld és az nem oly természetű, hogy a portó költséget az örs tartozik fizetni, az esedékes postadíj a küldendő összegből levonandó és bélyegjegyekben az utalvány űrlapra felragasztandó. (Gku. 6. §.)

Pénzügyőrség által igénybe vehető csendőrségi segédlet. Csempészet vagy tilos dohányeladások alkalmával a pénzügyőrséggel szemben tanúsított ellenállás esetén, a pénzügyőrség jogosítva van a csendőrség szolgálatát közvetlenül igénybe venni. (85048/88. bm. r. Szolgut. 33. §.)

Pénzverő üzemnél vasárnap is végezhető: az olyan javító munkák, melyek az üzem nagobbmértvű megszakitása nélkül köznapokon nem végezhetők. (1740/91. pm. r.)

Phosfor ellenszere: hig keményítő. Olaj a fosforral mérgezettnek semmi esetre sem adandó. (Eá.)

Pihenő helye. L. Községek portyázása.

Pihenőhelyek biztosítása lovas járőrök számára. A járőr számára a pihenő tartamára, az őrparancsnoknak megfelelő helyiséget illetve istállót kell biztosítani a községi előjárósággal, pusztán és tanyán pedig a tulajdonossal egyetértőleg. (Kh. 105. p.) Ha ez akadályba ütközne, a szakaszparancsnokságnak jelentés teendő. (Kh. 106. p.)

Pihenők. Egy órán aluli pihenők *kispihenőknek*, 1—3 óráig tartó pihenők *középpihenőknek* és 4—6 óráig tartó pihenők *nagypihenőknek* neveztetnek. Ezen pihenőknél a következő kényelem van megengedve: a) kispihenőknél a járőr étkezhet, fegyverét, kalapját szerelvényét maga mellé teheti és kapcáját megszárrithatja; b) középpihenőknél a feljebb említett kényelmen felül a járőr, ha szárítás céljából szükséges, a ruházatot is levetheti; c) nagypihenőknél a járőrnek az a) és b) alatt említetteken kívül meg van engedve, hogy teljesen levetkőzve, ágyban is aludhasson. A közép- és nagypihenők lehetőleg fedél alatt tartandók s ha a községben állandó pihenőhely kijelölve nem volna, a járőr nagypihenő tartása céljából beszállásolhatja magát. A pihenők helyét felszerelés nélkül és indokolatlanul elhagyni nem szabad; de azon ház udvarában vagy kertjében, ahol a pihenő tartatik, — a fegyverek biztonságba helyezése mellett — felszerelés nélkül is szabad a járőrnek tartózkodnia. Hat órán aluli szolgálatba csak kispihenők tarthatók. Középpihenő illetékes, ha a szolgálat tartama legalább 6 órát tesz ki. Nagypihenő illetékes, ha a szolgálat legalább 12 óráig tart. A pihenők nemének és tartamának meghatározására a következő táblázat nyújt áttekintést:

Szolgálat tartama órákban	P i h e n ő k			Jegyzet		
	hányadik napon	tartama órákban				
		nagy	közép		kis	
6 órán alul					Óránként 10 perc, vagyis a szolgálat időtartamának $\frac{1}{6}$ része.	Egy-egy kispihenő 5—55 percet, egy-egy középpihenő 1—3 órát, egy-egy nagypihenő 1—6 órát tehet ki.
6			2			
9			3			
12		4	.			
15		5	.			
18		6	.			
21		6	1			
24	első	6	2			
30	első	6	2			
	második	.	2			
36	első	6	2			
	második	4	.			
42	első	6	2			
	második	6	.			
48	első	6	2			
	második	6	2			
60	első	6	2			
	második	6	2			
	harmadik	4	.			
72	első	6	2			
	második	6	2			
	harmadik	6	2			

s így tovább óránként 20 perc, vagyis a szolgálat idő-
tartamának egyharmad része minden 24 órán belül.

Óránként 10 perc, vagyis a szolgálat időtartamának $\frac{1}{6}$ része.

Egy-egy kispihenő 5—55 percet, egy-egy középpihenő 1—3 órát, egy-egy nagypihenő 1—6 órát tehet ki.

s így tovább óránként 20 perc, vagyis a szolgálat időtartamának egyharmad része minden 24 órán belül.

Ha a teljesítendő szolgálat előre meg van határozva, akkor a nagypihenők helyét és tartamát az örsparancsnok előírja. Ha azonban a szolgálat időtartama nincsen előre meghatározva, (felszólítás, nyomozás, stb.) akkor a nagypihenő helyét és tartamát a járőrvezető állapítja meg. A közép- és nagypihenők megállapítása szintén a járőrvezetőre bízandó. A nagy- és középpihenők megkezdésének és befejezésének ideje még a pihenő helyen, a járőrvezető által előjegyzendő, azonban a kispihenőket kiutatni nem szükséges. Fogolykísérésnél a nagypihenő rendszerint a fogoly átadása helyen, még pedig, ha ott őrs van, az őrsön tartandó meg. (1903. évi 50128/XVI. Hm. r.)

Pincébe való belépésnél követendő egészségügyi óvrendszabályok. L. Földalatti helyiség.

Pincészetnél vasárnap is végezhető: a házilag végzendő sürgős javítási munkák egész nap. (14837/92. km. r.)

Pincérnők erkölcsitelensége. L. Közerkölciség italmérési üzletekben.

Pipa-állványok a csendőr legénységi szobákban elhelyezhetők. (Lsz. 2/37.)

Pléhtáblácskák a lőszerelvényen. Minden lőszerelvénye három hasonszámu, 1½ centiméter széles és 3 centiméter hosszú pléhtáblácskával látandó el, melyekből az egyik a bal-pofaszij közepén a fejszij alá, a második a nyereglapon balról 6 centiméternyire a kengyelszij-nyilástól és a harmadik a pokróc egyik sarkába erősítendő meg. (Kh. 76. p.) A pokróc összehajtásánál a pléhtáblácska a belső részre essék. (Kh. 77. p.)

Podgyász-szállításra való igénye a nős legénységnek. Nő s legénység áthelyezése esetén 400 kilogramm podgyászt szállíthatnak teherszállitmányként a csendőrségi javadalmazás terhére. Ezen mállának a vasuthoz vagy gözhajóhoz, valamint onnan való szállításáért métermázsánként egy korona számítható fel. (Ilsz. 147/3.)

Podgyász-szállításra való igénye a nőtlen legénységnek. Áthelyezések, tartós vezénylések, felvagy leszerelések alkalmával a nőtlen legénység vasuton vagy gözhajón 50 kilogramm kézi podgyászt vihet magával a kincstár terhére. (Ilsz. 47/2.)

Polgári egyének vezetése alatt a szolgálat mikénti teljesítése. L. Szolgálat teljesítése polgári hivatalnokok vezetése alatt.

Polgári menetjegyek váltása csendőr legénység által. L. Menetlevél.

Politikai egyletekben való részvétel. L. Részvétel politikai egyletekben.

Politikai vitatkozás csendőrök által. Politikai vitatkozásba vagy hasonnemű fejtegetésekbe és szolgálati vagy ezt érintő ügyeknek, különösen avatatlank előtt megbeszélésébe bocsátkozni, valamint bajtársiatlan nyilatkozatokkal a jó egyetértést zavarni a csendőröknek szigoruan tilos. (Á. sz. h. I/4.)

Poloska kiirtása. L. Rovarok kiirtása.

Porcellán iparnál vasárnap is végezhető: kizárólag az égetési munka, egész nap. (14837/92. km. r.)

Portódijköteles levelek átvétele és feladása. Külföldről, díjmentesítés nélkül az őrs címére érkező hivatalos levelek átveendők és a portódijak kifizetendők. Ezen díjak megtérítése, a levélboríték felterjesztése mellett a szárnyparancsnokságtól kérendő. Ha külföldre szóló levelezések fordulnak elő, akkor a kifizetendő portódij, a feladó-vevény alapján, a szárnyparancsnokság által folyósíttatik. (Gku. 24/c.)

Portóköteles levelek portómentesekként való feladása csempészetet, esetleg csalást képez s e szerint büntettetik. (Gku. 24/B. 7.)

Portómentes csomagok sulya. Ilyen csomagok általában csak 20 kilogramm sulyig fogadtatnak el, illetve, ha a küldemény olyan helyre szól, hová csak gyalog- vagy lovas-posta jár, 10 kilogramm sulyig. (Gku. 25/A.)

Portómentes levelek. A portómentesség a levélpostánál általában azon levelekre terjed ki, melyek az állam, illetve a közszolgálat érdekében küldetnek, melyeknek szállítási díját ennél fogva magának a kincstárnak kellene fizetni. (Gku. 24/A.)

Portómentes levelek helyben nem adhatók fel. (Gku. 24/A.)

Portómentes levelek külalakja. Minden portómentes levélnek a hivatalos pecsét lenyomatával vagy ragjegygyel kell lezárva lennie; a boríték címlapjának felső jobb sarkára fel kell írni a küldő nevét (címét.) A boríték alsó balsarkán „Hivatalból”, illetőleg portóköteles címzettekhez intézett hivatalos levelekre: „Közszolgálati ügyben portómentes” irandó. (Gku. 24/B.)

Portómentes levelek külföldre nem adhatók fel. (Gku. 24/B.)

Portómentes levelek magánfelekhez. Portómentesen csak azon magánfelekhez intézett levelek adhatók fel, amelyek a közszolgálat érdekében keletkeztek. (Gku. 24/B.)

Portyázása a lovas járőrnek községben. L. Lovas járőr portyázása községben.

Portyázása a lovas járőrnek rendes viszonyok között. L. Lovas járőr portyázása rendes viszonyok között.

Portyázása a lovas járőrnek tanyákon. L. Lovas járőr portyázása tanyákon.

Portyázása a lovas járőrnek veszélyes viszonyok között. L. Lovas járőr portyázása veszélyes viszonyok között.

Portyázás az örsállomás helyén. L. Örsállomás leportyázása.

Portyázás határszélen. L. Határszéli szolgálat.

Portyázási irány titokban tartása. A járőr által követendő irány, vagyis hogy merre és hova szándékozik menni, senkinek sem mondható meg és ez szoros szolgálati titok gyanánt őrzendő. (A. sz. h. VII/15.)

Portyázás községben. L. Községek portyázása.

Portyázás lóval nem járható helyeken. L. Lóval nem járható helyek portyázása.

Portyázó szolgálat. Amennyiben az örs a hatóságok részéről más különös szolgálattételre nem vétetik igénybe, kötelessége felügyelete körletét az örfjárat beosztás szerint örfjáratonként átportyázni, mely alkalommal a járőrök az előirt rendes szolgálati teendőket végezni tartoznak. Ezen szolgálat nappal és éjjel — még pedig az időjárásra való tekintet nélkül — teljesítendő. A járőrök rendszerint két, de a körülményekhez képest több csendőrből is állanak. A szolgálatba vezényelt csendőr, vagy ha többen vannak a járőrvezető, az előirt szolgálat végrehajtásáért felelős. (Szlgu. 28. §.)

Portyázó szolgálat mikénti teljesítése. Rendes portyázások alkalmával a járőr a kijelölt örfjárat körlet alapos, minden irányban, tehát keresztül-kasul való leportyázására köteles. A járőr általában mindenütt, ahol csak ember tartózkodhatik és mozoghat, megjelenni tartozik. Ily portyázás alkalmával tehát a járőr figyelmének ki kell terjednie mindenre, különösen a lakott és lakatlan helyiségek és tárgyak, nyájak, esztinák, községeken kívül fekvő magánlakók, erdőrészek, nádasok, szőlők s ezekben levő házakra és kunyhókra; a tanyákra pedig fokozott figyelem fordítandó. (A. sz. h. VII/13.) A portyázó csendőr általában minden helyzetben a legnagyobb óvatosságra és minden fő- és mellékkörülménynek higgadt, de gyors megfontolására köteles; egyrészt tartózkodjék minden elhamarkodástól, de másrészt ismerje fel helyesen azon pillanatot, melyben sikerrel léphet fel. Ha a csendőr valami neki gyanusnak látszó dolgot vagy körülményt vesz észre, de annak mibenléte felől még nincsen tisztában, akkor óvatosságból, a kellő tájékozás megszerzése végett a tény helyszínéhez lehetőleg közel és észrevétlenül foglaljon figyelő állást. Mihelyt oly körülmény merül fel, mely miatt a késedelem és beavatkozás veszélyt okozhatna,

rögtön fel kell lépnie, hogy a fenyegető kár vagy hátrány, közbelépése által lehetőleg megakadályoztassék vagy legalább enyhítettessék. (Szlgu. 47. §.) Portyázás közben a csendőrnek minden irányban éber figyelemmel kell lennie és minden neszre, zajra, látható vagy hallható jeladásra, vagy lövésre, kiáltásra vagy segélyhívásra figyelve, az illető irányban kell sietnie, hogy az észlelt okát megtudja. Erdőket, hegytorkolatokat, vizmosásokat, agyag-, homok- és más gödröket és rejtekül szolgálható egyéb zugokat ki kell kutatnia, visszatérőben pedig rendszerint más utat kell követnie. Általában az országutak és más jártaabb utakhoz nem kell ragaszkodnia, hanem mellékutakra, ösvényekre, sőt egészen járatlan helyekre is ki kell térnie. Különösen oly utak és területekre, ahol közbiztonsági zavarok gyakrabban fordulnak elő, a járőrök által lehetőleg gyakran portyázandók át és megfelelő pontokon lesállítások is tartandók. (Szlgu. 48. §.)

Portyázó szolgálatnál az irány betartása. A csendőrnek rendes portyázásoknál az előírt portyázási iránytól alapos ok nélkül eltérnie nem szabad. Ha azonban ezen szolgálat közben, készülöben levő, vagy már elkövetett büntetendő cselekménynek jut tudomására, nem csak jogosítva van, de kötelessége is az előírt irányt, a kérdéses bűncselekmény megakadályozása, illetőleg kinyomozása céljából, a szükséghez képest megváltoztatni; ily esetekben azonban erről az őrsparancsnokságnak szolgálati jeggyel, esetleg távsürgöny vagy távbeszélő útján, ha csak lehet, mielőbb jelentés teendő. Elrendelt üldözéseknél vagy nyomozásoknál az irány csakis általában jelölhető meg, minthogy a csendőrt csak az utközben tett észleletek és felfedezések vezethetik célhoz. (Szlgu. 48. §.)

Posta a mezei közös dülő utakon mindig szállítható. (Mgt. 38. §.)

Posta- és kiadókönyv az őrsökön két példányban vezetendő. Az egyik posta- és kiadókönyv a

hivatalból portómentesen postán továbbítandó közönséges levelek, ajánlott levelek, értéknylvánítással el nem látott (irat) csomagok és táviratok feladására, a másik pedig a helybeli parancsnokságok és hatóságok részére való hivatalos küldemények átadására szolgál. A postára feladandó hivatalos küldemények átadására szolgáló posta- és kiadókönyv a küldeményfajoknak megfelelő négy részre osztandó és az illető rész tartalmát jelző szélzet-irattal ellátandó. A legénység számára postán érkezett pénzek és értékűldemények a helyben kézbesítendő küldeményekről vezetendő helyi postakönyvbe pontosan bevezetendők és az illetőnek átvételi elismervény mellett kézbesítendő. (Gku. 26/1—2.)

Posta- és távirda segédtszti tanfolyamokra való jelentkezés. Igényjogosult altisztek, akik a kezelés körébe vágó alsóbbrendű tisztviselői állomások elnyerésére jogosító igazolvánnyal bírnak, a posta- és távirda segédtszti tanfolyam hallgatására jelentkezhetnek és amennyiben zsoldjuk élvezetében meghagyhatók nem volnának, a tanfolyam tartamára 1 korona 60 fillér napidíjat élveznek. (18479/93. km. r. -- 14627/93. km. r.)

Postahivatalnál csendőrök bemutatása. L. Csendőrök bemutatása a postán.

Postahivatalnál őrsparancsnok bemutatkozása. L. Őrsparancsnok bemutatkozása a postahivatalnál.

Postai állások igényjogosultak számára. Az igazolvánnyal bíró altisztek a posta-, távirda- és távbeszélőnél a *mozgó- és kalauzpostakisérői, mérlegelő szolgái és távirdavonalőri* állásokra igénynyel bírnak. Az ezen állásokra jelentkező igényjogosult altisztek 1 korona 60 fillér napidíj mellett hat havi próbaszolgálatra vétetnek fel s azután rendes posta- és távirda szolgálká neveztetnek ki és számíthatnak arra, hogy később 800—1000 korona évi fizetéssel, természetbeni ruházattal és 120—200 korona lak-

pénzzel javadalmazott altisztekké léptettetnek elő. (18479/93. km. r. — 14627/93. km. r.)

Postai küldemények felbontása. L. Levelek felbontása.

Postajegyek hamisítása. L. Bélyeghamisítás vétsége.

Postajegyek utánzása, vagy ilyenek forgalomba hozatala nem bérmentesítési célokra, kihágás (1897. XXXVII. t.-c. 2. §.) *Kir. járásbiróság.*

Postakocsisok felügyelése. Járőrszolgálat alkalmával felügyelendő, hogy a kariol és személyszállításra be nem rendezett küldönc postakocsikra utasók fel ne vétessenek és hogy az ilyen kocsik csárdáknál hosszabb időre meg ne állapodjanak. Az észlelt szabálytalanságokról az előljáró szakaszparrancsnokságnak jelentés teendő. (32350/87. hm. r.)

Postaküldemények átvétele. Az örsökön közönséges és ajánlott levelek bármely csendőr által meghatalmazás nélkül, de átvételi könyvvvel vétetnek át. Pénzes levelek, csomagok és postautalványok a postán egyidejűleg megjelenő két csendőr egyénnek, — akik az átvételt mindketten aláírásukkal igazolni tartoznak — szintén meghatalmazás nélkül és átvételi könyv mellett adatnak ki. (Gku. 26/4.)

Postaküldemények feladása. L. Posta- és kiadókönyv.

Postaüzemnél vasárnap is végezhető: az üzemnél előforduló ipari munka, egész nap. (14937/92. km. r.)

Pótelőirányzat ruházati- és lőszerelvényi cikkekről. L. Ruha- és lőszerelvény utólagos előirányzása.

Pótkávé- és katangszárító iparnál vasárnap is végezhető: azon munka, mely ősszel a répa vagy gyöker feldolgozására és szállítására elkerülhetetlenül szükséges — egész nap. (14837/92. km. r.)

Pótmagánvádoló: az a sértett, aki hivatalból üldözendő bűncselekmény esetében, ha a kir.

ügyesség a vád képviselőjét megtagadta, vagy a vádat elejtette, a vád képviselőjében eljárhat.

Pótzsoldjegyzék. L. Zsoldjegyzék.

Pózna beszerzése. L. Vivásgyakorlathoz szükséges eszközök beszerzése.

Pöcegödrök tisztítására fennálló szabályok megszegése: közegészség elleni kihágás. (Kbt. 125. §.)

Próba csendőr. A csendőrséghez felvett minden egyén 12 hónapig próbaszolgálatot tartozik teljesíteni, melynek első 4—6 havában kizárólag elméleti oktatásban részesül. Csak ha a 12 hó elteltével csendőrségi szolgálatra minden tekintetben megfelel, vétetik fel véglegesen a csendőrség állományába. Ezen egyéneket nevezik próba-csendőröknek. A próba-csendőr, amennyiben a csapatnál nem birt altiszti rendfokozattal, véglegesítéseig a csendőrségnél sem visel altiszti jelvényt (csillagokat).

Próba-csendőr első írásbeli feladata. L. Írásbeli első feladata a próba-csendőrnek.

Próba-csendőr életleírásának megőrzése. L. Írásbeli első feladata a próba-csendőrnek.

Próba-csendőr évi zsoldja: 800 korona.

Próba-csendőr közétkezési betéte. L. Közétkezési betéte a szolgálatot nem teljesítő legénységnek.

Próba-csendőr közigazdálkodási bizottsági tag nem lehet. L. Közigazdálkodási bizottság.

Próba-csendőr közigazdálkodási osztaléka az első kiképzés alatt. L. Próba-csendőrök közigazdálkodása.

Próba-csendőr magán ruházata. Az őrsparrancsnok köteles arra ügyelni, hogy a próba-csendőr véglegesítéseig polgári ruhájának birtokában legyen, mivel ha az ilyen egyén próba szolgálati idejének tartama alatt a csendőrségből kilép, a saját ruházatával ellátva bocsáttatik el. (Gku. 41. §.)

Próba-csendőr (gyakorlati szolgálatot teljesítő) évi zsoldja: 800 kor. (A tanosztályban napi 2 kor. 06 f.)

Próba-csendőrök közigazdálkodása. Az első elméleti kiképzés alatt álló próbacsendőröknek a közigazdálkodásból osztalékra nincsen igényük. (Á. sz. h. XVI/8.) A tanosztály-parancsnokságoknál a próba csendőrök részére külön vezetett közigazdálkodásban elért megtakarítások ezen közigazdálkodás törzsvagyonának — mely a konyhaberendezési tárgyakból áll — beszerzésére és fentartására fordítandó. (Á. sz. h. XVI/9.)

Puskának katonához nem illő módon való használata. L. Fegyverek katonához nem illő módon való használata.

Pusztát határoló élőfák lopása. L. Élőfák lopása, melyek pusztát határolnak.

R

Rabilleték. L. Vizsgálati fogságba helyezettek illetei.

Rabkiséreti illetek. Fogoly vagy rabkiséretnél vasut vagy gőzhajó használandó. Ha ilyen összeköttetés nincsen és a távolság 15 méternél nagyobb vagy a fogoly menetképtelen, vagy ha egyéb körülmények kívánják, előfogat veendő igénybe. Foglyok kísérésekor a járásörmistert és az örmestert naponta két korona, az örsvezetőt és csendőrt naponta 1 korona 40 fillér vezénylési pótdíj illeti meg. (Illsz. 105/2. B.)

Rabkiséretnél követendő eljárás. Minden bíróság (esetleg államügyészség vagy más hatóság), mely valamilyen fogolynak a csendőrség által való kísérése iránt intézkedik, köteles a kíséreti parancsnokot a felmerülhető kíséreti és a csendőrök visszautazási költségére szükséges pénzzel, továbbá egy kísérő levéllel ellátni, melynek a szállítás és a foglyok élelmezésének módját, valamint a kiszolgáltatott

pénzösszeg megjelölését kell tartalmaznia: Ha a kíséret örsről-örsre történik, akkor a kíséretvezető, az átvételi elismervénnyel igazolt előfogati díjakat, esetleg vasuti, hajó és egyéb költségeket az utazási naplóba bevezeti és az okmányokat a maradék összeggel a foglyokat továbbítandó kíséretnek átadja, míg az okmányok és esetleges pénzmaradvány végre az átvevő kezeihez jut. Minden felváltásnál a pénzmaradvány átadása az átadó és átvevő által az utazási naplóban elismerendő. Az esetleg illetékes vezénylési pótdíj szintén a kapott előlegből fedezendő; ennek felvétele az utazási naplóban elismerendő. Ha a fogoly rendeltetési helyén való átadásánál a kíséretnek még követelése volna, ez, átvételi elismervény mellett, az átvevő hatóság által megtérítendő. Ha azonban a foglyok közvetlenül kísértetnek rendeltetési helyükre (minek a kíséreti levélben kimondva kell lenni), akkor az örkiséreti parancsnok a megérkezésnél a foglyokat azonnal átadja, a kíséreti levelet és utazási naplót azonban megtartja, az utóbbit az örkiséret visszautazási költségeivel kiegészíti és örsére való megérkezése után a számlát azonnal azon hatóságnak adja át, honnan az előleget kapta. Vasuton, gőzhajón és előfogaton az örkiséret az utazási költségeket a katonai árszabás szerint fizeti, a polgári foglyok után pedig vasuton egy polgári harmadosztályu és gőzhajón egy polgári fedélzeti jegy fizetendő. (Illsz. 105/3.)

Rablás büntette. Elköveti: aki idegen ingó dolgot annak birtokából vagy birlalatából, ez vagy más jelenlevő ellen alkalmazott erőszakkal vagy fenyegetéssel azon célból vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa. (Btk. 344. §.) Rablás büntettét képezi továbbá: ha a tetten kapott tolvaj, a lopás véghezvitele vagy a lopott tárgy megtartása végett, erőszakot vagy fenyegetést használ (Btk. 345. §.); ha a lopás oly módon követtetik el, hogy véghezvitele céljából valamely személy öntudatlan vagy vé-

delmére képtelen állapotba helyeztetik. (Btk. 346. §.)
Kir. törvényszék.

Rablás katonai személyek által. L. Hadicikkek XXXII. cikk.

Rablóüldözések alkalmával teendő jelentések. Rabló üldözések, nagyobb nyomozások vagy kiküldetések alkalmával minden 2—3 napban rövid jelentés teendő a szakasziparancsnokságnak, mely esetleg irónnal is írható. (Á. sz. h. VII/35.)

Ragályos betegségben elhalt legénység ruházata. L. Elhalt legénység ruházata és szerelvénye.

Ragályos betegségben elhullott állatokkal való eljárás. Ragályos betegségben elhullott vagy leölt állatok hullája, továbbá ily állatok hulláinak azon része, melyek a betegség elhurcolására alkalmas (hus, bőrök, belek, szarvak, körmök stb.) végre az alom trágya és az állatok hulladéka — alkalmas módon, veszélyt nem okozva, ártalmatlanná teendők. (Árt. 34. §.) Ennek megszegése kihágás. (Árt. 153. §.) *Közigazg. hatóság.*

Ragályos betegségben gyanus lovakkal való eljárás. Ragályos betegségben gyanus lovak haladéktalanul elkülönítendők, szigorú állatorvosi felügyelet alá helyezendők és más lovakkal nem érintkező külön ló ápolóval látandók el. Egyébként a honvédség lóügyeire vonatkozó szabályok 3., 4., 5., 6. és 7. §-ainak határozványai szigorúan szem előtt tartandók. (Kh. 65. p.)

Ragályos betegségben levő állatok behozatala. Ragályos betegségben levő vagy annak gyanujában álló állatnak külföldről való behozatala vagy az országon való átvitele tilos. (Árt. 4. §.)

Ragályos betegségben levő állatok elkülönítése. Ragályos betegségben levő, annak gyanujában vagy fertőzés gyanujában álló állatok elkülönítendők, őrizet és megfigyelés alá veendők. Az ilyen állatoknak a kijelölt helyet elhagyni vagy más állatokkal érintkezni nem szabad. (Árt. 29. §.)

Ennek megszegése kihágás. (Art. 153. §.) *Közigazg. hatóság.*

Ragályos betegségben levő állatok használata. Ragályos betegségben, annak gyanujában vagy fertőzés gyanujában levő állatok és nyers-termé-nyek, nem különben oly tárgyak használata, értékesítése és forgalomba hozatala, melyek ilyen állatokkal érintkezésbe jöttek, vagy melyek a ragadós betegség elhurcolására alkalmasak, korlátozandó. A ragályos betegség iránt fogékony vagy oly állatok forgalma, melyek a betegség elhurcolására alkalmasak, szintén korlátozandó. (Árt. 30. §.) Ennek megszegése kihágás. (Árt. 153. §.) *Közigazg. hatóság.*

Ragályos betegségben levő állatok nyers-terményeinek használata és forgalomba hozatala. L. Ragályos betegségben levő állatok használata.

Ragályos betegségek az állatoknál. L. Állatok ragadós betegségei.

Ragályos betegségek embereknél: kolera, trachoma, hasi- és hűteges hagymáz, hörghurut, kanyaró, járványos gerinc-velő gyulladás, vérhas, vö heny, fültő mirigylob és hólyagos himlő. (Illsz. 45/1.)

Ragályos betegség esetén az állatokra vonatkozó tilalmak. Ragályos betegség kitörésekor, vagy ily betegség gyanuja esetében, a község területén a különböző istállókból való állatok közös legeltetése, továbbá a közös használatra szánt kutak, itatók és usztatók használata és a beteg vagy gyanus állatoknak nyilvános vagy közös utakon való forgalma; nemkülönben a kutyák kóborlása tilos. (Árt. 31. §.) Ezek megszegése kihágás. (Árt. 154. §.) *Közigazg. hatóság.*

Raktárak kötelessége etető és lerakó helyek tekintetében. L. Korcsmarosok.

Rang jogtalan használata kihágást képez. (Kbt. 44. §.) *Közigazg. hatóság.*

Rágalmazása a csendőrnek. L. Csendőr megsértése.

Rágalmazásért a bünvádi eljárás hivatalból a következő esetekben indítandó meg: 1. ha hatóság vagy annak küldöttsége ellen; 2. ha közhivatalnok ellen hivatali kötelességére vonatkozólag állítottatott olyan tény, mely valódisága esetében bünvádi vagy fegyelmi büntetést vonna maga után; 3. ha a rágalmazás a közös hadsereg, a haditengerészet, a honvédség vagy pedig ezeknek valamely önálló része ellen követtetett el. (Btk. 270. §.)

Rágalmazás katonai személyek által. L. Hadicikkek XXXV. cikk.

Rágalmazás vétsége. Elköveti: aki valakiről többek jelenlétében vagy több — habár nem együtt levő — személy előtt, olyan tényt állít, mely valódisága esetén az ellen, a kiről állítottatott, a büntető eljárás megindításának okát képeznél, vagy azt a közmegvetésnek tenné ki (Btk. 258. §.); aki a rágalmazó állításokat nyomtatvány vagy nyilvánosan kiállított képes ábrázolat által tette közzé vagy terjesztette (Btk. 259. §.); aki mást valamely hatóság előtt büntethető cselekmény elkövetésével vádol, ha vádja valótlannak bizonyul és a hamis vád büntette vagy vétsége fenn nem forog. (Btk. 260. §.)

Kir. járásbiróság.

Rágalmazó állítás nyomtatvány útján való közzétételével való fenyegetés. L. Fenyegetés.

Rákfogás tilalmi időszaka. L. Halásznaptár.

Rák mérete. L. Halásznaptár.

Rák tilalmi időben és legkisebb méreten aluli fogása. Mesterséges tenyésztés vagy más vízbe való áthelyezés végett a rákok, hatósági engedéllyel, tilalmi időben és a legkisebb méreten alól is foghatók. (Ht. 22. §.)

Ráolvasással való üzletszerű foglalkozás: közrend elleni kihágás. (Kbt. 79. §.) *Kir. járásbiróság.*

Reggeli. L. Közétkezés meghatározása.

Reggeli jelentés örsszemlék alkalmával. L. Jelentkezések örsszemlék alkalmával.

Rendeletetek ismerete. L. Törvények ismerete.

Rendelet megrongálása. A hatóság által nyilvánosan közzétett rendeletnek szándékos megrongálása, olvashatatlanná tétele vagy leszakítása: közcsend elleni kihágás. (Kbt. 47. §.) *Közigazg. hatóság.*

Rendelkezési jog a tömegbeli tárgyak fölött. L. Tömegbeli tárgyak feletti rendelkezési jog.

Rendeltetése a csendőrségnek. L. Csendőrség rendeltetése.

Rendes portyázás. L. Portyázó szolgálat.

Rendes szolgálati teendői a csendőrnek. A csendőrség rendes szolgálati teendői, a melyeket minden szolgálatban álló vagy szolgálatilag fellépő csendőr minden adandó alkalommal végezni tartozik, a következők: 1. Minden büntetendő cselekményt (büntettet, vétséget vagy kihágást), amennyiben az lehetséges, közbelépés által meggátolni, véghezvitt büntetendő cselekmények felől tudomást szerezni, azokat nyomozni, kideríteni és az illetékes hatóságnak feljelenteni; mindennemű bűncselekmény elkövetőit kipuhatolni, a törvények áthágását figyelmeztetni, meginteni, megbüntetés végett feljelenteni, illetve a tetteseket és részeseket, előirt esetekben elővezetni, illetőleg elfogni és az illetékes hatóságnak átadni; 2. a védtörvényben és a honvédségről szóló törvényben (1889. VI. és 1890. V. t.-c.), továbbá büntető határozatokat tartalmazó egyéb törvényekben és szabályrendeletekben foglalt rendelkezéseket és tilalmakat illetőleg: a tilalmakat áthágni készülöket vagy megkisérlöket figyelmeztetni, illetve az áthágásokat megakadályozni, az áthágókat, illetve a törvényellenes mulasztásban találtakat pedig feljelenteni, az első pontban jelzett esetekben elfogni, illetőleg elővezetni és az illetékes hatóságnak az elfogást vagy elővezelést indokoló tényvázlattal átadni; 3. a közbiztonságot, rendet és csendet zavaró minden népcsoportosulást vagy összecsoportulást megakadályozni, szétoszlásra felhívni, szétoszlatni, a főcinkosokat, bujtogatókat kideríteni és a vétkesekkel szemben szabályszerűen eljárni; 4. a

személy- és vagyonbiztonságot megtámadás és erőszakoskodás ellen lehetőleg megvédeni és a személy- és vagyonbiztonságot veszélyeztetők ellen az 1. pont szerint eljárni; 5. tüzesetek, bárhol talált holttestek, az ember életét, testi épségét vagy nagyobb mérvben a vagyont sértett balesetek, elemi csapások vagy veszélyek felől tudomást szerezni, a tényállást kideríteni, a szükséghez képest eljárni és az illetékes hatóságnak a tapasztaltak és a tett intézkedések felől jelentést tenni; 6. közutakon, tereken és csődüléseknél alkalmával, melyek a közrendet és közbiztonságot veszélyeztető jellegű öltönek, továbbá tűzvész, árvíz és egyáltalában minden közveszély színhelyén: a közbiztonságot, csendet és rendet fenntartani és helyreállítani, kihágásoknak és rendtelenségnek elejét venni, az előidézők és résztvevők, valamint az ellenszegülők irányában az 1-ső pont értelmében eljárni; 7. a személy- és vagyonbiztonság érdekében és a szerencsétlenségeknek megakadályozására fennálló szabályoknak megtartása fölött őrködni és az e részben észlelt áthágásokat, mulasztásokat és hiányokat illetékes helyen feljelenteni; 8. mindennemű házalásra felügyelni, nem engedélyezett házalást meg nem tűrni és az engedély nélkül, tilos módon vagy tilos tárgyakkal házalóval szemben szabályszerűen eljárni; 9. utasokat kérésükre, amennyiben az a szolgálat hátránya nélkül tehető: kétes biztonságu utvonalakon elkísérni; 10. katonai szökevényeket és magukat gyanús körülmények között kellőképen igazolni nem tudó katonákat elfogni és a legközelebbi közös hadseregbeli, illetőleg honvédparancsnoksághoz bekísérni; 11. újonc-szökevényeket elfogni és a közigazgatási hatóság elé állítani; 12. nyomozó levéllel üldözött vagy oly egyéneket, kik ellen elfogatási parancs van kibocsátva, elfogni és az illetékes hatóságnak átadni, továbbá a kóborlókat, kémeket, rendőri felügyelet alá helyezett és kiutasított személyeket, szabadon bocsátott és feltételeken szabadságolt

fegyenceket és kötött menetlevéllel kiutasítottakat, kiknek felügyelésére a közigazgatási vagy rendőri hatóság a csendőrséget felhívta: éber figyelemmel kísérni és velük szemben az eredményhez képest szabályszerűen eljárni; 13. erősítésekre, nyilvános közlekedési eszközökre és tárgyakra, u. m.: vasutakra, távirda- és telefon huzalokra, közutakra, az országutak és más utak mellett vagy köztereken levő fákra és más ültetvényekre, csatornákra, vízszabályozási töltésekre és művekre, zsilipekre, hidakra, továbbá nyilvános kutakra és emlékszobrokra, állami, megyei és községi határjelekre és címtáblákra, különösen a határszéleken éber figyelmet fordítani, a mindezekben észlelt károkat és rongálásokat, különösen a vasutak, gőzhajók és más közlekedési eszközök körül talált hiányokat az illető hatóságoknak bejelenteni, s az ily nyilvános intézetek, építmények és ültetvényekre nézve fennálló szabályok ellen vétőkkel szemben szabályszerűen eljárni; 14. mindennemű közlekedési vonalaknál és utaknál gondoskodni arról, hogy a forgalmi összeköttetés és zavartalan használat meg ne akadályoztassék és különösen arra felügyelni, hogy mindenki az utrendészet, nemkülönben a folyam- és vízrendészet szabályaihoz alkalmazkodjék; az ezen szabályok ellen figyelmeztetés után is vétőkkel szemben szabályszerűen eljárni, illetőleg az ellenszegülőket a legközelebbi rendőrhatalósághoz elővezetni; 15. a községi éjjeli öröket portyázás alkalmával ellenőrizni, az ez irányban mulasztással terheltet feljelenteni és a hatóságilag szabályozott zárórák betartását ellenőrizni. — A csendőr a fent elősorolt esetekben, a körülményekhez képest, figyelmeztetést, megintést, feljelentést, elfogást, szükség esetében megbilincselést alkalmaz. (Szlgu. 27. §.)

Rendezetlen pénzügyi viszonyok a csendőrnél. L. Pénztakarítás.

Rendezett tanácsu városok területén való nyomozás. L. Nyomozás rendezett tanácsu városok területén.

Rendjel jogtalan használata: kihágást képez. (Kbt. 45. §.) *Közigazg. hatóság.*

Rendkívüli események az illetékes hatóságoknak azonnal bejelentendők. (Szlgu. 25. §.)

Rendkívüli események bejelentése. Rendkívüli események az illetékes hatóságnak haladéknélkül bejelentendők. (Szlgu. 15. §.) A járőr minden fontosabb vagy rendkívüli eseményt az őrsparancsnokságnak, ez pedig a csendőr járásparancsnokságnak a legrövidebb úton (lehetőleg távirat vagy távbeszélő útján) bejelenteni köteles. Nevezetesen bejelentendő: *a)* fegyverhasználat; *b)* csendőr egyének elhalálása, megsebesülése, megszökése; *c)* csendőrök őrizetében levő foglyok elhalálása; *d)* nagyobb mérvű fegyelmi zavar, vagy csendőrök által elkövetett súlyos természetű büntetendő cselekmény; *e)* csendőrlaktanya leégése; *f)* határsértés az ország határán; *g)* főbb közlekedési vonalakon, ugymint vasutakon, állami utakon és nagyobb hidakon beállított közlekedési akadály, ha annak elhárítása hosszabb időt igényel; *h)* lázadás; *i)* hatósági közegek elleni súlyos erőszak vagy veszélyes izgatás — csoportosulással; *j)* magánosok elleni erőszak nagyobb csoportok által; *k)* veszélyes jellegű politikai vagy társadalmi (sociális) mozgalom; *l)* oly közveszély vagy súlyos következményű baleset, mely az emberek életét, testi épségét vagy vagyonát nagy mérvben veszélyezteti; *m)* pénzhamisító szövetség felbukkanása; *n)* gyilkosság vagy veszélyes merénylet; *o)* lopás — 4000 korona értéken felül, vagy ha állami illetve közigazgatási hivatalos helyiségben történt betörés; *p)* rablás — fegyveres csavargók által elkövetve, vagy egyébként veszélyes következményekkel egybekötve; *r)* gyújtogatás, ha rövid időközökben ismétlődik és a lakosságot izgalomban tartja; *s)* általában közveszélyű vagy közfeltűnést keltő bűncselekmény. Az m-től s-ig felsorolt események azonban csak azon esetben jelentendők az őrsparancsnok által, ha a tettes ismeretlen, vagy az

őrs megerősítése, avagy nagyobb nyomozás megindítása szükségeltetik. — A csendőr járásparancsnok az a)–l) alatt felsorolt eseteket a szakasziparancsnokságnak (lehetőleg távirat vagy távbeszélő útján) az esetleg tett intézkedések felemlítése mellett, sürgősen bejelenti; az m)–s) alatti eseményeket pedig csak azon esetben jelenti, ha szükséges, hogy az illető őrs a csendőr járás- vagy a szakasziparancsnokság által megerősíttessék. (Függ. I.) A halálos kimenetelű fegyverhasználat, csendőrségi egyének megtámadása vagy megsebesülése, lázadás, veszélyes izgatás csoportosulással (mely egyszersmind összpontosítást is tett szükségessé), veszélyes jellegű mozgalom, nevezetesen a különféle okokból keletkező sztreikok továbbá fegyveres csavargók felbukkanása, pedig már a helyszínről az őrsparancsnok vagy a járőrvezető által a belügyminiszterium csendőrségi ügyosztályának és a csendőrségi felügyelőségnek is jelentési úrlapon bejelentendő. (64323/906. III. bm. r.)

Rendkívüli eseteknél közlekedési eszközök használata. L. Közlekedési eszközök használata rendkívüli eseményeknél.

Rendőri hatóságok: 1. a székesfővárosban a m. kir. államrendőrség (a főkapitányság és a kerületi kapitányságok), törvényhatósági joggal felruházott — valamint rendezett tanácsú városokban a városrendőrség, a vármegyék jáásaiban a főszolgabíró-ság, a községekben a községi előljáróság; 2. állásuknál fogva ezen hatóságok főnökei, vezetői; 3. ezen hatóságoknak azon tagjai is, kik a bűnügyi nyomozásokban önálló intézkedésre vannak jogosítva. (Szlgu. 92. §.)

Rendőri hatóságok által a csendőrség igénybevétele. L. Csendőrség igénybevétele a rendőri hatóságok által.

Rendőri közegek: a m. kir. államrendőrség, városi rendőrség, főszolgabíró-ság és községi előljáróságoknak alárendelt rendőrségi hivatalnokok és az

állami, törvényhatósági, városi és községi rendőrök, valamint a m. kir. csendőrségnek szolgálattételre a csendőr-örsökre vagy különítményekhez beosztott altisztjei és legénysége. (Szlgu. 92. §.)

Rendőri Közlöny. L. Nyomozó levelekkel való eljárás.

Rendőri Közlöny kezelése. L. Nyomozó levelekkel való eljárás.

Rendőrkapitányokkal való érintkezés. L. Nyomozás rendezett tanácsu városok területén.

Rendőr-legénység szolgálatteljesítésére vonatkozó megfigyelés. L. Nyomozás rendezett tanácsu városok területén.

Rendőrségi egyén által elkövetett bűncselekmény nyomozása. L. Nyomozás csendőrségi egyén által elkövetett bűncselekmény esetében.

Rendreutásítások alkalmával követendő eljárás. L. Csendőr magatartása előljárókkal szemben.

Régi bünesetek nyomozása. L. Ki nem derített bünesetek ügyiratainak kezelése.

Részeg állapotban botrányt okozva nyilvános helyen való megjelenés: közrend elleni kihágás. (Kbt. 84. §.) *Közigazg. hatóság.*

Részeg csendőrrel követendő eljárás. L. Csendőr erkölcsi hibái.

Részegekkel követendő eljárás. Részeg egyének irányában, ha egyébként büntettet, vagy vétséget nem követtek el, csak akkor szabad szolgálatilag fellépni, ha ennek mellözése által nagyobb botrány, veszély, vagy érzékeny kár állhatna be, vagy idézethetnék elő; miért is azokkal szükség nélkül tárgyalásokba, vagy szóvitába bocsátkozni tilos. Részegekkel a csendőr csak közvetve, rokonaik, barátaik, vagy polgártársaik által igyekezzék hatni, hogy t. i. azok által lecsillapittassanak és a közönség köréből eltávolíttatván, oly helyre vezettessenek, hol közbotrányt, vagy veszélyt nem idézhetnek elő. (Á. sz. h. VII/42.)

Részegeknek ital adása, szeszes italok kimérésével iparszerűleg foglalkozók vagy megbízottjaik által: közrend elleni kihágás. (Kbt. 85. §.)

Részletes áttekintési ellenlajstrom. L. Élelmezési állomány nyilvántartása.

Részletes áttekintési lajstrom. L. Élelmezési állomány nyilvántartása.

Részletre eladása értékpapiroknak. L. Értékpapiroknak részletre való eladása.

Részrehajlatlan nyomozás. L. Nyomozás részrehajlatlansága.

Részvétel engedélyezett, nem politikai egyletekben. Ha a csendőr ilyen egyletekben akar részt venni, erre előzetesen engedélyt kell kérnie. (Szlgsz. 7/45.)

Részvétel képviselő-testületekben. A csendőrök a képviselő-testületekben való esetleges választási jogukat, amennyiben ez az országos törvények szerint egyáltalában megengedhető, csak meghatalmazott útján gyakorolhatják. Csendőrök azonban egyáltalában nem választhatók, hasonlóképen nem működhetnek mint a községek és törvényhatóságok tagjai, még akkor sem, ha a tagság őket választás nélkül is megilletné. (Szlgsz. 7/47.)

Részvétel nyilvános gyülekezetekben és tüntetéseken. A katonai fegyelem fogalmával össze nem egyeztethető, hogy a csendőr politikai színezetű nyilvános gyülekezetekben, vagy tüntetéseken részt vegyen. Ily részvétel a csendőrnek különösen tilos. (Szlgsz. 7/46.)

Részvétel politikai egyletekben. Ilyenekben, legyenek azok hatóságilag engedélyezettek vagy sem, a csendőrnek semmiképen és semmiféle minőségben részt venni nem szabad. (Szlgsz. 7/43.)

Részvétel titkos társulatokban. Ha a csendőr ilyen társulatokban részt vesz, ez bünfenyítő eljárást von maga után.

Rizs beszerzése. L. Élelmi cikkek nagyban beszerzése.

Robbanó anyagok, vagy könnyen meggyulladó anyagok készítésére, tartására, őrzésére, elárusítására, elszállítására, vagy alkalmazására vonatkozó szabályok megszegése: testi épség elleni kihágás. (Kbt. 109. §.) *Közigazg. hatóság.*

Robbanó töltények durrantása. L. Lövési tilalom.

Román határon való átlépés. A román határvonalon az ország területére való lépés, vagy az abból való kilépés csak arra jogosító Határszéli uti igazolvánnyal van megengedve. Ezen rendelkezés megszegése kihágást képez. (70.000/94. bm.) *Közigazg. hatóság.*

Román határszélen való közlekedés állami, megyei és községi alkalmazottak által. L. Állami alkalmazottak közlekedése a román határszélen.

Romániából behozott állatok hajítására kijelölt utak. L. Állatbehozatalra kijelölt utak.

Rongyos ágynemű nem türendő a laktanyában. L. Ágynemű gondozása.

Rossz bánásmód lovakkal. L. Lóval való rossz bánás.

Rossz hirben álló csárdák megfigyelése. L. Gyanus helyiségek megfigyelése.

Rossz hirben álló nőszemélyekkel való barátkozás. L. Rosszhirű személyekkel való érintkezés.

Rossz hirben álló személyek a laktanyában látogatást nem tehetnek. L. Rosszhirű személyekkel való érintkezés.

Rosszhirű személyekkel való érintkezés. Rossz hirben álló férfi- vagy nőszemélyekkel való bizalmas érintkezés tilos. Ily személyeket a csendőrlaktanyában látogatóként fogadni, vagy megengedni, hogy azok mások által bevezetessenek — tilos. (Szlgu. 10: §.) Feslett életű, rosszhirű nőszemélyekkel való barátkozás, vagy szerelmi viszony folytatása, avagy ágyas tartása, esetleg vadházasság folytatása a csendőrnek szigorúan tilos és ha ilyenekkel megintés, vagy fenyegetés dacára sem hagy fel, a tesztületből eltávolíttatik. (Á. sz. h. X/9.) Csöcselék-

néppel, vagy korhely egyénekkel való minden érintkezés (kivéve szolgálatilag) tilos a csendőrnek. (Á. sz. h. I/8.)

Rosszullét esetében követendő eljárás. Rosszullét esetében kevés étel fogyasztandó, szeszestől óvakodni, melegen öltözködni és az ugynevezett házi szerektől tartózkodni kell. Kellemetlen érzések gyakran, szabad levegőben való mozgás következtében megszűnnek, míg a szobában való benmaradás és félénk töprengés által a rosszullét súlyosbodik. Súlyosabb rosszullétnél orvosi segély veendő azonnal igénybe. (Eá.)

Rothadó anyagok városban, vagy községben, hatósági tilalom ellenére, házban, udvarban, vagy annak közelében, nagyobb mennyiségben való összegyűjtése: közegészség elleni kihágás. (Kbt. 125. §.) *Közigazg. hatóság.*

Rovarok kiirtása. Bolhák ellen legjobb óvszer az ágynemű és ruházat kiporolása, rovarpor felhintése és fehérnemű-váltás. Poloskák ellen a szoba falai és a butorzat de különösen az ágyak, gyakran, behatóan megvizsgálandók és ez alkalommal nemcsak az élő állatok, hanem tojásaik is kipusztítandók, mi forró vízzel való leforrázás által érhető el. A fejtetű a hajzatnak lenyirása és gyakori fésülése, valamint a fejnek alapos mosása által távolíttatik el. A lapostetű miatt orvosi segélyhez kell folyamodni. Ruhabetű miatt a ruházat és fehérnemű fertőtlenítés alá bocsájtandó. (Eá.)

Rövidre kötése a lovaknak. L. Lovak rövidre kötése.

Ruha- és fegyverzeti könyvecske lezárása. L. Ruházati cikkek elkönyvelése.

Ruhadarabok készítése finomabb anyagból. A 3 éven túl szolgáló csendőr-legénységnek megvan engedve, hogy a rendszeresített finomabb anyagból készült magánegyenruhát viselhessen, de csak kizárólag szolgálaton kívül és teljesen szabály-

szerűt. (Á. sz. h. III/9.) Magán (extra) sapka, celluloid-csillag és nyakszegély viselése pedig, minden csendőr egyénnek meg van engedve. (Á. sz. h. III/10.)

Ruhadarabok mennyisége. Minden két éven felül szolgáló csendőrnek lehetőleg el kell látva lennie egy téli köpeny, egy dolmány, 2 kalap, 3 zubbony, 3 pantalló, e között egy nyári és egy használt pantallóból készült csizma-nadrág, illetve lovascsendőrnek 2 pantalló és 2 bőrös-nadrág és minden csendőr egyéntől megkövetelendő, hogy magát lehetőleg 6 ing, 6 gatyá, 6 zsebkendő, 6 pár nyári és 4 pár téli kapca, valamint 2 pár téli és 2 pár nyári csizmával vagy cipővel lássa el. (Á. sz. h. III/8.)

Ruhadarabok névvel való ellátása. A csendőr minden egyes ruhadarabján a tulajdonos nevének fel kell írva lennie. A fehérnemű megfelelő jegyzéssel látandó el. A zubbonyban a név a 3. és 4. gomb közötti távolság hosszának megfelelő 2 centiméter szélességű fehér vászondarabra irandó vagy nyomandó és az említett gombok között a bélés-vászonra varrandó. (Á. sz. h. VI/4.)

Ruha- és fegyverzeti könyvecskék elhelyezése. Az őrsparancsnok íróasztalán, a felső jobb-oldali doboz alatt őrzendők meg. (Gku. 39/3.)

Ruha- és lőszerelvény becslése. L. Becslése a beszolgáltatott ruházatnak.

Ruha- és lőszerelvény előirányzása. Altisztek és csendőrök, továbbá első elméleti kiképzésben már részesült ujoncok és próba-csendőrök, ruházatot az előirányzási időszak végével fennálló tömegkövetelésük erejéig kérhetnek. Az őrsparancsnok felügyelete mellett minden egyes ember által szerkesztett s a járásőrmester által legalaposabban megvizsgált és záradékolt ruhaszükségleti előirányzat minden év május és november 10-ig egy példányban közvetlenül a pótszárnyhoz terjesztendő fel. — Oly őrsökön, melyek egyszersmind járás székhelyek, a

ruhaszükségleti előirányzat a járásparancsnok felügyelete alatt szerkesztendő. Oly szükségletek, melyek a folyó félévre előirányozva lettek, azonban még ki nem szolgáltatottak, a fentebb érintett előirányzatba újból fel nem vehetők. Szakaszparancsnoki ellenőrzés céljából a beterjesztett előirányzatnak pontos fogalmazványa az őrsön visszatartandó. Ezenfelül minden egyén az előirányzatnak reávonatkozó kivonatával ellátandó, mi a ruha- és fegyverzeti könyvecskében őrzendő. (Gku. 42/1.)

Ruha- és lőszerelvényi cikkek kiselejtítése. Ha valamely ruházati vagy lőszerelvényi cikk oly állapotba jutott, hogy még javítás folytán sem helyezhető használható állapotba, akkor az a tulajdonos nevével ellátva, a laktanya-kamrában elkülönítve helyezendő el és az őrsparancsnok által a legközelebbi szárny- vagy szakasz-parancsnoki szemle alkalmával kiselejtítés végett előmutatandó. A kiselejtített ruhadarabokból a foltnak használható posztó-részek az őrsparancsnok által megőrzendők. A honvéd-kerületi fogdába átadandók részére, a fehérnemű és tisztítószerek elhelyezése céljából, minden egyes őrsön lehetőleg egy darab kiselejtített járőrtáska készletben tartandó. A vezetékek lovak részére minden lovas- vagy vegyes őrsön a kiselejtített cikkekből két kötőfék, két kantár csikófékkel, két lópokróc, két heveder, két lókefe és két lóvakaró meghagyandó és az őrsön állandóan készletben tartandó. (Gku. 46. §.)

Ruha- és lőszerelvényi előirányzat fogalmazványa, iktató-számmal ellátva, az őrsön megőrzendő. (Gku. 42/3.)

Ruha- és lőszerelvényi előirányzat kivonata. Minden egyes, az előirányzatnak reá vonatkozó kivonatával látandó el, mit az illető áthelyezésnél új őrsparancsnokának bemutatni tartozik. Ezen kivonat az illető egyén ruha- és fegyverzeti könyvecskéjében tartandó. (Gku. 42/3.)

Ruha- és lószerelevény utólagos előirányzása. Ez eszközlendő: 1. ha előre nem látott okoknál fogva egyes cikkekből nagyobb szükséglet állana be; 2. ellenszegülések alkalmával vagy elemi csapások következtében beállott károsodásnál; 3. ujoncok és próba csendőrök véglegesítése alkalmával. — Ha nagyobb mennyiség előirányzásáról van szó, akkor arról pótelőirányzat szerkesztendő, ha azonban csak egyes cikkek szükségeltetnek, a pótlás jelentéssel kerendő. (Gku. 43. §.)

Ruhafogas használata. A ruhafogasra akasztandó, illetőleg rakandó: A) *A gyalog-csendőrnél:* 1. az ismétlőkarabély; 2. a hüvelybe rejtett szurony akként fektetendő a fogasra, hogy a hüvely saruvasa a fogasnak az ismétlő karabély felőli lábát érintse; 3. a hüvelybe rejtett kard úgy függesztendő fel, hogy az a fogas-lábak keresztkötése és a fal között szabadon függjön; 4. a tölténytáskák, melyek mindegyikében 10—10 drb éles tölténynek kell lennie, egy 3 mm. vastagságú drótból készített horognál fogva úgy függesztendő a löfegyver melletti 1-ső fogra, hogy a táskák fedele kifelé legyen; 5. a köpeny lehajtott gallérral és befelé fordított béléssel, a köpenyszíjjal közepén összezsárolva, az ismétlőkarabélytól számított 5. fogra úgy akasztandó, hogy a fogasláb keresztkötése és a fal között szabadon függjön; 6. a tábori-kulacs a középső fogra függesztendő; 7. a jelsip a jelsipzsinorra erősítve úgy akasztandó a fegyvertől számított 2. és 4. fogra, hogy a zsinór bojtos vége a második fogra függesztetvén, a másik vége egy körütkeréssel úgy erősítetik a 4. fogra, hogy a jelsip az alsó bojtlabdával egyenlő magasságban lógjon, a zsinór összefont része pedig a 2. és 4. fog között félkörívet képezzen; 8. a járőrtáska, melyben a guzs- és összekötő-lánc a lakattal és a csavarhúzó vannak; 10. a kalap, melynek tokja vékonyabb minőségű kemény papírból készítve és kék boríték-papírral van bevonva; 11. a tábori sapka; 12. a kenyér. — B) *A lovas-csendőrnél*

és járásőrmesternél: 1. az ismétlő-karabély a gyalogcsendőréhez hasonlóan; 2. a hüvelybe rejtett szurony a felhuzott hüvelytáskánál fogva akként függesztendő a sodrony-horog segítségével az ismétlőkarabélytól számított 2. fogra, hogy a szurony a fogas keresztkötése és a fal között szabadon függjön; 3. a hüvelybe rejtett kard a kardkötő hordkájánál fogva akként függesztendő az ismétlőkarabély melletti első fogra, hogy a kardbojt kifelé jusson és a kard a fogas keresztkötése és a fal között lógjon; 4. a tölténytáskák az összezsárolt derékszíjra felhuzva és ennél fogva úgy akasztandók a 2. és 4. fogra, hogy a közepén függő tölténytáskák fődélteteje kifelé legyen fordítva és a derékszíj nagy csatja épen a második fogra jusson; 5. a köpeny mint a gyalogosnál; 6. a tábori kulacs, mint a gyalogosnál, a középső fogra akasztva; 7. a jelsip a zsinórral, mint a gyalogosnál, a derékszíjon kívül akasztva; 8. a járőrtáska, kalap, tábori sapka és kenyér elhelyezése, mint a gyalogosnál; 9. a forgópisztoly a tokba rejtve, a forgópisztoly-tok két hordszíjánál fogva akként függesztendő a járőrtáska felé, hogy a tok előrésze kifelé legyen fordítva. Nyolc foggal bíró fogasokra vonatkozólag lásd Lakatya-szabályok 18. oldal és az ahhoz csatolt ábrákat. (Lsz. 2/32.)

Ruhakoptatási átalány. Kolera, árvíz, esetleg más hasonló természetű, huzamosabb ideig tartó kirendeltetések alkalmával, a legénység ruhakoptatási átalányban részesíthető. (Illsz. 30/9.)

Ruhaláda használata. L. Diszöltözet.

Ruhaláda kulcsának elhelyezése. L. Diszöltözet.

Ruhamérték megváltoztatása. Azon esetben, ha elhízás, vagy lesoványodás következtében a ruhaméreteknak megváltoztatása válik szükségessé, azt a járásparancsnok a ruhaszükségleti beadványon a pótszárnyparancsnokságnak bejelenti. (Gku. 38/3.)

Ruha szárítása más földjén: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 95. §.) *Közigazg. hatóság.*

Ruhatető elleni óvszer. L. Rovarok kiirtása.

Ruhatisztító szerek beszerzése. L. Ruházat tisztántartása.

Ruhavizsga minden szombaton tartandó az őrsparancsnok által. (Á. sz. h. IV/10.)

Ruhazsákok visszaküldése. L. Tömegbeli cikkeknek az őrsön való átvétele.

Ruházata az elhalt legénységnek. L. Elhalt legénység ruházata és szerelvényével való eljárás.

Ruházat átvétele. L. Tömegbeli cikkeknek az őrsön való átvétele.

Ruházat elhelyezése. L. Kincstári ruházat és felszerelés elhelyezése.

Ruházati cikkek elkönyvelése. Az átvett ruházati cikkek, az átvétel után azonnal, a ruha- és fegyverzeti könyvecskébe a járásparancsnok által bevezetendő. A tömegbeli cikkek a szerint, amint azok az uj, vagy becsült tárgyak készletéből adattak, csoportosítva, t. i. külön az uj és külön a becsült tárgyak vezetendők a ruha- és fegyverzeti-könyvecskébe. A ruha- és fegyverzeti-könyvecske az illető csendőrnél őrzendő. A pótszárnyparancsnokság által a vezetett és szabályszerűen lezárt tömegkönyvek félév előtt 8—10 nappal az illető őrs (járás) parancsnokságnak kiadatnak, hol a lezárás, ha az az illető tömegtulajdonos által is helyesnek találtatott, általa és két tanu által aláírandó s annak megtörténtével a tömegkönyvek haladéktalanul a pótszárnyparancsnoksághoz beterjesztendők. Azon esetben, ha a tömegtulajdonos a lezárás ellen bármi okból kifogást emelne, köteles az őrsparancsnok a felhozott, de kellőleg indokolandó észrevételt, a tömegkönyv beterjesztése mellett, a pótszárnyparancsnokságnak bejelenteni. (Gku. 39/2—4.)

Ruházati cikkek — különlegese. L. Különleges ruházati cikkek.

Ruházat igazítása tanosztályokban. Sem a próbacsendőröknek, sem pedig az altiszti tanoncoknak

ruháját a tanosztályban testhez igazítani, vagy azon bármilyen változtatásokat, vagy átalakításokat eszközölni nem szabad. Ezek ruházatán csak a feltétlenül szükséges javításokat szabad eszközölni. (Á. sz. h. III/12.)

Ruházat jókarban tartása. A csendőr ruházatán észlelt minden legkisebb feshés, vagy szakadás azonnal kijavítandó. Ruhát nem teljes jó állapotban viselni, szekrényben vagy bárhol elhelyezni tilos. (Á. sz. h. III/5.)

Ruházattal való ellátása a betegnek. L. Beteg csendőr felruházása.

Ruházattal való ellátása a fürdőbe menő legénységnek. L. Fürdőbe menő legénység ruházattal való ellátása.

Ruházattal való ellátása a kerületi fogházba átadott legénységnek. L. Fogházba átadott legénység felruházása.

Ruházattal való ellátása a szabadságra menő legénységnek. L. Szabadságra menő legénység ruházattal való ellátása.

Ruházat tartása az álló ruha-fogason. L. Álló ruha-fogason tartása a ruházatnak.

Ruházat testmérték szerinti készítése. A csendőr ruházatának testéhez illőnek, a dolmány és zubbony ujjainak és aljrészeinek megfelelő hosszúaknak, a köpeny hosszának pedig olyannak kell lenni, hogy az a derékszíj felvétele után is a gyalog-csendőrnél legalább tíz centiméterre, a lovas-csendőrnél pedig 25 centiméterre a térden alul érjen. Ha a csendőrnek kiszolgáltatott ruha testhez nem talál, az, a hiány bejelentése mellett, a pótszárnyparancsnokságnak visszaküldendő. (Á. sz. h. III/11.)

Ruházat tisztántartása. A csendőrnek ruházatát tisztán, jó karban és rendben kell tartania és ha abban pecsét, zsírfolt vagy szenny találtatik, a csendőr felelősségre vonandó. (Á. sz. h. III/1.) A csendőr ruházatának mindenkor, szolgálatban, ott-hon, szabadságon stb. kifogástalan tiszta és jó állapotban kell lennie. (Á. sz. h. III/3.) A ruházaton előforduló pecsét és zsírfoltok tisztításához minden

örsön közös használatra, jó házi szappan és tiszta szesz tartandó készletben és pedig oly helyen, hogy mindenki könnyen hozzáférhessen. A tisztító szerek a közigazgatás terhére szerzendők be. (Á. sz. h. III/13.)

Ruházat tisztítása. L. Ruházat tisztántartása.

Ruházat visszaküldése. L. Ruházat testmérték szerinti készítése.

Rüh és kosz. Tünetei: A ló egyik vagy másik testrészén vakarózik, kemény tárgyakhoz dörzsölködik, szőre némely helyen kihull, bőréből vér szivárog, megvarasodik. Az ily lovak elkülönítendők és állatorvosi kezelés alá veendők. (Lóúv. 2. §. 19.)

S

Sajtkészítési iparnál vasárnap is végezhető: a félbeszakítást nem tűrő munka egész nap. (14837/92 km. r.)

Sajtóban való közreműködés. A sajtót illetőleg a csendőrök számára a következő határozványok érvényesek: *a)* időszakos folyóiratokban, melyek kizárólagosan vagy csak részben politikai vagy társadalmi kérdéseket tárgyalnak, akár kiadó, akár szerkesztő vagy munkatárs minőségében résztvenni, tilos; *b)* tilos katonai ügyeket a sajtó útján oly módon megbeszélni, mely a katonai fegyelem, a katonai szellem, vagy a katonai álláskötelmekbe ütközik; *c)* oly időszakos folyóirat kiadására vagy szerkesztésére, mely minden politikai irányzatot kizár és óvadék letételére nem köteles, a sajtótörvény által előírt mellékletek és kimutatások csatolása mellett, szolgálati úton a honvédelmi miniszter engedélyét kell kikérni és csak ennek elnyerése után szabad a szándékolt kiadást az említett törvényben megjelölt hatóságoknál bejelenteni;

d) tényálladéokra vonatkozó helyreigazításoknak a sajtó útján való közzétételére a csendőrnek az előleges jóváhagyást az előjáró kerületi parancsnokságtól kell kikérni. A kérvényhez a helyreigazítandó cikk, valamint a helyreigazítás szószerinti szövege csatolandó. Sürgős esetekben az engedély közvetlenül is kikérhető. (Szlgsz. 7/48.)

Sajtótermékekkel — külföldiekkel — való házalás. L. Házalás külföldi sajtótermékekkel.

Sajtótermékek — izgatók — megszerzése. L. Izgató sajtótermékek megszerzése.

Sapka elhelyezése. A sapkák a ruhafogas polcán tartandók. (Á. sz. h. III/18.)

Sebes hajtás által másnak személye vagy vagyonának veszélyeztetése: testi épség elleni kihágás. (Kbt. 120. §.) *Közigazg. hatóság.* Ha a sebes hajtás által testi sértés okoztatott, az ügy elbírálása a kir. bíróság hatáskörébe tartozik. (Mt. 1899. IV/4.)

Sebész által elkövetett közegészség elleni kihágások. L. Orvos.

Sebkötélékek beszerzése. L. Sérvkötők beszerzése.

Sebzett vad idegen területen való üzése tilos. (Vszt. 17. §.)

Segédlet adóvégrehajtásnál. L. Adóvégrehajtásnál való segédkezés.

Segédlet jövedéki törvények végrehajtásánál. L. Jövedéki törvények végrehajtásánál való segédkezés.

Segédlet polgári tisztviselő mellett. Ha hatósági eljárásnál, nyomós adatok alapján, ellenszegüléstől kell tartani, akkor a hatóság vagy annak előjáró tagja vagy közlege, a csendőrség támogatását segédletképen veheti igénybe. — Ha a csendőr, hivatalos eljárásban levő polgári rendőrhatalósági tag vagy közeg vagy más polgári tisztviselő, illetőleg más polgári hatósági tag vagy közeg mellé segéd-

letül rendeltetik, akkor az illetőt csakis rendelkezéseinek kivitelében támogatni és személyét erőszakoskodások ellen védeni tartozik; de magában a hivatalos eljárásban cselekvőleg részt nem vehet. (Szlgu. 31. §.)

Segély igénybevétele egyes csendőr által. L. Csendőr egyedül szolgálatba vezénylése.

Segélynyújtás a csendőrségnek erdészeti közegek által. L. Erdészeti közegek.

Segélynyújtás balesetek alkalmával. Mindazok, kik foglalkozásuknál fogva gyakrabban jönnek abba a helyzetbe, hogy baleseteknél segédkezet nyújthatnak, mint pl. rendőrök (csendőrök) stb. a tetszhalálból való fölébresztésnek s a segélynyújtásnak lényegesebb eszközlésében oktatandók. (1871. XIV. t.-c. 40. §.)

Segélynyújtás erdészeti közegeknek. L. Erdészeti közegeknek.

Segélynyújtás szerencsétlenségeknél. L. Szerencsétlenségek esetében követendő eljárás.

Segélyszolgálat adóvégrehajtásnál. L. Adóvégrehajtásnál való segédkezés

Segélyszolgálat alkalmával helyi rendészeti teendők. Ha egy felszólított vagy segélyszolgálatban álló járőr csak 24 órát tartózkodik is valamely községben, a járőrvezetőt a községre nézve mindazon felelősség terheli, mely az őrs állomáshelyére nézve az őrsparancsnokot illeti; azért köteles a járőrvezető, a községben, tartózkodási idejére a szükséges intézkedéseket akként megtenni, hogy ottléte alatt a közbiztonság, csend és rend megzavarása elő ne fordulhasson. Ezen célból a járőrvezető kötelessége éjjelre egy vagy mindkét csendőr által teljesítendő rövid járőrködést elrendelni. Minden, a járőrvezető által ekként elrendelt szolgálat, általa a jegyzékkönyvecskébe előirandó. (Á. sz. h. VII/41.)

Segélyszolgálatba kivezényelt járőrök fel nem válthatásáról jelentés. L. Segélyszolgálatba kivezényelt járőrök felváltása.

Segélyszolgálatba kivezényelt járőrök felváltása. Segély vagy felszólított szolgálatba huza-mosabb időre vezényelt járőrök, rendes viszonyok között, minden 3, de legfeljebb 4 nap alatt felváltandók s ha ezen rendelkezéstől bármi okból el kellene térni, a szakaszparancsnokságnak jelentés teendő. (Á. sz. h. VII/41.)

Segélyszolgálati járőrök feladata. Segélyszolgálat alkalmával a kirendelt csendőrök kizárólag az eljáró hatósági személy biztonságának megóvására szorítkozzanak, az ügyvitelbe, vagy bárminemű hivatalos teendőkbe beleszólási joguk nincsen; mert minden ily beavatkozás, mint szabályellenes, szigoruan tilos. (Á. sz. h. VII/41.)

Segélyszolgálat jövedéki törvények végrehajtásánál. L. Jövedéki törvények végrehajtásánál való segédkezés.

Segélyszolgálatnál az eljárásba való beavatkozás. L. Segélyszolgálati járőrök feladata.

Selyem-csillagok viselése tilos. (Á. sz. h. III 10.)

Selyem-iparnál vasárnap is végezhető, még pedig egész nap: 1. a selyemgubók beváltásának ideje alatt, azok átvétele és továbbítása, fojtása és gondozása körüli munkák; 2. a selyem-petekészítés által igényelt munka. (14837/92. km. r.)

Selyemtenyésztésre szolgáló szederfa lombja szedésének megakadályozása. L. Szederfa-lomb.

Serfőző-iparnál vasárnap is végezhető: az összes munkálatok egész nap. (14837/92. km. r.)

Sertések becsértéke. A gazdálkodási vagy on felbecslésénél, a vett sertéseknél a vételár és a sertések által elfogyasztott élelmi cikkek ára számítandó fel; míg az őrs által tenyésztett és felnevelt sertéseknél, valamint a készletben levő sertéshus, sonka, kolbász és zsirnál, a mindenkori piaci árak tekintendők becsértéknek. (Á. sz. h. XVI/4.)

Sertések leszurásánál az egészségi állapot vizsgálata. L. Szarvasmarhák vágásánál.

Sertéshizlaló-telepeknél vasárnap is végezhető: a hizlaláshoz szükséges anyagok szállítása, továbbá sertéseknek a szállásokba vagy telepekbe behajtása. (14837/92. km. r.)

Sertéstartás nős legénység által. L. Nős legénység gazdálkodása.

Sértett: az, akinek bármely jogát sértette, vagy veszélyeztette az elkövetett, vagy megkísérlett bűncselekmény.

Sértett fél indítványára üldözendő bűncselekmények esetében követendő eljárás. Ilyen esetekben a csendőrségnek nincsen beavatkozási joga, azonban, ha a sértett fél a csendőrséget hivatalos eljárásra felkéri és az erre vonatkozó, tanuk előtt aláírt nyilatkozatot átadja, épen úgy járandó el, mintha a cselekmény hivatalból volna üldözendő. (Á. sz. h. VII/8.)

Sértett kikérdezése. Kikérdezése a tanuknak.

Sértő kifejezés használata a hivatalos eljárásban levő hatósági közeg ellen, vagy a hatósághoz intézett beadványban: hatóság elleni kihágást képez. (Kbt. 46. §.) *Közigazg. hatóság.*

Sétálás alkalmával a szolgálati érdek szem előtt tartása. L. Szolgálati érdek szem előtt tartása.

Sétány — nyilvános — szándékos megrongálása, vagy bemocskolása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 80. §.) *Közigazg. hatóság.*

Sérvkötők beszerzése. Oly esetekben, midőn a csendőrségi szolgálatra különben teljesen alkalmas csendőrök sérvkötőt viselni kénytelenek, mihelyt ezen körülmény orvosilag megállapított, ily sérvkötők a kincstár terhére azonnal beszerezendők. Az esetleg szükséges sebkötelékek, a fenti módozatok szerint, a kincstár terhére szintén beszerezhetők, még akkor is, ha az illető kórházban nem kezelik. (Hlsz. 45/11.)

Sikkasztás büntette. Elköveti: aki a birtokában, vagy birlalatában levő idegen ingó dolgot jogtalanul eltulajdonítja, vagy elzálogosítja (Btk. 355. §.), ha a

sikkasztott vagyon értéke nagyobb 200 koronánál (Btk. 356. §.), vagy tekintet nélkül az értékre, ha azt olyan egyén követi el, aki rablás, zsarolás, lopás, sikkasztás, vagy orgazdaság büntette, vagy vétsége miatt már két ízben meg volt büntetve és az utolsó büntetés kiállása óta tiz év még nem telt el. (Btk. 357. §.) *Kir. törvényszék.*

Sikkasztás kihágása. L. Lopás kihágása.

Sikkasztás katonai személyek által. L. Hadicikkek XXXI. cikk.

Sikkasztás vétsége. Ha a sikkasztott vagyon értéke nem tesz többet kétszáz koronánál. (Btk. 356. §.) — Ha a bíróság, vagy más hatóság által zár alá vett dolog tulajdonosa a nála hagyott vagy reá bízott ezen dolgokat eltulajdonítja, vagy elzálogosítja. (Btk. 359. §.) *Kir. törvényszék.*

Sirkő szándékos bemocskolása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 80. §.) *Közigazg. hatóság.*

Sir szándékos bemocskolása: közrend elleni kihágás. (Kbt. 80. §.) *Közigazg. hatóság.*

Sorompók jogosulatlan kinyitása, ha azok utak, vagy földek elzárására szolgálnak: mezőrendőri kihágás. (Mgt. 95. §.) *Közigazg. hatóság.*

Sorozás elől megszököttek előállítása. A csendőr a sorozás elől megszökötteket a közigazg. hatóság elé vezetni tartozik. A sorozás elől megszökötteknek, a közigazgatási hatóság által ilyenekül a csendőrségnek névszerint megjelölteken, vagy a községben olyanoknak kihirdetteken kívül, még mindazok is tekintendők, akik községi közegek, vagy más hitelt érdemlő személyek feladása szerint olyanoknak látszanak, mint akik a sorozásra való megjelenésre nézve vett felhívásnak eleget nem tettek vagy elrejtöztek. Oly egyénekre, akik a sorozó bizottság által mindenkorra alkalmatlanoknak nem nyilvánítottak és még sorozás alá tartozó korosztályban lévén, bel- vagy külföldön engedély nélkül utaznak, vagy nyert engedély esetén az engedély időtartamának lezárása után illetékességük, vagy

honosságuk helyére visszatérni elmulasztották — különösen fel kell ügyelni s ezek is a közigazgatási hatósághoz elővezetendők. (Szlgu. 163. §.)

Sorozásnál való jelentkezés. L. Jelentkezések és bemutatások.

Sorozásra meg nem jelenés. Azon hadköteles, aki sorozás vagy felülvizsgálatra a kitűzött időre meg nem jelenik és a késedelmet nem igazolja: kihágást követ el. (Vöt. 44. §.) *Közigazg. hatóság.*

Sójövedék körében vasárnap is végezhető: 1. a már megkezdett só-beraktározás befejezéséhez az államtulajdon biztosítása céljából szükséges ipari munka; 2. nagyobb mérvű sómegrendelés esetén a sótermelés és a sószállítás körül felmerülő ipari munka déli 12 óráig; 3. kizárólag só elárusítók üzlete, az elárusítás délelőtt 10 óráig; 4. más cikkekkel együtt só elárusítók üzlete az ezekkel a cikkekkel való kereskedésre nézve fennálló módon és korlátok között. (1740/91. pm. r.)

Sótalan zsirkészlet. A lovas-örsökön a sótalan zsirból egy havi szükséglet szerzendő be egyszerre és abból mindig megfelelő készlet tartandó. A zsir a közgazdálkodás terhére szerzendő be. (Kh. 85. p.)

Sörmérő-iparnál vasárnap is végezhető: az ezzel összefüggő minden munka egész nap, ideértve a házhoz szóló megrendeléseket és a szokásos bárminő étel és ital kiszolgáltatását. (14837/92. km. r.)

Sörszállítás vasárnap déli 12 óráig eszközölhető. (14837/92. km. r.)

Sulyos testi sértés büntette. Elköveti: aki másnak testét szándékosan, de ölési szándék nélkül, bántalmazza vagy egészségét sérti, ha az ezáltal okozott sérülés, betegség vagy elmekeg husz napnál tovább tartott (Btk. 301. §.); aki azon szándékkal, hogy másnak egészségét megrontsa, mérget vagy más ártalmas szert ad be, vagy bármi más módon alkalmaz (Btk. 309. §.); azon párbajvivó, aki a pár-

viadalnak szokásos vagy kölcsönös egyetértéssel megállapított szabályait megszegte és ennek következtében ellenfelét megsebesítette és a gyógyulás husz napnál tovább tartott. (Btk. 299. §.) *Kir. törvényszék.*

Sulyos testi sértés katonai személyek által. L. Hadcikkék XXVIII. cikk.

Sulyos testi sértés vétsége. Ha a sulyos testi sértés büntette alatt ismertetett cselekmények által okozott sérülés, betegség vagy elmekeg husz napot túl nem haladott, de nyolc napnál tovább tartott (Btk. 301. §.). Ha a sulyos testi sértés gondatlanságból okoztatott. (Btk. 31. §.) *Kir. törvényszék.*

Süppedékek átjárói az életbiztonságra veszélyes állapotban tartása vagy az erre nézve kiadott hatósági intézkedések nem teljesítése: testi épség elleni kihágás. (Kbt. 113. §.) *Közigazg. hatóság.*

Sürgős szolgálati utazásoknál vasut vagy gözhajó igénybe vétele. L. Vasuthasználat törvénysértők üldözésekor.

Sütőipar beszüntetése. Sütők (pékek), a kik elkezdett iparukat az iparhatóságnál történt bejelentés nélkül vagy az iparhatóság által kitűzött idő eltelte előtt megszüntetik, vagy az ebbeli kötelességük kijátszására szolgáló módon folytatják: tulajdon elleni kihágást követnek el. (Kbt. 140. §.) *Közigazg. hatóság.*